

**Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce
sv. Alžbety, n. o.**

**Vybrané kapitoly z teórie
a základov sociálnej práce**

Libuša Radková a kolektív autorov

Bratislava, 2023

Názov: Vybrané kapitoly z teórie a základov sociálnej práce

© Libuša Radková a kolektív autorov

Autori:

Libuša Radková

Milan Ficek

Andrej Mátel

Vydal: Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n. o.

Rok vydania: 2023

Počet strán

ISBN:

Recenzovali:

prof. MUDr. Mgr. Eva Grey, PhD.

prof. MUDr. Jozef Šuvada, PhD.

OBSAH

DEFINOVANIE SOCIÁLNEJ PRÁCE

SOCIÁLNA PRÁCA AKO VEDNÁ DISCIPLÍNA. ATRIBÚTY VEDY. ŠPECIFIKÁ SOCIÁLNEJ PRÁCE AKO VEDNEJ DISCIPLÍNY.

VZŤAH SOCIÁLNEJ PRÁCE A INÝCH VEDÝCH DISCIPLÍN (SOCIÁLNA FILOZOFIA, SOCIOLOGIA, PSYCHOLOGICKÉ A ZDRAVOTNÍCKE DISCIPLÍNY, SOCIÁLNA PEDAGOGIKA. SPOLOČNÉ ZNAKY A ROZDIELY.

SOCIÁLNA PRÁCA AKO ODBOR VZDELANIA. MEDZINÁRODNÝ RÁMEC (IASSW, GLOBÁLNE ŠTANDAERDY). CHARAKTERISTIKA ŠTUDIJNÉHO ODBORU SOCIÁLNA PRÁCA. PROFIL ABSOLVENTA SOCIÁLNEJ PRÁCE.

SYSTÉM VZDELÁVANIA SOCIÁLNYCH PRACOVNÍKOV PO ROKU 1989 A V SLOVENSKEJ REPUBLIKE. SYSTÉM VZDELÁVANIA PODĽA ZÁKONA O SOCIÁLNEJ PRÁCI. PROFESIJNÉ ORGANIZÁCIE SOCIÁLNEJ PRÁCE NA SLOVENSKU. SLOVENSKÁ KOMORA SOCIÁLNYCH PRACOVNÍKOV A ASISTENTOV SOCIÁLNEJ PRÁCE.

SOCIÁLNY KLIENT. VZŤAH SOCIÁLNEHO PRACOVNÍKA A KLIENTA. TYPOLOGIA KLIENTOV.

ETIKA SOCIÁLNEHO PRACOVNÍKA

POMÁHAJÚCE PROFESIE

SYNDRÓM VYHORENIA

DOBROVOĽNÍCKA PRÁCA

SOCIÁLNE PORADENSTVO

KRÍZOVÁ INTERVENCIA

SKUPINOVÁ PRÁCA

STREET WORK – práca na ulici

PRÁCA S DEŤMI A RODINOU

NÁSILIE NA ŽENÁCH

DOMÁCE NÁSILIE - PRÁVNA OCHRANA (V ROKU 2023) MILAN FICEK

NÁSILIE NA SENIOROCH

BEZDOMOVCI

NEZAMESTNANOSŤ

KOMUNITNÁ SOCIÁLNA PRÁCA

MANAŽMENT V SOCIÁLNEJ PRÁCI

SUPERVÍZIA Andrej Máteľ

LITERATÚRA

PRÍLOHY:

PRAKTICKÉ AKTIVITY VŠZaSP sv. Alžbety n.o. V BRATISLAVE V OBLASTI
SOCIÁLNEJ PRÁCE A ZDRAVOTNÍCTVA – PROJEKTY VO SVETE A NA
SLOVENSKU

DEFINOVANIE SOCIÁLNEJ PRÁCE

Sociálna práca- je spoločenskovedná disciplína a oblasť praktickej činnosti zameraná na:

- odhaľovanie
- vysvetľovanie
- zmierňovanie
- riešenie sociálnych problémov

Sociálni pracovníci pomáhajú jednotlivcom, rodinám, skupinám i komunitám dosiahnuť spôsobilosť k sociálnemu uplatneniu alebo ho opäť získať (MATOUŠEK A KOL, 2003).

Globálna definícia sociálnej práce podľa IFSW/IASSW (2014) :

„Sociálna práca je praktická profesia a vedecký odbor, podporuje sociálnu zmenu, sociálnu súdržnosť, práva a slobodu ľudí. Zásady sociálnej spravodlivosti, ľudských práv, kolektívnej zodpovednosti a rešpektovanie rozdielností sú základom sociálnej práce. S pomocou teórií sociálnej práce, sociálnych vied, humanitných odborov a tradičných (pôvodných) poznatkov, sociálna práca zapája ľudí a štruktúry do riešenia problémov života a do posilňovania sociálneho blaha“.

Definovať globálne ciele sociálnej práce je nemožné.

Existujú veľké rozdiely v teoretickom chápaní sociálnej práce a v jej praktickom uplatňovaní medzi jednotlivými kultúrami a krajinami. Americké sociálne služby sa líšia od európskych väčším dôrazom na úlohy dobrovoľníkov v sociálnej práci a menšou účasťou zo strany štátu. V niektorých krajinách Európy sa rozvinula sociálna pedagogika ako nezávislý systém vzdelávania a práce s ľuďmi. I u nás sa na niektorých školách presadzuje odbor andragogika ako vzdelávanie dospelých. Iná situácia je v krajinách III. sveta kde sa prelínajú vplyvy rodových tradícií so systémom zavedeným bývalými koloniálnymi mocnosťami a súčasným vstupom zahraničných neziskových organizácií. Preto sa často konštatuje, že sociálna práca nemôže byť budovaná nadčasovo pretože je v priamej väzbe s kultúrami a sociálnymi podmienkami.

Medzinárodná federácia sociálnych pracovníkov (IFSW) definuje sociálnu prácu:

sociálna práca podporuje sociálne zmeny na riešenie problémov v medziľudských vzťahoch, pomáha zlepšovať ľuďom život prostredníctvom pomoci zameranej na rozvoj schopnosti robiť slobodné rozhodnutia.

Opierajúc sa o vedecké poznanie ľudského správania a sociálneho systému zasahuje sociálna práca práve tam, kde prichádza k nezhodám v interakcii ľudí ich okolia.

Každá národná asociácia má svoju definíciu sociálnej práce, ale všetky zdôrazňujú význam pomoci, ktorá smeruje ku skvalitneniu života jednotlivcov, rodín, skupín, komunit a tým celej spoločnosti.

Z pôvodne represívne orientovanej sociálnej práce zameranej na odstraňovanie a nápravu nežiadúceho vývoja sa v poslednom období preorientovala sociálna práca na preventívne aktivity, ktoré sú zamerané na predchádzanie nežiadúceho vývoja v spoločnosti.

Sociálna práca je v súčasnosti vo svete vnímaná ako multidisciplinárna až transdisciplinárna vedná oblasť, ktorá disponuje špeciálnymi metódami práce a teoreticky je zameraná na oblasť sociálnych služieb a sociálneho zabezpečenia o jednotlivca, rodinu, skupinu, komunitu či spoločnosť, ako aj na prípravu odborníkov.

Je to aj praktická činnosť, ktorá je zameraná na predchádzanie alebo úpravu problémov jednotlivcov, rodín, skupín, komunit, na riešení ktorých sa sociálni pracovníci podieľajú prostredníctvom organizovaných sociálnych služieb.

SP musí byť spoločensko-kritická vedná disciplína, aby obmedzovala a odstraňovala nedostatky sociálnej nespravodlivosti.

Medzi ciele sociálnej práce môžeme dnes zahrnúť:

- podporiť schopnosť klienta adaptovať sa na nároky a riešiť svoj problém
- sprostredkovať kontakt klienta s inštitúciami a agentúrami, ktoré mu poskytnú informácie a služby
- napomáhať k väčšej efektivite a humánnosti sociálnych služieb
- rozvíjať a zlepšovať sociálnu politiku

Poznáme viacero úrovní sociálnej práce:

- **prípadová práca** ako individuálna podpora klienta vyrovnat' sa s problémom. Základom tejto činnosti je sociálne poradenstvo

- **skupinová práca**_uplatňovaná v práci so skupinou, ako sú programy pre seniorov v kluboch dôchodcov, pre mentálne retardovaných, rekvalifikačné kurzy pre nezamestnaných a pod.
- **práca s rodinou**_predstavuje aktivity pre rodinu alebo viacero rodín nap. pred adopciou detí, pri a po rozvode v kontakte s deťmi, pre drogový závislý a pod.
- **komunitná práca**_v práci s miestnym spoločenstvom s cieľom riešiť nejaké miestne problémy (MATOUŠEK A KOL, 2003).

Sociálny pracovník by mal v prospech svojho klienta (jednotlivec, rodina, skupina či komunita) dokázať mobilizovať rôzne zdroje ľudské i materiálne. Pritom prirodzeným zdrojom podpory je rodina, sieť priateľov a známych, miestna komunita, zamestnávateľia, obec a až potom štát a jeho orgány. Do toho procesu vstupujú mimoriadne efektívne dobrovoľnícke a charitatívne organizácie.

SOCIÁLNA PRÁCA AKO VEDNÁ DISCIPLÍNA. ATRIBÚTY VEDY. ŠPECIFIKÁ SOCIÁLNEJ PRÁCE AKO VEDNEJ DISCIPLÍNY.

Sociálna práca až do 2. polovice 19. storočia bola najmä praktickou činnosťou. Jej vedecké základy sa začali formovať koncom 19. a začiatkom 20. storočia.

Zaslúžili sa o to najmä:

- **M. Richmondová** - v roku 1917 jej vychádza kniha „Social Diagnosis“, ktorá je považovaná za priekopnícke dielo pre teóriu sociálnej práce
- **Thomas Chalmers**, ktorý poukazoval na potrebu skúmať jednotlivé prípady biedy a núdze, prvá metóda, vypracovaná špeciálne už pre **oblasť soc. práce - individuálny prístup** k riešeniu jednotlivých prípadov
- **Octavia Hillová**, ktorá sa venovala intenzívnemu riešeniu bytovej problematiky, zriaďovaniu dielní, klubov, **komunitnej sociálnej práci**
- **Elizabeth Freyová**, ktorá sa zaslúžila o zlepšenie zaobchádzania so ženami vo väzniciach,

- **Jana Addamsová**, ktorá v r. 1889 založila v Chicagu Hull House- komunitné centrum pre imigrantov a za svoju sociálnu činnosť a mierové snahy dostala v r. 1931 Nobelovu cenu. Venovala sa prisťahovalcom do USA (MATOUŠEK a kol., 2003).

Významnými predstaviteľkami sociálnej práce na našom území v období počiatkov formovania sociálnej práce ako vedeckej disciplíny boli:

- **Alice Masaryková**, dcéra prvého československého prezidenta, ktorá sa zaslúžila o viaceré oblasti najmä v praktickej sociálnej práci. Starala sa o živé kontakty s priekopníkmi sociálnej práce vo svete a presadzovala najnovšie vedecké poznatky a postupy v sociálnej práci aj u nás. Založila Vyššiu školu sociálnej práce.
- **Marie Krakešová Došková**, ktorá bola skvelou teoretickou svetovej úrovne (MATOUŠEK a kol., 2003).

Atribúty vedy

Každá vedecká disciplína sa stáva vedou vtedy, keď má naplnené tieto atribúty:

Na základe vedeckého bádania má stanovené

Zákony

Teóriu

Aplikácie

Inštrumentáciu

Každý odbor, ktorý napĺňa atribúty vedy, rozvíja svoju teóriu ďalším výskumom vedcov v svojom odbore. Zároveň si vychováva nových odborníkov na univerzitách, kde sa vyučuje daný odbor.

Veda je vtedy vedou, keď má svoju paradigmu

Paradigma sú aktuálne príklady vedeckej praxe, ktoré vedci v danom obore uznali a prijali za svoje ako základ ďalšieho skúmania. (DISMAN, 2002)

Vedecký odbor sa etabluje aj tým, že sa vytvára možnosť študovať ho na vysokej škole. Prvá vysoká škola s odborom sociálna práca – magisterský stupeň bola Fakulta sociálnej práce

Kolumbijskej univerzity v New Yorku v roku 1919. Postupne následne na to do dvoch rokov vzniklo 19 ďalších univerzít s týmto odborom v USA, ale aj v južnej Amerike a Európe.

Predmet SP ako vednej disciplíny

Sociálna práca je interdisciplinárna odborná činnosť, ktorá sa zameriava na riešenie a zlepšenie sociálnych problémov v spoločnosti. Ako vedná disciplína sa sociálna práca zaoberá výskumom, teóriou a praktickou aplikáciou rôznych prístupov a metód, ktoré majú za cieľ zlepšenie kvality života jednotlivcov, skupín a komunít.

Predmetom sociálnej práce ako vednej disciplíny sú sociálne problémy, ako napríklad chudoba, diskriminácia, zneužívanie, osamelosť a mnohé ďalšie, ktoré sú výzvou pre spoločnosť a jej členov. Sociálna práca skúma tieto problémy, identifikuje ich príčiny a ponúka riešenia, ktoré sú založené na vedeckých poznatkoch a empirických dôkazoch.

Sociálna práca ako vedná disciplína sa taktiež zaoberá rôznymi aspektami spoločenských procesov a sociálnych vzťahov, ako sú napríklad kultúra, politika, právo a ekonomika. Výskum v týchto oblastiach môže pomôcť sociálnej práci pochopiť a zlepšiť sociálne podmienky pre jednotlivcov a komunity.

Sociálna práca ako vedná disciplína tiež poskytuje teoretický základ pre výcvik pracovníkov v sociálnej oblasti. Títo pracovníci musia mať vedomosti a schopnosti na riešenie komplexných problémov a na poskytovanie účinnej pomoci jednotlivcom a komunitám. Práca v sociálnej oblasti je preto založená na vedeckých poznatkoch a technikách, ktoré sa vyvíjajú a zdokonaľujú v priebehu času (MÁTEL a kol., 2015).

Sociálna práca ako profesionálna aktivita sa u nás začala formovať na prelome 19. a 20. st. najmä v r. 1919 po vzniku ČSR, veľký význam tu má T. G. Masaryk a jeho dcéra Alica. Z teoretičiek sociálnej práce bola veľmi významná Marie Krakešová.

VZŤAH SOCIÁLNEJ PRÁCE A INÝCH VEDÝCH DISCIPLÍN (SOCIÁLNA FILOZOFIA, SOCIOLOGIA, PSYCHOLOGICKÉ A ZDRAVOTNÍCKE DISCIPLÍNY, SOCIÁLNA PEDAGOGIKA. SPOLOČNÉ ZNAKY A ROZDIELY.

Sociálna práca pri svojom formovaní ako vedná disciplína vychádzala na začiatku z praxe a opierala sa o už etablované vedy ako je medicína, psychológia, sociológia, pedagogika. (medicínske, psychologické, sociologické obdobie formovania SP) . Používala aj niektoré prvky jazyka týchto vied (napr. sociálna diagnóza).

V súčasnosti SP má prienik s viacerými vedami

Pomocné vedy:

právo, filozofia, psychológia, teológia, pedagogika, etnografia, medicína, ekonómia

Hraničné vedy:

Sociálna psychológia, sociálna pedagogika, sociálna filozofia, sociálna politika, patopsychológia.

Sociálna práca je interdisciplinárna disciplína, ktorá sa spája s mnohými inými vednými oblasťami. Niektoré z týchto disciplín zahŕňajú sociológiu, psychológiu, antropológiu, ekonomiu, politológiu, právo, zdravotníctvo a vzdelávanie. Tieto disciplíny poskytujú základné teoretické základy a vedecké poznatky, ktoré sú potrebné na pochopenie sociálnych problémov a na efektívne riešenie týchto problémov.

Sociológia sa zaoberá štúdiom spoločnosti, jej štruktúry, kultúry, vzťahov a sociálnych inštitúcií. Sociológia poskytuje sociálnej práci teoretické základy a pochopenie sociálnych systémov a interakcií, ktoré sú potrebné na riešenie sociálnych problémov.

Psychológia sa zaoberá štúdiom ľudskej psychiky, osobnosti, chovania a vzťahov. Psychologické poznatky sú veľmi dôležité pre sociálnu prácu, pretože pomáhajú sociálnym pracovníkom lepšie pochopiť správanie a reakcie klientov.

Antropológia sa zaoberá štúdiom kultúr a spôsobov života rôznych spoločností a komunit. Antropológia poskytuje sociálnej práci pochopenie kultúrnych rozdielov a prispieva k tomu, aby boli sociálni pracovníci schopní efektívne pracovať s klientmi rôznych kultúr a zvykov.

Ekonomia sa zaoberá štúdiom hospodárskych procesov a rozhodovania v rámci spoločnosti. Ekonomické poznatky sú dôležité pre sociálnu prácu, pretože pomáhajú sociálnym pracovníkom pochopiť ekonomické aspekty sociálnych problémov a efektívne navrhovať a implementovať riešenia.

Politika sa zaoberá štúdiom politických systémov a rozhodovania. Politické poznatky sú dôležité pre sociálnu prácu, pretože pomáhajú sociálnym pracovníkom lepšie pochopiť politické faktory ovplyvňujúce sociálne problémy a efektívne pracovať na riešení týchto problémov.

Právo sa zaoberá štúdiom zákonov a právnych systémov. Právne poznatky sú dôležité pre sociálnu prácu, pretože sociálni pracovníci musia byť informovaní o právnych normách, ktoré umožňujú klientovi podieľať sa na sociálnej pomoci a sociálnych službách (MATOUŠEK A KOL, 2003).

Sociálna práca a zdravotnícke odbory sú disciplíny, ktoré sú úzko prepojené, pretože sa zaoberajú zlepšením zdravia a kvality života ľudí. Zdravotnícke odbory sa zameriavajú na poskytovanie zdravotnej starostlivosti a liečbu chorôb, zatiaľ čo sociálna práca sa zameriava na riešenie sociálnych problémov, ktoré môžu ovplyvniť zdravie a blahobyt jednotlivcov.

Sociálni pracovníci a odborníci v zdravotníctve môžu spolupracovať na dosiahnutí spoločných cieľov v zlepšovaní zdravia a kvality života pacientov. Napríklad sociálni pracovníci môžu pomáhať pacientom pri prekonávaní finančných, psychologických a sociálnych prekážok, ktoré by mohli ovplyvniť ich zdravie a liečbu.

Sociálni pracovníci sa tiež často zúčastňujú na tímových schôdkach so zdravotníckymi odborníkmi, ako sú lekári, zdravotní sestra a terapeuti, aby sa koordinovala starostlivosť a aby sa zabezpečilo, že sa zohľadní celkový kontext pacienta. Tieto tímové schôdky sa často konajú pri komplexnejších diagnózach a liečebných plánoch.

V zdravotníckych inštitúciách sú často zamestnaní aj sociálni pracovníci, ktorí poskytujú pacientom a ich rodinám psychologickú podporu, pomáhajú s plánovaním a organizáciou

liečby, poskytujú informácie o možnostiach financovania a pomáhajú pri zabezpečení potrebných zdrojov. Títo pracovníci často spolupracujú aj s externými organizáciami a komunitnými skupinami, aby zabezpečili potrebné sociálne služby a podporu pre pacientov a ich rodiny.

Významnú rolu hrá spolupráca sociálnej práce a zdravotníckych odborov aj v oblasti prevencie a zlepšovania zdravia. Spolupráca môže zahŕňať tvorbu a implementáciu programov a iniciatív, ktoré majú za cieľ zlepšiť zdravotný stav a kvalitu života v rôznych komunitách.

Vzťah sociálnej pedagogiky a sociálnej práce. Spoločné znaky a rozdiely.

Sociálna práca a pedagogika sú dve vzájomne prepojené disciplíny, ktoré sa zaoberajú podobnými témami a otázkami. Sociálna práca a pedagogika sa obidve zaoberajú procesom učenia sa, rozvojom a zmenou správania a životných podmienok ľudí. Obe disciplíny sa zameriavajú na podporu rozvoja a zlepšenie kvality života jednotlivcov a komunit.

Sociálna práca a pedagogika sa často prelínajú v oblastiach ako je vzdelávanie a poradenstvo. Sociálni pracovníci a pedagógovia často spolupracujú na zlepšení vzdelávacích a sociálnych podmienok v školách a iných inštitúciách. Napríklad sociálni pracovníci v školách môžu pracovať s pedagógmi na podpore inkluzívneho vzdelávania a zlepšení podpory pre študentov s rôznymi potrebami.

Sociálni pracovníci a pedagógovia sa môžu tiež spoločne zameriavať na prevenciu sociálnych problémov. Napríklad môžu spoločne vyvíjať programy a aktivity zamerané na prevenciu drogových závislostí, zlepšenie vzťahov medzi vrstovníkmi, alebo zlepšenie komunikačných zručností.

Celkovo teda sociálna práca a pedagogika majú spoločné ciele a môžu vzájomne spolupracovať na dosiahnutí tých cieľov, ktoré sa týkajú zlepšenia kvality života jednotlivcov a komunit.

SOCIÁLNA PRÁCA AKO ODBOR VZDELANIA. MEDZINÁRODNÝ RÁMEC (IASSW, GLOBÁLNE ŠTANDAERDY). CHARAKTERISTIKA ŠTUDIJNÉHO ODBORU SOCIÁLNA PRÁCA. PROFIL ABSOLVENTA SOCIÁLNEJ PRÁCE.

Globálne štandardy vzdelávania v sociálnej práci sú dokumenty, ktoré definujú očakávané kompetencie, zručnosti a hodnoty, ktoré by mali byť súčasťou vzdelávacieho programu pre budúcich pracovníkov v oblasti sociálnej práce. Tieto štandardy sú vypracované rôznymi organizáciami a združeniami, ktoré zastupujú sociálnych pracovníkov na celosvetovej úrovni.

Globálne štandardy vzdelávania v sociálnej práci sa zvyčajne zameriavajú na rôzne aspekty práce sociálneho pracovníka, vrátane etických a profesionálnych zásad, komunikácie, kritického myslenia a analýzy, výskumu a hodnotenia, interkultúrnej kompetencie, manažmentu a riadenia a mnohých ďalších. Tieto štandardy sa zvyčajne rozdeľujú do niekoľkých kategórií, ktoré zahŕňajú :

- Teoretické základy sociálnej práce
- Etické a profesionálne normy a hodnoty
- Praktické zručnosti a techniky
- Interakcie s klientmi a ich rodinami
- Práca s komunitami a organizáciami
- Hodnotenie a plánovanie služieb
- Výskum a analýza sociálneho prostredia

Cieľom globálnych štandardov vzdelávania v sociálnej práci je zabezpečiť kvalitné vzdelávanie pre budúcich sociálnych pracovníkov a zlepšiť výkon a kvalitu sociálnej práce na celosvetovej úrovni. Tieto štandardy tiež prispievajú k posilneniu profesionálneho a etického základu sociálnej práce a k zvyšovaniu dôvery verejnosti v túto oblasť (IFSW, 2020).

Treba povedať, že Akreditačná agentúra vyžaduje od vysokých škôl, ktoré majú akreditovaný študijný program sociálna práca, aby spĺňali normy vzdelávania v takej náplni a objeme, ako ich určujú globálne štandardy vzdelávania v sociálnej práci, až na jednu vec. U nás sa nevyžaduje, aby najmenej 25% vzdelávania tvorila prax. Prax je síce zaradená do osnov, ale v oveľa nižšom objeme.

Profil absolventa prvého stupňa študijného odboru sociálna práca (podľa študijného programu bc. stupňa sociálna práca na VŠZaSP sv. Alžbety, n. o. v Bratislave)

Vzdelávanie a výchova pracovníkov pre sociálnu prácu sa bude zabezpečovať v súlade s odporúčaniami Medzinárodnej organizácie práce, smernicami Európskej únie a v súlade s odborným smerovaním VŠZaSP sv. Alžbety. Koncepcia sociálnej práce odráža aktuálne potreby spoločenských zmien. Nové nároky na organizáciu, formu, obsah i prístupy v sociálnej práci vyžadujú vysokú úroveň profesionalizácie, nevyhnutne vyžadujú odborne pripraveného, kompetentného, erudovaného a multidimenzionálne zameraného sociálneho pracovníka, ktorý dokáže používať rôzne spôsobilosti. Štúdium sociálnej práce vytvára predpoklady pre prípravu odborníkov v štúdiu priamo podmieneného súčasnými spoločenskými potrebami. Škola bude pripravovať pracovníkov na činnosť v teréne, pre prácu v špeciálnych organizáciách a inštitúciách, vrátane zdravotníckych, ako aj pre výskumné aktivity a rôzne sociálne analýzy. V rámci odboru sa preto dáva priestor pre vedné disciplíny sociálne, pedagogické a psychologické (ako základné východisko), sociologické, právne, historické, filozofické, etické, etnologicko-etnografické, aby študent získal potrebnú optimálnu syntézu poznatkov, ktoré integruje v ucelený študijný program – sociálna práca.

Sociálna práca, ako študijný program, reaguje nielen na dynamiku spoločenských zmien a potrieb, ale aj na najnovšie trendy ponímania tejto práce vo svete, ktoré implementuje do systému odbornej prípravy absolventov tohto študijného programu.

Východiskovým bodom je z tohto pohľadu aktuálna definícia sociálnej práce prijatá v júli 2000 v kanadskom meste Montreal, kde ju Medzinárodná federácia sociálnych pracovníkov charakterizovala ako „profesiú, ktorá podporuje sociálne zmeny, riešenie problémov v medziľudských vzťahoch, ich delegovanie na ľudí, aby sa oslobodili, a tak rástol ich blahobyť...“

Sociálna práca, ako študijný program, zároveň reaguje, akceptuje a v globálnosti v sebe zahŕňa vzdelávacie štandardy sociálnej práce, ktoré vypracovalo a schválilo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR v spolupráci s Asociáciou vzdelávateľov v sociálnej práci SR.

Sociálna práca ako študijný program zabezpečuje prehĺbenie vedomostí a spôsobilosti pre výkon: sociálnej intervencie, sociálnej prevencie, sociálnej rehabilitácie, resocializácie, supervízie, sociálneho výskumu, riadenia sociálneho tímu (sociálny manažment).

Sociální pracovník při své práci vychází z filozofie pomoci člověku v nouzi a z principu lidské solidarity. Je profesionálním pracovníkem poskytujícím sociální služby cestou řízení, organizace, sprostředkování, sociální prevence, sociálního poradenství, intervence a bezprostředního poskytování pomoci lidem v sociální síti.

Absolvent - bakalář sociální práce se podílí na monitoringu, výchově, vzdělávání a pomoci sociálně odkázaným, zdravotně postiženým, nezaměstnaným a osamelým lidem.

Výstupné standardy vedomostí absolventa bakalářského štúdia sociálnej práce

Pre úspešné zvládnutie bakalářského štúdia sociálnej práce sa určujú tieto štandardy vedomostí.

Absolvent bc štúdia:

- Na zodpovedajúcej úrovni dokáže vykonávať sociálnu prácu.
- Vie monitorovať stav sociálnych potrieb vo svojom regióne.
- Dokáže zvládnuť naliehavú pomoc človeku v núdzi (krízovú intervenciu).
- Ovláda socioterapeutické postupy v sociálnej práci.
- Dokáže poskytovať sociálne poradenstvo.
- Ovláda základné právne predpisy súvisiace so sociálnou prácou.
- Dokáže adekvátne komunikovať s klientom bez ohľadu na jeho vek, vyjadrovacie schopnosti a handicap.
- Dodržiava etické princípy sociálnej práce.

Výstupné štandardy spôsobilosti absolventa bc. štúdia

Absolvent bakalářského štúdia sociálnej práce dokáže prakticky zvládnuť:

- Vlastnú agendu, ktorú vykonáva v rámci svojej pracovnej činnosti.
- Monitoring sociálnych potrieb v rámci zverenej funkcie.
- Výchovu a vzdelávanie jedincov a skupiny.
- Formy pomoci sociálne odkázaným, zdravotne postihnutým, nezaměstnaným a osamelým lidem.

- Riešenie problematiky sociálnej patológie.

Výstupné štandardy kvality osobnosti

Absolvent tohto študijného odboru by mal pre úspešné absolvovanie štúdia spĺňať výstupné štandardy kvality (najmä v oblasti odbornosti a etiky) osobnosti, ktoré sú dôležitým znakom kvality odborníka.

Absolvent bakalárskeho štúdia sociálnej práce je charakteristický svojou morálkou, prosociálnym cítením, je empatický a erudovaný odborník s profesionálnymi spôsobilosťami využívajúci supervíziu.

K najdôležitejším črtám jeho osobnosti patrí jeho schopnosť:

- morálno-etického a humánneho prístupu k ľuďom, najmä k trpiacim v sociálnej núdzi, vychádzajúci z lásky k človeku a snahy pomáhať mu,
- pochopiť klienta v najnáročnejších životných situáciách a pomáhať mu riešiť jeho problémy, prejavíť mu úctu, empatiu, útechu a emocionálnu podporu,
- získať klienta pre spoluprácu,
- podporovať a posilňovať klientove kompetencie,
- samostatne myslieť a pohotovo reagovať, flexibilne vykonávať zmeny a nieсти zodpovednosť,
- cieľavedome, rozvážne a rozhodne konať,
- aplikovať a využívať získané vedomosti a schopnosti v praxi,
- kreatívne a koncepčne riešiť profesionálne úlohy, viesť tím a pracovať v tíme,
- získavať informácie, pracovať s nimi a tvorivo ich pretvárať,
- byť schopný prezentovať výsledky práce pred nadriadenými na odborných podujatiach,
- rozvíjať vlastnú osobnosť, vzdelávať sa a byť schopný vzdelávať iných,
- zaujímať sa o vlastný rozvoj samoštúdiom, účasťou na odborných podujatiach a podieľať sa na svojom profesionálnom rozvoji tvorivou činnosťou.

Doplňujúce vedomosti, schopnosti a spôsobilosti absolventa bakalárskeho štúdia sociálnej práce

Absolventi bakalárskeho štúdia v študijnom programe sociálna práca sú spôsobilí poznávať a odhaľovať príčiny sociálnych problémov a predchádzať ich vzniku, sú schopní sprístupňovať a poskytovať osobnú, materiálnu a inštitucionálnu pomoc klientom. Ďalej sú spôsobilí aplikovať teoretické poznatky a adekvátne pristupovať ku klientom na základe dodržiavania etických princípov spolužitia, ľudskosti, rešpektovania práv človeka a úcty k nemu a rovnako vedia usmerniť svojho klienta v správnych otázkach orientovaných na vybavovanie žiadostí a nárokov adresovaných kompetentným orgánom verejnej správy.

Vymedzenie oblastí uplatnenia absolventa bakalárskeho štúdia sociálnej práce

Absolventi študijného programu sociálna práca majú možnosť uplatnenia sa na trhu práce ako sociálni pracovníci, schopní vykonávať činnosť v sociálnej oblasti vzťahujúcej sa na päť kľúčových rezortov spadajúcich do kompetencií ústredných orgánov štátnej správy (ministerstvo zdravotníctva, ministerstvo školstva, ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny, ministerstvo vnútra a ministerstvo spravodlivosti).

- Absolvent bakalárskeho štúdia sociálnej práce nájde uplatnenie ako výkonný pracovník v inštitúciách verejnej správy, v zariadeniach sociálnych služieb a starostlivosti o deti, dospelých a starších občanov, v združeniach a nadáciách zameraných na charitatívnu a sociálnu činnosť.
- Absolvent - bakalár sociálnej práce sa uplatní pri resocializácii občanov sociálne neprispôsobivých.
- Štúdiom získané vedomosti a spôsobilosti uplatní ako pracovník v inštitúciách sociálneho plánovania, organizácie a riadenia sociálnych služieb, politiky zamestnanosti a rozvoja trhu práce. Môže pôsobiť v rezorte ústredných orgánov štátnej správy (MPSVaR SR, ÚPSVaR, MV SR a iné) a v rezortných vzdelávacích zariadeniach.

Absolvent získa úplne prvostupňové vysokoškolské vzdelanie v odbore sociálna práca.

Profil absolventa a ciele vzdelávania

Absolvent disponuje vedomosťami z jednotlivých oblastí študijného odboru a jeho interdisciplinárnych súvislostí na úrovni syntézy, konkrétne zo základov teórií,

metód a foriem sociálnej práce v priamej a sprostredkovanej práci s klientskymi skupinami sociálnej práce, zo základov filozofie, etiky, sociológie, psychológie, pedagogiky a práva, sociálnej politiky a systému sociálneho zabezpečenia a sociálneho poistenia, z fungovania systému sociálnych služieb, sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, pomoci v hmotnej núdzi, kompenzácií ťažkého zdravotného postihnutia, služieb zamestnanosti a o charakteristikách chudoby a sociálneho vylúčenia a konceptoch sociálnej inklúzie v interdisciplinárnych súvislostiach. Pozná základné charakteristické a špecifické znaky jednotlivých klientskych skupín sociálnej práce a ovláda základy metodológie a štatistiky v spoločenských vedách, v sociálnej práci špeciálne. Vie vyvodit' závery a pomenovať súvislosti medzi konceptmi v študijnom odbore.

Absolvent je schopný vyhľadať, osloviť, motivovať na spoluprácu a samostatne posúdiť životnú situáciu klienta/klientov s ohľadom na špecifiká a potreby príslušnej skupiny a určiť mieru sociálneho rizika jeho/ich životnej situácie, naplánovať, zvoliť a využiť adekvátnu metodiku práce na svoju intervenčnú odbornú činnosť a vyhodnotiť účinnosť poskytnutej pomoci. Vie identifikovať význam sociálnej politiky na profesionálny výkon sociálnej práce a využívať poznatky z práva, psychológie, filozofie, sociológie a pedagogiky na výkon praxe sociálnej práce a rozvoj jej poznania. Je schopný zostaviť jednoduchý projekt výskumu na zistenie konkrétneho problému v sociálnej práci.

Absolvent dokáže poskytovať informačné a poradenské služby a vykonávať odborné činnosti v oblasti nemocenských a dôchodkových dávok, príspevkov štátnej sociálnej podpory, sociálnych služieb, sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, pomoci v hmotnej núdzi, peňažných príspevkov na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia, služieb zamestnanosti. Disponuje odbornými komunikačnými zručnosťami. Pri výkone sociálnej práce koná eticky. Dokáže pracovať v tíme a posilňovať medziodborovú a medziprofesijnú spoluprácu. Profesionálne prezentuje vlastné stanoviská.

Uplatniteľnosť bakalára sociálnej práce

Absolventi študijného programu sociálna práca v I. stupni majú možnosť uplatnenia sa na trhu práce ako asistenti sociálnej práce, schopní vykonávať činnosť v sociálnej oblasti vzťahujúcej sa na päť kľúčových rezortov spadajúcich do kompetencií ústredných

orgánov štátnej správy (ministerstvo zdravotníctva, ministerstvo školstva, ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny, ministerstvo vnútra a ministerstvo spravodlivosti).

Absolvent bakalárskeho štúdia sociálnej práce nájde uplatnenie ako výkonný pracovník v inštitúciách verejnej správy, v zariadeniach sociálnych služieb a starostlivosti o deti, dospelých a starších občanov, v združeniach a nadáciách zameraných na charitatívnu a sociálnu činnosť. Absolvent - bakalár sociálnej práce sa uplatní pri resocializácii občanov sociálne neprispôsobivých.

Štúdiom získané vedomosti a spôsobilosti uplatní ako pracovník v inštitúciách sociálneho plánovania, organizácie a riadenia sociálnych služieb, politiky zamestnanosti a rozvoja trhu práce.

Môže pôsobiť v rezorte ústredných orgánov štátnej správy (MPSVaR SR, ÚPSVaR, MV SR a iné) a v rezortných vzdelávacích zariadeniach.

Neoddeliteľnou súčasťou prípravy budúcich sociálnych pracovníkov je praktické vzdelávanie, ktoré je pre nás kritickou súčasťou profesionálneho vzdelávania v sociálnej práci na našom inštitúte. Preto sme praktické vzdelávanie plne integrovali do učebných osnov pri príprave študentov s potrebnými znalosťami, hodnotami a zručnosťami na etickú, kompetentnú a efektívnu prax. Praktické vzdelávanie odráža potreby praxe z hľadiska trvania a zložitosti úloh, ako aj príležitostí na získanie potrebných zručností, aby sa zaistilo, že študenti sú pripravení na trh práce. Študentom preto zabezpečujeme jasné a zrozumiteľné usmernenia o možnostiach odbornej praxe a platených stáži, a to hlavne:

1. výber zariadení/inštitúcií na umiestnenie praxe;
2. výber primeranej praxe podľa stupňa štúdia;
3. umiestnenie študentov podľa ich preferencií a potrieb;
4. dohľad nad študentmi;
5. koordinácia so spolupracujúcim subjektom;
6. podpora študentov a inštruktorov počas praxe;
7. monitorovanie praxe študentov a hodnotenie výkonu študentov;
8. záverečné hodnotenie praxe.

Bakalárske vzdelávanie sociálnej práce je prvým stupňom vysokoškolského vzdelávania, má extenzívny a interdisciplinárny charakter. Zabezpečuje sa v súlade s odporúčaniami Medzinárodnej asociácie škôl sociálnej práce (IASSW), Medzinárodnej federácie sociálnych pracovníkov (IFSW), smernicami Európskej únie a v súlade s odborným a

hodnotovým smerovaním VŠZaSP sv. Alžbety v Bratislave.

Cieľom vzdelávania prvého stupňa odboru sociálna práca je, aby absolventi nadobudli také odborné vedomosti, praktické zručnosti a kompetencie, aby boli spôsobilí k výkonu priamej sociálnej práce so sociálnym klientom v inštitúciách verejnej správy a organizáciách poskytujúcich sociálne služby. Absolventi získajú poznatky potrebné pre prácu v správnych, riadiacich a plánovacích orgánoch verejnej správy v oblasti sociálnej práce. Ďalšími cieľmi je podporovanie schopnosti študentov odborne a kriticky myslieť, analyzovať a implementovať teoretické poznatky do praxe, osvojiť si spôsobilosti profesionálnej práce a rozvíjať osobnostný potenciál študentov. Absolventi počas štúdia nadobudnú:

Odborné vedomosti

- poznatky z dejín, etiky, teórie a metód sociálnej práce a ich porozumenie nevyhnutné na priamu sociálnu prácu s jednotlivcom alebo rodinou v terénnej, ambulantnej a rezidenčnej sociálnej práci;
- porozumenie systémovým nástrojom sociálnej politiky, potrebné k uplatňovaniu princípov sociálnej spravodlivosti, ľudských práv, solidarity, sociálnej súdržnosti (kohézie), spoločnej zodpovednosti za sociálny rozvoj v spoločnosti;
- základné vedomosti z hraničných disciplín odboru, a to sociológie, filozofie, etiky, pedagogiky, právnych a zdravotníckych disciplín potrebných na interdisciplinárnu sociálnu prácu;

Praktické zručnosti

- vystupovať v súlade s profesijnými cieľmi, etickými hodnotami a princípmi sociálnej práce;
- schopnosť eticky zodpovedného rozhodovania;
- analyzovať príčiny porúch sociálneho fungovania jednotlivcov a rodín, zrealizovať sociálne hodnotenie a koncepcie navrhnuť možnosti sociálnej prevencie a intervencie;
- aplikovať metódy, techniky a metodiky sociálnej práce v priamej práci s vybranými cieľovými skupinami sociálnych klientov, akými sú obeť domáceho násillia, závislí, ťažko zdravotne postihnutí, nezamestnaní, rodiny v kríze, marginalizované rómske komunity, osoby vyššieho veku a iné;

- kriticky posúdiť vhodnosť a primeranosť použitia metód a techník sociálnej prevencie a sociálnej práce, dokumentovať, kriticky reflektovať a prezentovať svoju prácu;
- skoncipovať sociálny projekt a podieľať sa na príprave výskumu v sociálnej práci;

Kompetencie

- základné sociálne spôsobilosti nevyhnutné pre prácu v pomáhajúcich profesiách, akými sú schopnosť sebareflexie, profesionálna, asertívna a empatická komunikácia;
- spôsobilosti k výkonu sociálnej práce v inštitúciách verejnej správy a neziskových organizáciách poskytujúcich základné sociálne poradenstvo, sociálne služby, sociálnoprávnu ochranu detí a sociálnu kuratelu;
- spôsobilosti identifikovať a zhodnotiť etické, psychosociálne a právne súvislosti sociálnej práce;
- schopnosť aktívne spolupracovať s kolegami a odborníkmi z iných profesií v rámci interdisciplinárneho prístupu;
- schopnosť samostatne získavať nové poznatky v odbore a rozširovať svoje vedomosti.

Profil absolventa študijného programu sociálna práca – 2. stupeň magisterský (podľa študijného programu Mgr. stupňa sociálna práca na VŠZaSP sv. Alžbety, n. o. v Bratislave)

Všeobecná charakteristika profilu absolventa Mgr. štúdia:

Absolvent magisterského štúdia odboru sociálna práca je pripravený samostatne:

- posudzovať a diagnostikovať problémy klienta
- zabezpečovať a poskytovať pomoc klientovi v hmotnej núdzi
- zabezpečovať a poskytovať pomoc klientovi v sociálnej núdzi
- zabezpečovať a poskytovať pomoc klientovi po výkone trestu odňatia slobody

- zabezpečovať a poskytovať pomoc členom etnických minorít
- zabezpečovať a poskytovať pomoc klientovi pri strate zamestnania
- zabezpečovať a poskytovať pomoc občanom vyššieho veku
- presadzovať a ochraňovať práva klientov
- vykonávať činnosti spojené s plánovaním zabezpečovaním a kontrolou poskytovaných foriem pomoci

Výstupné štandardy vedomostí absolventa Mgr. štúdia

Pre kvalifikované vykonávanie odborných činností absolvent musí mať široký odborný profil s nevyhnutným predchádzajúcim všeobecným vzdelaním. Byť dostatočne adaptabilný aj v príbuzných odboroch, logicky myslíaci, schopný transformovať získané vedomosti a schopnosti do profesionálnych postojov a činností. Schopný pracovať samostatne aj v multidisciplinárnom tíme. Sústavne sa vzdelávať, cieľavedome, rozhodne konať v súlade s právnymi predpismi.

- Po úspešnom zvládnutí magisterského štúdia disponuje teoreticko – praktickým potencióalom v oblasti vzdelávania, manažmentu, výskumu a praxe. Pozná a ovláda pedagogické princípy. Pozná princípy manažmentu na všetkých úrovniach riadenia, nachádza a prezentuje vlastné riešenia problémov v rámci sociálneho výskumu.

Výstupné štandardy zručností absolventa

- Absolvent magisterského stupňa samostatne poskytuje a riadi sociálnu starostlivosť na všetkých úrovniach. Manažuje prácu na úseku sociálnej práce na všetkých úrovniach. Plánuje, organizuje a participuje na projektoch týkajúcich sociálnej práce. Pracuje samostatne ale i v interdisciplinárnych tímoch na úlohách týkajúcich sa poskytovania sociálnej starostlivosti, profesionálnej prípravy, manažmentu.

Výstupné štandardy kvality osobnosti

Absolvent tohto študijného odboru by mal pre úspešné absolvovanie štúdia spĺňať výstupné štandardy kvality osobnosti, ktoré sú dôležitým znakom kvality odborníka. Charakteristickým znakom osobnosti absolventa je jeho morálno-etický a holistický prístup

vychádzajúci z lásky k človeku a snahy pomáhať mu. Absolvent má byť schopný pochopiť klienta v najnáročnejších životných situáciách a pomáhať mu riešiť jeho problémy, prejavíť mu úctu, empatiu, útechu a emocionálnu podporu. Absolvent má brať ohľad na osobnosť človeka, jeho spôsob vnímania zdravia, stavu choroby a postihnutia, jeho prežívanie a správanie sa pod vplyvom zmien zdravotného stavu a získať ho pre spoluprácu.

K najdôležitejším žiaducim črtám osobnosti absolventa na oboch úrovniach štúdia patria tieto schopnosti:

- samostatne a kreatívne myslieť,
- racionálne rozhodovať a pohotovo reagovať,
- flexibilne vykonávať zmeny a byť zodpovedný,
- cieľavedome, rozvážne a rozhodne konať,
- empatie a asertivity,
- aplikovať a využívať získané vedomosti a schopnosti v praxi,
- tvorivo a koncepčne riešiť profesionálne úlohy,
- riadiť tím a pracovať v multidisciplinárnom tíme,
- schopnosť manažovať sociálne služby,
- schopnosť participovať na manažovaní financií,
- schopnosť manažovať ľudské zdroje,
- schopnosť efektívneho manažmentu informácií,
- získavať informácie, pracovať s nimi a tvorivo ich pretvárať,
- byť schopný prezentovať výsledky práce na odborných podujatiach,
- rozvíjať vlastnú osobnosť, vzdelávať sa a byť schopný vzdelávať iných,
- zaujímať sa o vývoj svojho odboru štúdiom odbornej literatúry, účasťou na odborných podujatiach a podieľať sa na profesionálnom rozvoji tvorivou činnosťou.

Vymedzenie oblastí uplatnenia absolventa Mgr. štúdia v praxi

Absolvent – magister - študijného odboru sa uplatní ako platný člen interdisciplinárnych tímov, uplatní sa najmä v:

- oblasti terénnej sociálnej práce

- miestnej štátnej správe a samospráve
- organizáciách poskytujúcich sociálne služby
- verejno-právnych inštitúciách so zameraním na sociálnu oblasť
- uplatní sa ako manažér sociálnych služieb
- uplatní sa v riadiacich a kontrolných inštitúciách
- môže sa aktívne podieľať na tvorbe sociálnej politiky a sociálnej legislatívy
- môže pracovať na všetkých stupňoch a úsekoch praxe sociálnej práce

Absolvent študijného odboru sociálna práca získa diplom o ukončení 2-ročného, magisterského štúdia v odbore Sociálna práca a tým odbornú spôsobilosť na výkon povolania sociálny pracovník.

Udeľuje sa mu akademický titul: **magister – Mgr.**, a získa úplné druhostupňové vysokoškolské vzdelanie.

Profil absolventa študijného odboru sociálna práca – 3. st. štúdia (podľa študijného programu PhD. stupňa sociálna práca na VŠZaSP sv. Alžbety, n. o. v Bratislave)

Absolvent študijného programu Sociálna práca PhD. stupeň :

- vie realizovať výskum aktuálneho otvoreného vedeckého problému zo študijného odboru Sociálna práca a príbuzných odborov,
- ovláda zásady vedeckej práce, metodológiu výskumu a vedecké formulovanie výskumného problému,
- ovláda využívanie moderných informačných technológií,
- ovláda metódy štatistickej analýzy,
- pozná právne aspekty sociálneho výskumu, ako aj etické a spoločenské stránky vedeckej práce,
- ovláda prezentáciu výsledkov v publikačnej a prednáškovej forme,
- presadzuje rozvoj študijného odboru Sociálna práca a jeho prínos pre prax,

- po zrealizovaní výskumu vie na základe svojich zistení navrhnúť ďalšie smerovanie vo výskume v uvedenej oblasti, aby tak podporoval rozvoj poznatkovej základne Sociálnej práce ako vednej disciplíny

Absolvent študijného programu Sociálna práca vychádza z hodnôt kresťanského humanizmu a najnovších vedeckých poznatkov v odbore. Je schopný podľa moderných prístupov a metód posudzovať a diagnostikovať situáciu a problémy núdznych, zakladať, riadiť a koordinovať sociálne a charitatívne projekty, získa zručnosti pri tvorbe grantových projektov, bude pripravený na adekvátnu adaptáciu na lokálne kultúrno-sociálne prostredie. Je vedený k systematickému a efektívnemu poskytovaniu pomoci ľuďom v núdzi a rizikovým skupinám v oblastiach či už komunitného rozvoja, výchovnovzdelávacej činnosti, ako aj základnej zdravotníckej pomoci. Má dobré znalosti a zručnosti, aby dokázal samostatne viesť tím spolupracovníkov a vykonávať činnosti spojené s plánovaním a koordináciou poskytovanej pomoci. Je schopný kriticky myslieť a operatívne analyzovať možné situácie. Dokáže samostatne navrhnúť, uskutočniť, viesť, prípadne koordinovať vedeckovýskumnú činnosť v sociálnej, problematike. Absolvent sa oboznámi so súčasnými teóriami a metódami používanými v sociálnej práci.

Všeobecná charakteristika odborného profilu absolventa:

- znalosť východísk sociálnej práce (sociálne, ekonomické, politické, antropologické, dejinné),
- zakladanie sociálnych projektov,
- písanie grantových projektov,
- aplikácia medzikultúrnej integrácie a etických princípov do praxe,
- identifikovať sociálnu patológiu v lokálnych podmienkach,
- schopnosť aplikovať vedecké metódy výskumu a vývoja.

Vo vedeckej oblasti si absolvent osvojí:

- zásady vedeckej práce,
- vedecké formulovanie problémov,
- prepojenie vedeckého výskumu s praxou,

- etické, spoločenské a právne aspekty vedeckej práce,
- prezentáciu vedeckovýskumných výsledkov,
- schopnosť zabezpečenia rozvoja študijného odboru a jeho prínosu pre prax.

Absolvent doktorandského štúdia môže samostatne poskytovať a organizovať:

- zakladanie sociálnych projektov,
- plánovanie, organizovanie a kontrolu sociálnych projektov,
- úkony spojené so sociálnou prevenciou na Slovensku i v lokálnych podmienkach projektovrozvojových krajín,
- výchovu a vzdelávanie detí a mládeže z málo podnetného sociálneho prostredia,
- výskumnú činnosť v oblasti sociálnej práce,
- evaluáciu sociálnych projektov.

Absolvent je tiež schopný vykonávať analýzu sociálnej situácie, diagnostiku, prijímať opatrenia na riešenie otázok sociálnej núdze a nerovnosti a aktívne sa podieľať na výskume v sociálnej práci. Cieľom programu je edukácia vrcholných vedeckých, odborných a tvorivých pracovníkov pre oblasť sociálnej práce v sociálne málopodnetnom, marginalizovanom alebo vylúčenom prostredí cieľových skupín a komunit na Slovensku, ako aj v kontexte miestnych kultúr rozvojového sveta.

Uplatniteľnosť absolventa doktorandského štúdia PhD.

Absolventi študijného programu Sociálna práca v doktorandskom stupni sa uplatnia ako vedúci a výskumní pracovníci v inštitúciách sociálnej práce, misijnej a rozvojovej spolupráce doma i vo svete. Nájdu tiež uplatnenie ako riadiaci pracovníci v inštitúciách štátnej správy (Ministerstvo zahraničných vecí a Európskych záležitostí SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR), samosprávy, v zariadeniach migračného úradu, v medzinárodných inštitúciách, ale tiež ako lektori vo vzdelávacích organizáciách orientovaných na humanitárny sociálny rozvoj. Absolventi tohto študijného programu sa

uplatnia tiež ako manažéri v sociálnej ekonomike, v mimovládnych a cirkevných organizáciách, v riadiacich a kontrolných inštitúciách, ale aj v medzinárodných rozvojových projektoch. Osobitné uplatnenie nájdú v riadiacich centrách inštitúcií komunitného rozvoja. Môžu sa uplatniť aj pri zakladaní vlastných občianskych združení, sociálnych, charitatívnych a rozvojových organizácií. Program štúdia je zameraný na získanie poznatkov založených na súčasnom stave poznania a najmä vlastnom príspevku študenta k nemu, ktorý je výsledkom vedeckého bádania samostatnej tvorivej činnosti v oblasti sociálnej práce. Študijný program sa orientuje najmä na teoretické poznatky a ich praktickú aplikáciu sociálnej práce so zameraním na problémy súvisiace so životnými a pracovnými podmienkami, ako je chudoba, nezamestnanosť a pod., kvalitou života a prevenciou sociálno-patologických javov, atď. Cieľom je výchova špičkových vedeckých a odborných pracovníkov a ich uplatnenie pri tvorbe štátnej sociálnej politiky, získavaní nových teoretických poznatkov, pri plánovaní činností s dopadom na administratívu, legislatívu s možným dopadom na kvalitu života.

Absolventi budú odborne pripravení do oblasti expertíznej činnosti, populačnej analýzy a príčin jeho zmien, vedecko-výskumnej činnosti, a pod. Ich uplatnenie je možné v pozíciách ako :

manažér sociálnych služieb a manažér projektov sociálnych služieb a sociálnej pomoci, pracovník výskumu zameraného na oblasť sociálnej práce, vedúci pracovník špeciálnych zariadení a inštitúcií vykonávajúcich činnosti súvisiacich so sociálnou pomocou a sociálnym zabezpečením, sociálny poradca, terapeut, odborník pre komplexnú sociálnu prácu s rodinou, ako ochranca ľudských práv atď’.

Konkrétne uplatnenie absolventa PhD. štúdia vo vybraných subjektoch v oblasti práce, sociálnych vecí a rodiny :

- orgány samosprávy a štátnej správy vrátane dotknutých ministerstiev,
- výskumné ústavy so zameraním na riešenie výskumných problémov v oblasti sociálnych problémov,
- inštitúcie poskytujúce sociálne poradenstvo, sociálnu rehabilitáciu a sociálnu terapiu,
- univerzity, ostatné vysoké školy a iné vzdelávacie inštitúcie,

- zariadenia poskytujúce sociálne služby,
- nadácie, občianske združenia, neinvestičné fondy, dobrovoľnícke organizácie a ďalšiemimovládne organizácie,
- zariadenia na pomoc žiadateľov o azyl a pod.
- pôsobenie v oblasti sprostredkovania a poradenstva pre trh práce,
- v penitenciárnej a postpenitenciárnej práci, v restoratívnej justícii, v probácii a v mediácii, v sociálnej práci s odsúdenými osobami.

Absolventi doktorandského štúdia v odbore sociálnej práce môžu pôsobiť v súlade snovým zákonom č. 219/2014 Z. z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Predpokladá sa pôsobenie sociálneho pracovníka ako garanta alebo lektora špecializačného

vzdelávacieho programu alebo garanta vzdelávacieho programu, ak získal vysokoškolské vzdelanie tretieho stupňa v odbore, ktorého sa špecializačný vzdelávací program alebo vzdelávací program týka.

SYSTÉM VZDELÁVANIA SOCIÁLNYCH PRACOVNÍKOV PO ROKU 1989 A V SLOVENSKEJ REPUBLIKE. SYSTÉM VZDELÁVANIA PODĽA ZÁKONA O SOCIÁLNEJ PRÁCI. PROFESIJNÉ ORGANIZÁCIE SOCIÁLNEJ PRÁCE NA SLOVENSKU. SLOVENSKÁ KOMORA SOCIÁLNYCH PRACOVNÍKOV A ASISTENTOV SOCIÁLNEJ PRÁCE.

Po roku 1989 bola potreba zmeniť systém sociálneho zabezpečenia, zmeniť kvalitu a obsah sociálnej práce a zvyšovať kvalifikáciu odborných pracovníkov. Nespornú potrebu sociálnej práce vyvolali skutočnosti, akými sú napríklad vznik nezamestnanosti, nárast spoločensky neprispôsobivých občanov, problematika zdravotne znevýhodnených občanov, rozvoj

podnikania s ním spojené rodinné, finančné problémy, či veľký zmätok v nových informáciách, ktoré nevie jedinec selektovať a prijať.

Po roku 1990 sa začali na Slovensku opätovne rozvíjať rôzne formy vzdelávania sociálnych pracovníkov. Vzdelávanie v odbore sociálna práca bolo totiž počas komunizmu považované za zbytočné a takmer sa nepraktizovalo.

V súčasnosti sa na Slovensku etabluje moderná koncepcia odbornej prípravy pre oblasť sociálnej práce, ktorá sa chápe ako špecifická odborná činnosť a profesionálna aktivita, ktorá si vyžaduje od svojich realizátorov profesionálnych soc. pracovníkov špecifickú odbornú prípravu, dosiahnutie určitého veku, osobnostnú zrelosť, skúsenosti a uznávanie spoločensky preferovaných etických postojov.

Systém vzdelávania sociálnych pracovníkov v Slovenskej republike je regulovaný štátnou legislatívou. Pre výkon povolania sociálneho pracovníka je potrebné získať vysokoškolské vzdelanie na príslušnej fakulte, ktorá ponúka študijný program sociálnej práce.

Odborná príprava sociálnych pracovníkov sa radí do vyššieho stupňa vzdelávania t.j. prevyšuje úroveň stredného vzdelávania. Podľa zákona o sociálnej práci profesiu **sociálneho pracovníka** môže vykonávať len človek, ktorý vyštudoval odbor sociálna práca v magisterskom stupni. Absolvent bakalárskeho štúdia sociálnej práce môže vykonávať funkciu **asistenta sociálnej práce**.

Inštitucionálne vzdelávanie sociálnych pracovníkov

Prípravu odborníkov pre sociálnu sféru zabezpečujú vysoké školy humanitného, ekonomického a iného zamerania. Sociálna sféra si vyžaduje široký záber profesijných činností, ktoré predpokladajú odborné vzdelanie.

V súčasnosti sa na Slovensku štúdium sociálnej práce realizuje formou vysokoškolského štúdia, dennou a externou formou. Sociálnych pracovníkov možno ešte dovzdelávať formou ďalšieho vzdelávania.

Vysoké školy, ktoré majú na Slovensku akreditovaný študijný odbor Sociálna práca v magisterskom stupni:

- Trnavská univerzita v Trnave – Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce
- Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove – Inštitút edukologie a sociálnej práce, Katedra andragogiky a sociálnej práce
- Pravoslávna bohoslovecká fakulta v Prešovskej univerzity v Prešove – Katedra kresťanskej antropológie a sociálnej práce
- Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre – Katedra sociálnej práce a sociálnych vied
- Pedagogická fakulta UMB v Banskej Bystrici – Katedra pedagogiky a sociálnej práce
- Univerzita Pavla Jozefa Šafárika – Fakulta verejnej správy
- Pedagogická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave – Katedra sociálnej práce
- Katolícka univerzita Ružomberok
- Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o. – Katedry sociálnej práce na jednotlivých pracoviskách.

Podľa zákona o sociálnej práci bakalárske vzdelanie v sociálnej práci predstavuje odbornú prípravu **asistenta sociálnej práce**.

Magisterský stupeň predstavuje prípravu pre profesiu **sociálneho pracovníka**.

Tretí stupeň vysokoškolského vzdelania **PhD.** najvyššou vedeckou hodnosťou v odbore sociálna práca a jeho využitie je **vysokoškolský učiteľ v odbore sociálna práca alebo vedecký pracovník v odbore sociálna práca**.

Kompetencie sociálneho pracovníka, potrebné pre výkon jeho činnosti sú krátko zhrnuté nasledovne:

Kompetencie sociálneho pracovníka s vysokoškolským vzdelaním

(skrátene podľa americkej Rady pre vzdelávanie v sociálnej práci)

- uplatňovať etické princípy sociálnej práce
- poznať históriu a súčasnosť sociálnej práce
- dokázať komunikovať s rôznymi klientmi
- vedieť kriticky uvažovať a spájať teóriu s praxou
- vedieť aplikovať vplyvy sociálnej politiky na klienta
- konať kriticky a však v záujme klienta

- poznať a hodnotiť metódy výskumu v sociálnej práci
- spolupracovať v rámci štruktúr sociálnej práce
- motivovať dobrovoľníkov k sociálnym aktivitám
-

Ďalšie vzdelávanie sociálnych pracovníkov

Ďalšie vzdelávanie sociálnych pracovníkov je realizované prostredníctvom Asociácie vzdelávateľov v soc. práci na Slovenku, Inštitútu ďalšieho vzdelávania, Asociácia supervízorov a soc. poradcov, MPSVR SR, MV SR

Inštitúcie, poskytujúce ďalšie vzdelávanie v sociálnej práci:

Inštitút ďalšieho vzdelávania sociálnych pracovníkov poskytuje akreditované vzdelávanie soc. pracovníkov a zamestnancov sociálnej sféry. Poslaním Inštitútu ďalšieho vzdelávania sociálnych pracovníkov je prispievať k rozširovaniu odborných vedomostí a zručností soc. pracovníkov ako aj každého, kto ma záujem o akreditované certifikované vzdelávanie v oblasti soc. práce.

VŠZaSP sv. Alžbety v Bratislave prostredníctvom Inštitútu ďalšieho vzdelávania sociálnych pracovníkov poskytuje akreditované vzdelávanie sociálnych pracovníkov a zamestnancov sociálnej sféry.

Priestor pre aktivity v ďalšom vzdelávaní sociálnych pracovníkov vytvára štát v rámci rezortného vzdelávania v pôsobnosti dvoch ministerstiev.

1. Ministerstvo práce, soc. vecí a rodiny SR, kde sa touto úlohou zaoberá odbor riadenia ľudských zdrojov a Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny.

2. Ministerstvo vnútra SR, kde bol pre potreby ďalšieho vzdelávania zamestnancov zriadený Inštitút pre verejnú správu.

MPSVR SR v rámci svojich kompetencií organizuje vzdelávacie aktivity pre pracovníkov rezortu, prostredníctvom ktorých sa im snaží priblížiť nielen najnovšie poznatky z oblasti soc. práce u nás, ale sprostredkúva tiež informácie zo zahraničia. Zámery uvedeného koncepčného materiálu sa realizujú prostredníctvom troch druhov štúdia – *adaptačného, špecializačného a funkčného*.

Kvalitu vzdelávacieho procesu zabezpečuje proces **akreditácie**. Akreditácia je štátne overenie spôsobilosti vzdelávacej inštitúcie uskutočňovať akreditovaný vzdelávací program na základe splnenia podmienok ustanovených zákonom č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov. O udelení akreditácie rozhoduje Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky na základe stanoviska akreditačnej komisie pre ďalšie vzdelávanie.

Akreditovaný vzdelávací program musí mať pevne stanovený obsah, počet hodín, lektorské zabezpečenie, popísané metódy výučby a pod. Tieto pevne stanovené podmienky sú dôležité pre dodržiavanie nevyhnutnej úrovne vo vzdelávacom procese.

Vzdelávacie kurzy v rámci ďalšieho vzdelávania poskytuje aj **Slovenská komora sociálnych pracovníkov a asistentov sociálnej práce**

Profesijné organizácie sociálnej práce na Slovensku

Slovenská komora sociálnych pracovníkov a asistentov sociálnej práce

Zriadená zákonom č. 219/2014 Z.z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Komora je nezávislá, nepolitická, samosprávna profesijná organizácia, ktorá združuje sociálnych pracovníkov a asistentov sociálnej práce v Slovenskej republike.

K základným úlohám komory patrí:

- plnenie si povinností vo veciach zápisu do zoznamu členov komory a výmazu zo zoznamu členov komory,
- ochrana práv a záujmov členov komory v súvislosti s výkonom sociálnej práce,

- poskytovanie bezplatného poradenstva v súvislosti s výkonom sociálnej práce pre členov komory a sprostredkovanie právneho zastupovania členov komory v konaní pred súdmi Slovenskej republiky vo veciach súvisiacich s výkonom sociálnej práce, rozhodovanie vo veciach povolenia, disciplinárneho previnenia a vo veciach uznania osvedčenia, vysvedčenia alebo iného dokladu o absolvovaní špecializačného vzdelávacieho programu ustanoveného pre špecializovaný odbor sociálnej práce alebo o absolvovaní vzdelávacieho programu ustanoveného pre nadstavbovú odbornú činnosť vydaného zahraničnou školou alebo iným oprávneným orgánom podľa právnych predpisov príslušného štátu,
- konanie vo veciach podnetov, návrhov a sťažností svojich členov v súvislosti s ich právami a povinnosťami vyplývajúcimi zo zákona a iných všeobecne záväzných právnych predpisov,
- vydávanie vnútorných predpisov a etického kódexu sociálneho pracovníka a asistenta sociálnej práce,
- vydávanie stanovísk k etickým otázkam výkonu sociálnej práce,
- poskytovanie údajov zo zoznamu členov komory a z registra povolení na účely štátnych štatistických zisťovaní,
- zabezpečovanie medzinárodnej spolupráce s profesijnými združeniami a vzdelávacími inštitúciami v oblasti vecnej pôsobnosti komory,
- ochrana statusu profesie sociálneho pracovníka a asistenta sociálnej práce a podieľanie sa na jeho spoločenskom zvyšovaní, vydávanie stanovísk k výkonu sociálnej práce s dôrazom na všeobecné štandardy kvality výkonu sociálnej práce,
- pripomienkovanie zákonov a iných strategických dokumentov, ktoré majú vplyv na výkon sociálnej práce,
- hodnotenie sústavného vzdelávania v sociálnej práci sociálneho pracovníka vykonávajúceho samostatnú prax,
- vedenie, pravidelné aktualizovanie a sprístupňovanie na webovom sídle komory informácií daných zákonom, najmä zoznam členov komory, zoznam hostujúcich a čestných členov komory, zoznam členov orgánov

komory a register povolení na výkon samostatnej praxe sociálneho pracovníka a asistenta sociálnej práce,

- o ďalšie povinnosti vyplývajúce zo zákona.

(<https://socialnapraca.sk/o-nas>)

Ďalšie profesné organizácie, ktoré majú prienik so sociálnou prácou sú nasledovné:

Asociácia supervízorov a sociálnych poradcov

Združuje ľudí, ktorí pôsobia ako supervízori a sociálni poradcovia v sociálnej sfére a majú záujem pracovať v oblasti výchovy, vzdelávania a osobného rozvoja v oblasti sociálnej práce. Pôsobí na celom území SR.

Poslaním združenia je prispievať svojou činnosťou k rozširovaniu odborných vedomostí a praktických zručností v soc. práci prostredníctvom vzdelávania, výcvikov, stáží a ďalších aktivít pre členov svojho združenia a iných záujemcov.

Asociácia vzdelávateľov v sociálnej práci na Slovensku

Stavovská organizácia, vytvára obsahové, metodické a metodologické postupy v príprave profesionálov do soc. sféry, je spoluautorom (v spolupráci s MPSVaR SR) vzdelávacích štandardov v oblasti soc. práce.

Asociácia mediátorov Slovenska (ASM)

Združuje ľudí, ktorí pracujú ako mediátori, prípadne ako facilitátori alebo negociátori a využívajú metódy alternatívneho riešenia sporov vo svojej profesionálnej činnosti alebo podporujú mediačné hnutie. Podmienkou pre členstvo v AMS je absolvovanie vzdelania, kurzu, tréningu v mediácii, ktoré boli vedené akreditovaným odborníkom v oblasti mediácie.

Asociácia mediátorov Slovenska eviduje možnosti vzdelávania a supervízie v mediácii v rámci SR, organizuje výcvikové programy.

SOCIÁLNY KLIENT. VZŤAH SOCIÁLNEHO PRACOVNÍKA A KLIENTA. TYPOLOGIA KLIENTOV.

Klient je vo všeobecnosti osoba, ktorá vyhľadá odborníka a žiada o odbornú pomoc.

V sociálnej práci je klientom ten, kto sa ocitol v preňho neriešiteľnej situácii a prichádza požiadať sociálneho pracovníka o niektorú z foriempomoci.

Pre prichádzajúceho klienta je charakteristické:

- **negatívne hodnotenie problémovej situácie,**
- **momentálna neschopnosť nájsť riešenie svojho problému,**
- **aktívny prístup orientovaný na hľadanie riešenia a**
- **dobrovoľná spolupráca so sociálnym pracovníkom.**

V sociálnej práci je sociálny klient nie iba jednotlivec, ale i pomenovanie skupinových klientov medzi ktorých zaraďujeme:

- **rodinu**, ktorá sa stáva „klientom“ vtedy, keď jej reálne sociálne problémy presahujú možnosti riešenia v rámci rodinnej interakcie a patria do kompetencie sociálneho pracovníka,
- **skupinu**, ktorá je spojená spoločným sociálnym problémom a tiež snahou jeho riešenie za pomoci sociálneho pracovníka,
- **komunitu**, ktorej členovia sa spojili v snahe odstrániť sociálny problém, □ **spoločnosť**, keď je v krajine vysoká miera nezamestnanosti, nárast chudoby, či iných sociálno-patologických javov v takej miere, že tieto ohrozujú morálne fungovanie spoločnosti.

Typológia klientov, čiže rozvrstvenie klientov do určitých skupín, členovia ktorých majú spoločné niektoré znaky. Význam poznania klientskej typológie spočíva v uľahčení právneho spôsobu komunikácie sociálneho pracovníka s určitým typom klienta.

- **typológia na základe aktivity klienta,**
 - **typológia na základe veku klienta,**
 - **typológia na základe správania sa klienta,**
 - **typológia na základe problémovej situácie a podobne.**
- **Dobrovoľný klient** - vyhľadá sociálneho pracovníka na základe vlastnej iniciatívy, je rozhodnutý spolupracovať na zmene svojej problémovej situácie. Sociálny pracovník podporuje klienta a vedie klienta k aktívnemu a samostatnému hľadaniu vlastného riešenia jeho sociálneho problému.

- **Klient odberateľ** sociálnej pomoci. Takýto klient si je vedomý svojej sociálnej problémovej situácie, ale prichádza s cieľom, aby získal niektorú službu, dávku, alebo inú formu pomoci. Nechce svoju situáciu riešiť, ale len dosiahnuť legislatívne stanovenú formu pomoci - hovorí sa, že zneužíva sociálny systém. Sociálny pracovník by sa mal usilovať o zmenu postoja klienta z pasívneho konzumenta sociálneho systému na spolupracujúceho klienta.
- **Nedobrovoľný klient** - neprichádza za sociálnym pracovníkom z vlastnej vôle, ale na základe rozhodnutia tretej osoby, alebo inej inštitúcie na základe príkazu napríklad: evidovaní nezamestnaní na ÚPSVaR.

Typológia na základe aktivity klienta:

Skutočným dôvodom nie je hľadanie pomoci, ale strach z dôsledkov, ktoré by boli spojené s porušovaním povinnosti spolupracovať so sociálnym pracovníkom.

Typológia na základe veku klienta: je najstaršou typológiou, ktorá sa opiera o poznatky vývinovej a sociálnej psychológie. K základným klientskym typom v tomto delení patria:

- **detský klient**, dieťa do 15 rokov - nespôsobilosť klienta na právne úkony,
- **mládež** - od 15 do 20 rokov - najrizikovejšia klientská skupina,
- **dospelý klient** v produktívnom veku - najlepší klient na spoluprácu,
- **klient vo vyššom veku**, teda starší človek - senior. Je potrebné venovať primeranú pozornosť komunikácii pre poruchy sluchu, ťažšiu koncentráciu na rozhovor, akútnosť situácie, ...

Typológia na základe správania klienta:

Podľa správania (čo je momentálny psychický stav a osobné prežívanie) klientov hovoríme o nasledovných klientskych typoch:

- **spolupracujúci** = dobrovoľný klient,
- **nespolupracujúci** = nedobrovoľný klient,
- **rizikový klient**, je takým klientom, kde je možné očakávať nešpecifické riziko. Hlavnou zásadou je úsilie o minimalizáciu rizika a príprava sociálneho pracovníka na možnosť vzniku rizika,

mlčanlivý klient - nekomunikuje, alebo obtiažne nadväzuje kontakt z dôvodu rečovej poruchy, slabšej slovnej zásoby, nízkej sebadôvery, negatívnych zážitkov a preto je veľmi dôležitá technika "topenia ľadov" medzi sociálnym pracovníkom a mlčanlivým klientom,

- **klient v odpore** - odmieta spoluprácu so sociálnym pracovníkom, svojím správaním odmieta - neguje túto spoluprácu z dôvodu napríklad straty blízkej osoby, závažného ochorenia, nespravodlivého odsúdenia a podobne,

- **manipulatívny klient**, nemá záujem o spoluprácu so sociálnym pracovníkom, ale usiluje sa o získanie určitých výhod aj prostredníctvom nepravdivých tvrdení, ktoré majú sociálneho pracovníka zdiskreditovať. Pri práci s takýmto typom klienta je potrebné mať svedka - kolegu
- **agresívny klient**, má agresívne správanie - verbálne alebo fyzické. Verbálna agresivita sa prejavuje slovnými útoky, nadávkami a vyhrážkami. Práca s takýmto klientom je veľmi náročná a vyžaduje osobnú odvalu a dobrú odbornú prípravu k riešeniu sociálnych konfliktov a situácii zo strany sociálneho pracovníka,
- **apatický klient** je taký, ktorý na základe pretrvávajúceho svojho problému rezignoval na hľadanie možnosti riešenia a spoluprácu so sociálnym pracovníkom. Pri komunikácii so sociálnym pracovníkom súhlasí s navrhovaným riešením, ale nie je schopný vykonať jeho realizáciu.

Typológia na základe problémovej situácie klienta:

- klient bezdomovec
- závislý klient,
- psychiatrický klient (depresívny, suicidálny, ...)
- klient páchajúci trestnú činnosť.

ETIKA SOCIÁLNEHO PRACOVNÍKA

Etika je filozofia mravnosti, teória morálky

Morálka je systém pravidiel regulujúci ľudské správanie a konanie

Deontológia je náuka o povinnostiach

Etika sa delí na:

- autonómnu
- heteronómnu

Hodnoty – všetko čo považujeme za významné a dôležité (delenie na **zážitkové, pracovné, postojoyé podľa V. E. Frankla**)

Etické dilemy – situácie, keď stojíme pred dvomi alebo viacerými možnosťami, ktoré môžu byť konfliktné a nie je jasné, ktoré rozhodnutie bude prijateľnejšie.

Prirodzený mravný zákon sa vytvoril v ľudskej spoločnosti kombináciou náboženských tradícií JUDAIZMU, GRÉCKEJ FILOZOFIE a KREŠŤANSTVA. Je večný a nemenný, obsiahnutý v prírode a predstave Boha. Ľudská prirodzenosť má i dejinný rozmer. V jej podstate ide o individuálne právo na život a dôstojnosť každého ľudského života, bez ohľadu na jeho kvalitu a spoločenskú hodnotu. Mravné dobro je v súlade so s vedomím.

Utilitaristická etika (z lat. utilis-užitočný)

Predpokladá, že žiadne konanie nie je samo o sebe dobré alebo zlé. Jeho mravné hodnotenie sa deje na základe následkov. Kritériom je prospešnosť pre najväčší možný počet ľudí. Charakter utilitaristickej etiky je hedonistický, slasť, radosť, šťastie. Avšak táto etika má mnoho kritikov. Šťastie je relatívne a subjektívne. Nemožno dopredu mať istotu, aký bude výsledok našich skutkov. Utilitarizmus je nespravodlivý, ak šťastie jedných, i keď väčšiny, je spojené s obeťou šťastia iných.

Etický kódex sociálneho pracovníka definujú a spracovávajú profesijne organizácie sociálnych pracovníkov. Obsahuje etické zásady, pravidlá etického chovania vo vzťahu ku klientovi, k svojmu zamestnávateľovi, k spolupracovníkom, k povolaniu a odbornosti a nakoniec k spoločnosti. Najnovšie bol Etický kódex sociálneho pracovníka na medzinárodnej úrovni redefinovaný v roku 2014 organizáciami ako IFSW(Medzinárodná federácia sociálnych pracovníkov) a IASSW(Medzinárodná asociácia škôl sociálnej práce). Z neho vychádzajú aj aktuálne znenia národných etických kódexov sociálnej práce.

Medzi všeobecné etické zásady uvádzané v etickom kódexe patrí:

- sociálna práca je založená na hodnotách demokracie a ľudských práv
- sociálny pracovník rešpektuje jedinečnosť každého človeka
- pomáha jednotlivcom, skupinám, komunitám a dobrovoľníkom pri riešení problémov a ich následkov
- dáva prednosť svojej profesionálnej zodpovednosti pred súkromnými záujmami a poskytuje služby na najvyššej úrovni

Vo vzťahu ku klientovi

- vedie klienta k zodpovednosti za seba
- chráni jeho dôstojnosť a ľudské práva
- pomáha všetkým klientom bez akejkoľvek diskriminácie

- chráni práva klienta na súkromie a dôvernosť informácií o ňom
- zapája klienta do riešenia jeho problémov

Vo vzťahu k zamestnávateľovi

- zodpovedne plní povinnosti
- spoluvytvára podmienky pre spoluprácu s ostatnými
- snaží sa ovplyvňovať sociálnu politiku a pracovné postupy

Vo vzťahu k spolupracovníkom

- rešpektuje ich vedomosti s skúsenosti
- toleruje rozdielne názory iných vrátane dobrovoľníkov
- pokiaľ sa kriticky vyjadruje, volí pre to vhodný spôsob a vhodné miesto

Vo vzťahu k svojmu povolaniu a odbornosti

- stará sa o udržanie a zvyšovanie prestíže svojho povolania
- snaží sa o udržanie a zvyšovanie svojej odbornosti
- je zodpovedný za svoje celoživotné vzdelanie
- využíva vedomosti iných a sám poskytuje svoje vedomosti iným

Vo vzťahu k spoločnosti

- má právo aj povinnosť upozorňovať verejnosť a orgány na problémy utrpenia klientov
- zasadzuje sa o zlepšenie sociálnych podmienok a spravodlivosť
- upozorňuje na spravodlivé rozdeľovanie spoločenských zdrojov
- pôsobí na zlepšovanie kvality života všetkých ľudí a zvlášť ľudí s postihnutím a inak znevýhodnených
- pôsobí na zvýšenie vážnosti a úcty k hodnotám, ktoré vytvorilo ľudstvo

POMÁHAJÚCE PROFESIE

V priebehu času sa profilovali niektoré profesie v schopnosti pomáhať iným ľuďom zvládať ich životné problémy. Tak sa inštitucionalizovali pomáhajúce profesie. Tieto v prvom stupni

zahrňujú sociálnych pracovníkov, psychológov, psychiatrov, manželských poradcov a iných, ktorí pomáhajú ľuďom zvládať ich emočné a sociálne problémy.

Je tu však ďalšia skupina profesionálov, ktorí pomáhajú ľuďom v ťažkostiach a životných krízach. Sú to duchovní, lekári, sestry, učitelia, konzultanti ale aj policajti, rôzni úradníci a ďalší. Sú odborníkmi v svojich profesiách, ale sa počíta s tým, že budú pomáhať aj svojim klientom alebo pacientom v holistickom prístupe a chápaní človeka s jeho telesnou, duševnou, sociálnou a duchovnou dimenziou. Títo sa označujú ako pomáhajúce profesie na druhom stupni.

Predpoklady a zručnosti pracovníkov v pomáhajúcich profesiách

zdatnosť a inteligencia

Pomáhať druhým je ťažká a vysilujúca práca, preto predpokladá fyzickú zdatnosť. Dbať o svoju životosprávu a udržiavať si kondíciu. Predpokladom inteligencie je výška intelektu, inteligencia so snahou obohacovať svoje vedomosti, ale súčasne aj emočná a sociálna harmónia osobnosti (emočná inteligencia, sociálna inteligencia).

prítlačivosť

ktorá vyplýva nie len z fyzického vzhľadu, úpravy zovňajšku, vhodného oblečenia, slušného a kultúrneho správania, ale hlavne zo záujmu o klienta, svojimi vedomosťami, otvorenosťou a ochotou pomáhať.

dôveryhodnosť

vnímaná klientom ako pracovník prejavuje svoju čestnosť, otvorenosť bez akejkoľvek snahy o osobný prospech

komunikačné zručnosti

okrem verbálnej a mimoverbálnej komunikácie pôsobí sociálny pracovník už svojou fyzickou prítomnosťou, naslúchaním klientovi, empatiou a vlastnou aktivitou. Empatia človeka sa vyvíja od detstva a napriek výrazným rozdielom sa aj v dospelosti môže rozvíjať tréningom.

SYNDRÓM VYHORENIA

Je to súbor typických príznakov u pracovníkov pomáhajúcich profesií v dôsledku nezvládnutých pracovných stresov. Treba o ňom vedieť, lebo je príčinou, prečo sociálny pracovník svoju úlohu nezvláda alebo sociálnu prácu opúšťa. Týka sa tak sociálnych pracovníkov profesionálov ako aj dobrovoľníkov. Ide práve o služby sociálnych klientov, ktoré nie je možné zabezpečiť, ktorých psychika a nároky sú v nerovnováhe. Často sú to pracovníci v zariadeniach ako sú onkologické, geriatrické a psychiatrické oddelenia, hospice, väznice alebo majú dlhodobý kontakt s rôzne hendikepovanými ľuďmi. Sociálny pracovník je viac ako iný angažovaný vo svojej profesii svojou osobnosťou a očakáva sa od neho viac ako od iných.

Syndróm vyhorenia sa prejavuje sa snahou vyhýbať sa klientovi, ktorý sa stáva pre sociálneho pracovníka len prípad, ba dokonca len „prízrak“ so stratou citlivosti pre jeho problémy. Ďalej je to strata záujmu o vlastnú profesiu a skeptické postoje ku klientovi, častá pracovná neschopnosť, únava, vyčerpanie, nezáujem o okolie a spolupracovníkov až depresívne prejavy z pracovných a osobných neúspechov. Často sa objavuje tam, kde pracovník nemá možnosť sa poradiť a otvorene hovoriť o svojich problémoch, kde vládne príliš súperivá atmosféra, strach, obmedzené vlastné tvorivé možnosti, byrokratické praktiky, nával práce, prevyšujúce možnosti pracovníkov s celkovým pocitom neuspokojenia.

DOBROVOĽNÍCKA PRÁCA

Dobrovoľníci v sociálnych službách môžu vykonať veľký kus práce, prinášajú so sebou nadšenie, vysokú angažovanosť, pružnosť, neformálnosť a osobný prístup ku klientom. Dnes sa mení postoj verejnosti ku dobrovoľníctvu, ktorého obsah za totalitného komunistického režimu bol deformovaný. Na jednej strane bývali povinné brigády na úpravách okolia a pracoviska, pracovné zmeny a iné, na druhej strane tieto boli proklamované oficiálne ako uvedomelá dobrovoľnosť.

Dnes dobrovoľníci pracujú na linkách dôvery, v domovoch dôchodcov a detských domovoch, v nemocniciach, v ústavoch pre telesne a mentálne hendikepovaných a pod. V krajinách s neprerušenou tradíciou demokracie nájdeme dobrovoľníkov v každej oblasti sociálnych služieb. Dobrovoľníkom sa môže stať každý. Často sú to študenti, ženy v domácnosti, dôchodcovia, ľudia z najrôznejších profesií.

Predpoklady pre úspešnú činnosť dobrovoľníkov

- motivácia
- výber uchádzačov
- koordinácia a supervízia
- písomná dohoda
- efektívna dokumentácia

U nás existuje zákon o dobrovoľníctve (406/2011 Z.z.), ktorý však nenaplnil očakávania neziskových organizácií, upravuje však niektoré formálne náležitosti vzhľadom na organizáciu, pre ktorú dobrovoľník vykonáva svoju činnosť. v Čechách a iných krajinách už existujú oveľa prepracovanejšie zákony o dobrovoľníkoch.

Nevhodnými dobrovoľníkmi sú ľudia, ktorí by si chceli riešiť svoje osobné problémy v dobrovoľníctve, nevyrovnané a psychopatické osobnosti, sexuálni delikventi, rôzne závislí ľudia a pod.

SOCIÁLNE PORADENSTVO

Skoro každá práca, pri ktorej dochádza ku kontaktu s ľuďmi, obsahuje určité prvky poradenstva. Poradenstvom sa zaoberajú všetky pomáhajúce profesie.

Rozlišujeme tri úrovne sociálneho poradenstva:

Základné sociálne poradenstvo - poradenstvo prvého kontaktu – ide o rozhovory s klientom s cieľom sociálnej diagnostiky a využívania účinnej metodiky zvládania jeho krízových situácií a problémov. Sociálny pracovník poskytuje základné informácie o existujúcich predpisoch, nariadeniach a existujúcich formách pomoci či inštitúciách. poskytuje informácie o nárokoch, službách a možnostiach, ktoré môžu vyriešiť alebo zmierniť situáciu človeka odkázaného na pomoc.

Odborné sociálne poradenstvo – mal by ho vykonávať vysokoškolsky vzdelaný odborník špecializovaný na profesiu sociálneho poradcu v ambulantných alebo rezidenčných sociálnych inštitúciách. Je určené klientovi, pri ktorom sa ukázalo základné poradenstvo ako nepostačujúce pre odstránenie problémov.

Predstavuje kvalitatívne vyšší stupeň. Táto činnosť sa zameriava na riešenie reálne existujúcich ťažkostí a problémov, ktoré sú výsledkom sociálnej reality klienta a ktoré klient zároveň vníma

ako zaťažujúce a neriešiteľné. Poskytuje priamu pomoc ľuďom pri riešení ich sociálnych problémov. Ide o problémy v manželskom, medzigeneračnom spolužití, v starostlivosti o deti, hendikepovaných, starých, osôb po výkone trestu a pod. Najčastejšie však ide o osoby v hmotnej alebo sociálnej núdzi, prípadne obe.

Špecializované sociálne poradenstvo – poskytuje sa v situácii, keď problémy klientov vyžadujú špeciálne vedomosti, zručnosti a využívanie poradenských postupov v rámci organizačne rozvinutého a profesionálne zabezpečeného poradenstva v Centrách poradensko-psychologických služieb. Často je zamerané na určitý konkrétny okruh sociálnych klientov.

Poradca na prvej úrovni plní väčšinou úlohy informačného a distribučného charakteru, poradca na druhej úrovni sa zameriava na riešenie reálnych problémov klienta, ktoré majú skôr krátkodobý charakter a poradca na tretej úrovni sa orientuje na určitú oblasť sociálnych problémov alebo na určitý okruh sociálnych klientov.

Poradenský proces sa uskutočňuje nadviazaním vzťahu a zhromažďovaním informácií, stanovením cieľa a intervencií, vlastným riešením a spätnou väzbou s vyhodnotením práce. Poradca nemá byť pritom pasívny a trpezlivo čakať až sa klient sám dopracuje k riešeniu. Je vhodné, aby klienta citlivo a aktívne viedol. Lepšie sa to darí, ak zostáva „krok pozadu“ a zaujíma pozíciu toho, kto nevie, aby sa čo najviac dozvedel od svojho klienta, o jeho názoroch, ťažkostiach a prianiach. To umožní lepšie pochopenie a porozumenie síl a zdrojov, ktoré môže potom klient využiť. Ide o medicínsky model anamnéza s informáciami, príznakmi, diagnóza a liečenie.

KRÍZOVÁ INTERVENCIA

Výraz kríza sa v minulosti zaužíval v medicíne pre obdobie, ktoré predchádza výraznej zmene v pacientovom zdravotnom stave smerom k uzdraveniu alebo k jeho zhoršeniu, prípadne smrti. V posledných desaťročiach sa pojem kríza stále viac používa v súvislosti javov psychologických, sociálnych, ekologických a iných.

V oblasti psychologickej a sociálnej sa kríza môže definovať ako stretnutie s prekážkou, ktorú nie sme schopní vlastnými silami prekonať, prípadne aj za pomoci iných a to v prijateľnom čase a prijateľným spôsobom. Kríza sa vždy týka človeka ako celku. V pozadí krízy možno často vystopovať staršie traumy a nezvládnuté konflikty alebo dôsledné a povrchné riešenia starších kríz.

Niektorí ľudia sú akoby „predurčení“ ku krízam svojou precitlivosťou, naivnosťou, egocentrizmom a pod. Opakovane sa potvrdilo, že pre zvládnutie akútnej krízy sú rozhodujúce skúsenosti človeka z minulých kríz. Čím človek dokázal lepšie obstať pri riešení a hľadaní východísk z kríz, tým viac sa spolieha na seba. Na druhej strane ak mal v minulosti opakované skúsenosti s bezmocnosťou a bezvýchodiskovou situáciou, tým menej je schopný čeliť ďalším náporom.

Ide o známy pojem v psychológii – **naučená bezmocnosť**, ktorého autorom je známy americký psychológ Martin Seligman.. Naučená bezmocnosť bola opakovane potvrdená experimentálne aj u zvierat. Toto býva vysvetlenie, prečo približne rovnaké záťažové situácie vedú k rôznym reakciám. To, čo je pre jedného impulzom, aby koncentroval svoje schopnosti a krízu konštruktívne riešil, môže byť pre druhého podnetom k zlyhaniu a deštruktívnemu správaniu.

Poznáme klasifikáciu životných udalostí, ktoré môžu viesť ku krízovým situáciám. Jej autormi sú psychológovia. Ku každej udalosti je priradený určitý počet bodov. Dlhodobým výskumom sa potvrdilo, že ak počet bodov v jednom roku prekročil 250, je veľmi pravdepodobné, že to bude mať následky v telesnej, duševnej, sociálnej alebo aj duchovnej dimenzii človeka a jeho schopnosti sa adaptovať. Pre ilustráciu uvedieme niektoré životné udalosti a ich bodovú hodnotu.

Strata partnera	100
Rozvod	73
Rozvrat manželstva	65
Uväznenie	63
Úmrtie blízkeho človeka v rodine	63
Úraz, ochorenie	53
Svadba	50
Strata zamestnania	47
Odchod do dôchodku	45
Zmena zdravotného stavu člena rodiny	44
Gravidita	40
Sexuálne problémy	39
Prírastok v rodine	39
Zmena zamestnania	36
Závažné nezhody s partnerom	35
Vysoká pôžička	31
Odchod syna alebo dcéry z domova	29
Konflikty so svokrou alebo svokrom	29
Mimoriadny čin alebo výkon	28
Nástup manželky, manžela do práce	26
Vstup do školy, jej ukončenie	26
Zmena životných podmienok	25
Konflikty s nadriadeným	23
Zmena pracovnej doby	20
Zmena bydliska	20
Zmena cirkvy alebo politickej strany	19
Dovolenka	13
Vianoce	12

Z uvedeného je vidieť, že životné udalosti, tak kladné ako najmä záporné kladú na nás nároky. Aj vekové obdobie, v ktorom k zmenám dochádza, je dôležité v schopnosti zvládať nové situácie. Za jeden z najviac ohrozujúcich stavov sa považuje osamelosť, situácie, keď človek nemá nikoho okolo seba na koho by sa mohol obrátiť, od koho by mohol očakávať pochopenie, povzbudenie a pomoc.

Chovanie človeka v kríze

Každý človek sa snaží najprv záťaž sám zvládnuť a používa mnohé spôsoby ako sú:

- spánok
- pritúlenia sa k matke, partnerovi
- potreba vyrozprávať sa, pošťožovať, vyplakať, vykričať, ponadávať
- potreba chrániť sa, cigániť, prekrúcať realitu
- uzavrieť sa do seba a všetko si premyslieť
- vybiť energiu hyperaktivitou, prácou, športom, umením
- modlitba
- alkohol alebo iná droga

Poznáme krízy:

- **zjavné a latentné**
- **akútne a chronické**

Krízová intervencia je špecializovaná pomoc osobám, ktoré sa ocitli v kríze. Nejedná sa iba o individuálnu psychoterapeutickú pomoc, ale aj medikamentóznou, prípadne spojenú s krátkodobou hospitalizáciou ale tiež o zásah na úrovni rodiny. Ukázalo sa napríklad, že behom 8. až 10. stretnutí možno zvládnuť aj veľmi ťažké krízy spojené s veľkou stratou a smútkom. Stále však sa konštatuje deficit v krízových situáciách spojených s chudobou, nezamestnanosťou, násilím a zneužívaním, rasovou a etnickou diskrimináciou.

Krízová intervencia je činnosť, pre ktorú treba mať špecifickú zručnosť spojenú s výcvikom na teoretickej a praktickej úrovni. Intervencia v dobe krízy má za cieľ minimalizovať ohrozenie klienta, posilniť jeho schopnosť vyrovnáť sa so záťažou, vrátiť mu pocity sebadôvery a mobilizovať podporu klientovi.

SKUPINOVÁ PRÁCA

Človek môže kvalitne existovať iba ako člen skupiny a väčšinou patrí k viacerým skupinám súčasne. V priebehu celého života prechádzame rôznymi skupinami, či už otvorenými alebo uzavretými. Život v skupine vyjadruje základnú ľudskú potrebu zdieľať pocity a zážitky, spolupracovať, dávať a brať, realizovať sa vo vzťahoch. Len výnimočne človek dobrovoľne opustí ľudskú spoločnosť, aby sa utiahol do samoty, či už ako svätec alebo čudák.

V sociálnej práci sú skupiny najvhodnejším spôsobom formovania rozhodnutí a poskytovania služieb už preto, že zoskupujú viacej ľudí. Predpokladá sa, že moderný sociálny pracovník dokáže pracovať so skupinou i keď ide o prácu náročnú a usmerňovanú supervízorom.

Poznáme skupiny **homogénne** ako napr. skupina týraných žien, drogové závislých mladistvých a pod.

Iné skupiny sú napríklad **psychoterapeutické**, alebo **terapeutické** ako napr. s psychiatrickými pacientmi, alkoholikmi a pod.

Svojpomocné skupiny, založené na vzájomnej podpore a pomoci napr. svojpomocné skupiny epileptikov, stomikov, rodičov detí s Downovým syndrómom a pod. sú také, ktoré nevedú odborníci, ale členovia skupiny samotní. Najznámejšou svojpomocnou skupinou sú Anonymní alkoholici. Existujú po celom svete na princípe rovnakej filozofie, ktorú do pravidiel tzv. Dvanástich krokov vložili už zakladatelia tejto svojpomocnej skupiny Založená bola v roku 1935 (dva roky po konci prohibície v USA) alkoholikmi Billom Wilsonem a Bobom Smithom v americkom štáte Ohio. V liečbe alkoholizmu a dodržiavaní abstinencie je to snáď najúspešnejšia metóda.

Niektoré špeciálne skupiny sú zakladané a vedené profesionálmi a bývajú zamerané na určitý cieľ, napríklad pomáhajú pri problémoch a sú tvorené pacientmi s rovnakým chronickým ochorením alebo postihnutím.

STREET WORK – práca na ulici

Je to anglické slovo znamenajúce doslovne prácu na ulici. Ide o vymedzenú a definovanú sociálnu prácu, ktorú vykonávajú osobitne orientovaní sociálni pracovníci. Ako napr. aktuálna ponuka užívateľom drog, osobám žijúcich rizikovým spôsobom, deťom a mladým žijúcich na ulici, u ktorých predpokladáme, že potrebujú sociálnu pomoc. Tieto osoby sú takto kontaktované vo svojom prirodzenom prostredí, v miestach a v dobe, kedy a kde sa najviac vyskytujú. Nemusí ísť výhradne len o ulicu, ale aj o iné miesta ako sú podchody, stanice, ihriská, herne, bary a pod.

Je to sociálna práca, v ktorej sa nečaká na klienta, ale sama ponúka služby hlavne na miestach, kde vznikajú konflikty. Ide o prácu, ktorá ponúka služby anonymné, bez overovania totožnosti (nízkoprahovosť) Začiatky streetworku boli v aktivitách duchovných, ktorí navštevovali najchudobnejšie štvrte, aby najchudobnejším boli nablízku duchovne aj hmotne. Známe sú aktivity saleziánov v Taliansku, ale aj u nás a po celom svete, aj keď sa nehovorilo o streetworku v dnešnom význame.

O streetworku sa začalo hovoriť až v 20. Stor. Známe boli aktivity s gangmi mládeže, s delikventnými skupinami v USA a v západných krajinách Európy predovšetkým s drogovými závislými (pastor David Wilkerson popísal túto svoju prácu medzi gangami mladistvých v New Yorku v známej knihe *Dýka a kríž*). Po páde totalitných režimov v strednej a východnej Európe sa táto preventívna forma sociálnej práce šíri aj u nás.

Pre koho sa robí streetwork? Ide napríklad o deti, ktoré trávajú voľný čas na ulici, tzv. deti s kľúčom na krku. Klientmi bývajú aj jednostranne orientované skupiny, pankáči, skinheadi, vyznávajúci graffiti a pod. prostitúti a prostitútke, ľudia závislí na návykových látkach, bezdomovci, extrémne sa chovajúci športoví fanúšikovia v známi pod názvom „vlajkonoši“ alebo hooligans.

PRÁCA S DEŤMI A RODINOU

Motívy vzniku rodín sa v histórii menili. V postmodernej dobe sa často rodiny nezakladajú preto, aby reprodukovali populáciu, ale skôr kvôli uspokojovaniu citových potrieb partnerov. Stabilita týchto rodín stojí a padá s citovou bilanciou partnerského vzťahu. Dieťa sa v súčasnosti stáva citovou investíciou a z čisto ekonomického hľadiska je to investícia veľká a nenávratná. Preto sa zvažuje, či mať dieťa a v rozvinutých krajinách sa rodí stále menej detí. Pretože sú citové vzťahy veľmi krehkým putom, stala sa aj rodina krehkou inštitúciou.

Výskumy ukázali, že ľudia sú biologicky naprogramovaní na intenzívny erotický záujem o partnera na dobu 3. až 4. rokov. Rozvodové štatistiky v západných krajinách potvrdili, že k prvej vlne rozvodov dochádza práve po uplynutí tejto doby. Emocionalita párového spoluzitia je v prvom období riadená hormonálne. Pribúda detí vyrastajúcich v neúplných rodinách, vychovávané matkou, pribúdajú deti vychovávané nevlastnými rodičmi a zvyšuje sa aj počet sociálnych sirôt, ktoré síce majú biologických rodičov, ale tí nie sú schopní alebo ochotní sa o dieťa postarať.

Medzi dysfunkčné rodiny patria:

– **nezrelá rodina** príliš mladých rodičov, ktorí riešia predovšetkým problémy súvisiace s hľadaním seba samých a svojho miesta vo svete;

– **pret'ažená rodina** nemusí trpieť len pret'aženosťou pracovnou, ale tiež pret'aženosťou najrôznejšími konfliktami v rodine i na pracovisku, starosťami o chorých v rodine, citovým utrpením, bytovými a ekonomickými problémami;

– **ambiciózna rodina** smeruje k uplatneniu osobných ambícií rodičov, ich hodnotová orientácia smeruje k vlastnej kariére, vysokej materiálnej úrovni života celej rodiny; rodičia majú pocit, že to všetko musí robiť na zabezpečenie svojich detí; väčšinou si nepripúšťajú, že ich deti citovo trpia a je veľmi ťažké ich o tom presvedčiť;

– **perfekcionistická rodina** požaduje od dieťaťa vysoké výkony, bez ohľadu na jeho možnosti, záujmy a harmonický rozvoj;

– **autoritárska rodina** sa vyznačuje prikazovaním, dirigovaním, častými trestami bez ohľadu na potrebu dieťaťa samostatne a spontánne sa vyjadrovať, nieť zodpovednosť;

- **rozmaznávajúca výchova** sa prejavuje tendenciou za každú cenu dieťaťu vyhovieť, nestávať mu do cesty prekážky; protekcionizmus sa môže prejaviť bojovným správaním na ochranu dieťaťa, zaujímaním spolutrpiteľských postojov (pasívne prijímanie pocitov ukrivdenosti alebo rodičia zaujímajú voči dieťaťu postoje podriadenosti (dieťa ovláda rodičov a diktuje im);

– **rodina liberálna a improvizujúca** trpí nedostatkom rádu a programu, dieťa trpí neprimeranou voľnosťou;

– **odkladajúca rodina** prenecháva výchovu starým rodičom, ďalším príbuzným a známym a narúša tak citové zrenie dieťaťa;

– v **disocálnej rodine** sú narušené vonkajšie vzťahy (izolovanosť alebo konflikty s okolím) alebo vnútorné vzťahy medzi členmi rodiny; nemusia to byť iba konflikty v rodine, ale tiež oslabenie vzťahov a izolovanosť. (ZELINKOVÁ, O.: Pedagogická diagnostika a individuálny vzdelávací program. s. 119-120).

Rozdelenie dysfunkčných rodín podľa Z. Helusa je veľmi aktuálne a objasňuje mnohé príčiny problémov dnešných rodín. Môžeme si priať, aby rodiny boli ochotné a schopné tieto príčiny odstraňovať a aby sa znovu v spoločnosti objavovalo viac rodín harmonických, ako dysfunkčných.

(Prameň:

ZELINKOVÁ, O.: Pedagogická diagnostika a individuálny vzdelávací program. 2. vyd. Praha: Portál, 2007, 208 s.ISBN 978-80-7367-326-0.)

Typy služieb poskytované rodinám:

Podľa dĺžky trvania:

- krízové až dlhodobé

Podľa prostredia:

- v domácnosti, domácom prostredí rodiny
- v inštitúciách
- v komunitách

Podľa použitej metódy práce s rodinou:

- poradenstvo
- svojpomocné skupiny
- psychoterapeutické skupiny

Podľa toho, komu sa služba ponúka:

Práca s týranými ženami a ich rodinou (existujú aj terapie pre tyranov)

Práca pre deti so syndrómom CAN (syndróm týraného, zneužívaného a zanedbávaného dieťaťa) a jeho rodinou

Práca s rodičmi, ktorí si plánujú osvojiť dieťa alebo ho zobrať do pestúnskej starostlivosti

Práca so seniormi v ich prirodzenom prostredí, práca so seniormi, šikanovanými v rodine a ich príbuznými

Práca s rodinami, ktoré majú problémy s fungovaním a podobne

Ohrozené dieťa – tento pojem sa ujal vo svete rovnako ako pojem týrané, zneužívané a zanedbávané dieťa. Preto potrebuje sociálny pracovník poznať potreby dieťaťa.

Potreby dieťaťa delíme na:

Biologické:

- správna strava

- primerané teplo
- stále prístrešie
- čistota prostredia čistá voda a čistý vzduch
- dostatok spánku a pod.

Psychické:

- potreba stimulácie, ako optimálny prívod podnetov pre konkrétne individuálne dieťa
- potreba zmysluplného sveta, určitého poriadku a podmienok pre učenie
- potreba istota a bezpečia
- potreba osobnej identity, ako začlenenia do širšieho okruhu ľudí
- potreba „otvorenej budúcnosti“ ako potreba životnej perspektívy

Autor Profesor Zdeněk Helus, nestor českej pedagogickej psychológie v knihe **Vyznat' sa v det'och** hovorí:

„Ohrozené dieťa, ohrozuje svet. Už tým, že trpí podvýživou, že mu chýbajú potrebné vedomosti, zručnosti a návyky, morálne zásady a pod. Už tým ohrozuje svet o tvorivý prínos osobnosti, ktorou sa mohlo stať. Môže však vyrásť v človeka, ktorý nielen že sa nebude podieľať na stavbe sveta, pretože sa tomu nenaučil, ale ktorý bude skazou sveta, pretože ho nenávidí za všetky krivdy, ktoré mu svet spôsobil...“

Sociálni pracovníci a všetci, ktorí sa zaoberajú ohrozenými deťmi, vlastne majú jeden z dôležitých kľúčov k budúcnosti sveta v rozpoznaní ohrozených detí s poskytovaní naplnenia ich biologických a psychických potrieb.

SYNDRÓM CAN – (Child Abuse and Neglected)

Týrané, zneužívané a zanedbávané dieťa

https://www.upsvr.gov.sk/buxus/docs/SSVaR/SPODaSK/Prirucka_CAN_NP_DEI.pdf

NÁSILIE NA ŽENÁCH A INÝCH OHROZENÝCH SKUPINÁCH (mužoch, starých ľudí, ľudí s telesným či mentálnym postihnutím)

Prevzaté z príručky Konat' proti násiliu na ženách. Vydalo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR v spolupráci s Iniciatívou Piata žena 2008.

Charakteristické znaky domáceho násilia sú:

- prebieha v súkromí rodiny medzi blízkymi osobami
- má opakujúci a stupňujúci charakter
- má rozmanité formy a podoby
- násilník sa snaží obeť sociálne izolovať
- násilník formou psychického nátlaku udržiava obeť v "zajatí"
- násilie zostáva väčšinou dlhodobo utajované
- zasahuje všetky vzťahy v rodine, ale najviac partnerské vzťahy
- veľmi často sa obeťami stanú aj deti
- prináša obetiam vážne psychické a zdravotné problémy

Cyklickosť domáceho násilia spočíva v tom, že násilné príhody sa opakujú, často majú veľmi podobný až rovnaký scenár, a vytvárajú tak akýsi začarovaný kruh násilia, ktorý prechádza tromi hlavnými fázami:

1. **Fáza narastania napätia** - v domácnosti rastie napätie, obeť majú pocit, že sa asi niečo stane. Veľmi často však tento pravdivý pocit potláčajú a nechcú mu uveriť. Na začiatku sa môžu vyskytovať menšie incidenty verbálneho, emocionálneho či fyzického charakteru. Ich intenzita a frekvencia pomaly narastá. Obeť sa snaží, aby svojím správaním nevyvolala ďalší incident. Obviňuje seba alebo príčinu kladie na vonkajšie okolnosti. Ide o obranný mechanizmus popierania, ktorým sa snaží zvládnuť svoju ťažkú situáciu. Napätie narastá, táto fáza môže trvať od niekoľko minút po niekoľko mesiacov.
2. **Fáza výbuchu alebo fáza akútneho incidentu násilia** - ide o moment, kedy sa nahromadené napätie uvoľní a prevalí. Ide už o samotný akt násilia. Výbuch môže mať rôzne formy, intenzitu a môže trvať rôzne dlhý čas. Prichádzajú do úvahy všetky možné

druhy násilia - facky, bitky, nadávky, kopanie, zastrašovanie zbraňou, hádzanie predmetov...

3. **Fáza popierania - obeť sa snaží ospravedlniť agresora** (napr. "nie je až taký zlý" a pod.), obviňuje samú seba (napr. "tiež musím niečo zmeniť" a pod.) a hľadá príčiny výbuchu agresora v iných vonkajších okolnostiach.

4. **Fáza medových týždňov** (falošných medových týždňov) - násilník sa správa kajúčne, ospravedlňuje sa za to, čo urobil, sľubuje, že sa to nebude opakovať, vinu za svoje správanie zvaľuje na problémy v práci alebo na samotnú obeť, čím v nej vyvoláva pocity viny. V tejto fáze, kedy agresor sľubuje, že sa zmení, nosí obeti darčeky, presviedča obeť ako ju veľmi potrebuje a miluje a tak obeť verí, že zase všetko bude dobré. V tejto fáze sa obeť obyčajne vracia k partnerovi a sťahuje žiadosť o rozvod, prípadne v tejto fáze "udobrenia" dochádza často i k počatiu dieťaťa.

Fáza medových týždňov potom pomaly prechádza do fázy budovania, narastania napätia a kruh sa uzatvára. Takýto cyklus zo začiatku môže trvať napr. i rok, no neskôr sa môže výrazne skrátiť a násilné príhody, ktoré sa vyskytnú budú čím ďalej závažnejšie. Osoba, obeť - spravidla žena, ktorá v takomto kruhu násilia žije, sa postupne začne cítiť vyčerpane a bezmocne, zameriava svoju energiu na agresora, aby pred ním ubránila seba a svoje deti.

Veľa žien má pocit, že stratili samé seba, vinia sa za zlyhanie vo vzťahu a považujú sa za slabé a nenormálne, čo je im zo strany násilníka prízvukované. Ich situácia sa im zdá bezvýchodisková, rezignujú a opúšťajú sa. Bolo by logické, keby sa násilníci chceli zbaviť svojich partneriek, ktoré považujú za nemožné, hlúpe a menejcenné. Opak je však pravdou, keď sa ho žena rozhodne opustiť, ešte viac zosilní násilie a snaha pripútať si ju k sebe. Pre ženu je pochopiteľne ľahšie uveriť, že to, ako sa partner prezentuje v tretej fáze - vo fáze medových týždňov, je jeho skutočná tvár. Veľmi ťažko si pripustí, že má za partnera tyrana. (Prebraté z <http://www.psyche.sk/web/index.php/domace-nasilie/9-uncategorised/87-charakteristicke-znaky-domaceho-nasilia>)

Proces pomoci

Prvý dôležitý krok spočíva v získaní a podporovaní dôvery ženy. K tomu patrí, že **musíme ženu postihnutú násilím brat' vážne, veriť jej a dať jej najavo, že jej chceme pomôcť bez toho, aby**

sme ihneď dávali rady, alebo ponúkali unáhlené riešenia. Ubezpečenie o tom, že sa na vás môže kedykoľvek obrátiť, môže žene dosť potrebný pocit istoty v prípade krízy.

Na začiatku je pre ženu najdôležitejšie, aby cítila, že ju akceptujeme, že sa môže slobodne vyjadrovať a prostredníctvom rozprávania vlastného príbehu získať odstup od svojej situácie a vytvoriť si o nej jasnejší obraz. Je nevyhnutné zaručiť žene diskretnosť, mlčanlivosť a dohodnúť s ňou všetky kroky.

Dôležitým predpokladom na to, aby sa žena mohla rozhodovať, sú informácie o jej právach, sociálnej a finančnej pomoci, ubytovacích možnostiach, podpore pre deti a pod. Čas je jedným z dôležitých faktorov pri podpore žien. Pomocníci a pomocníčky ľahko urobia chybu tým, že chcú konať rýchlo alebo chcú situáciu ihneď zmeniť, pretože majú pocit, že je neúnosná. Pritom si neuvedomujú, že žena postihnutá násilím možno už veľmi dlho žije v tejto situácii a dokáže ju rôznymi spôsobmi zvládať.

Poradenstvo a podporu treba ponúkať dlhšiu dobu a vždy znova aj vtedy, ak žena pomoc hneď neprijme. Okrem toho sa vždy znova treba ženy pýtať, čo potrebuje a či je s ponúknutou pomocou spokojná. **Ochrana a bezpečnosť ženy postihnutej násilím a jej detí je najdôležitejším cieľom každej pomoci.**

Domáce násilie je trestný čin

V Slovenskej republike sú mnohé násilné činy považované za trestné činy a je jedno, či boli spáchané v rodine, alebo mimo nej. Väčšina týchto činov sú okrem toho tzv. oficiálne delikty, čo znamená, že v takýchto prípadoch vznáša obžalobu štát z úradnej povinnosti, nezávisle od toho, či si to obeť želá. Pri menej závažnom a neúmyselnom ublížení na zdraví a pri neposkytnutí pomoci je trestné stíhanie možné jednoznačne len so súhlasom postihnutých žien. Niektoré menej závažné násilné činy posudzujú príslušné orgány len ako priestupky. **Trestné oznámenie pri podozrení na násilie môže podať ktokoľvek, nemusí to byť obeť samotná.**

Čo môžete urobiť, ak poznáte ženu, ktorá zažíva domáce násilie

- Povzbudíte ju k tomu, aby o násilí hovorila.
- Snažte sa získať čo najviac informácií o podstate domáceho násillia a o dostupných možnostiach pomoci.

- Počúvajte ju, ak vám hovorí, že sa k nej partner, alebo manžel správa násilne. Nezľahčujte to, nespochybňujte ženu a neospravedlňujte násilie jej partnera, alebo manžela.
- Povedzte jej, že za násilie je zodpovedný jej manžel, alebo partner. Žiadne správanie, alebo provokácia nie sú výhovorkou pre násilie
- Podel'te sa s ňou o vaše informácie o násilí páchanom na ženách a povedzte jej, že nie je sama, že je mnoho iných žien, ktoré tiež zažívajú násilie
- Povedzte jej o možnostiach riešenia jej situácie, ale do ničoho ju nenúťte. Rešpektujte jej rozhodnutia.
- Povedzte jej, že násilie neprestane a že sa časom stupňuje.
- Pomôžte jej v každodenných záležitostiach a so starostlivosťou o deti.
- Ponúknite jej, že ju budete sprevádzať, ak bude potrebovať podporu, napr. na úradoch a rôznych inštitúciách.
- Pomôžte jej nájsť bezpečné miesto, na ktoré by mohla v prípade potreby odísť aj s deťmi.

Čo môže urobiť polícia

Proti násiliu, ktoré páchajú na ženách ich partneri, môže najúčinnnejšie zasiahnuť polícia, ktorá je povinná reagovať na každé núdzové volanie o pomoc na linku 158 (resp. 112). Polícia môže vstúpiť do bytu, ak sú ohrozené životy a zdravie, hrozí závažná škoda a vec neznesie odklad. Súhlas násilníka so vstupom do bytu, ktorý vlastní či inak užíva, nie je potrebný. Polícia môže zaistiť osobu, ktorá svojím konaním bezprostredne ohrozuje život, zdravie alebo majetok (spočiatku aspoň na 24 hodín) a navrhnúť ďalšie opatrenia.

Policajt môže vykázat násilníka zo spoločného bývania aj bez rozhodnutia súdu, okamžite, v súčasnosti až na 10 dní.

DOMÁCE NÁSILIE - PRÁVNÁ OCHRANA (V ROKU 2023)

Milan Ficek

Nie všetky rodiny žijú harmonickým životom a žiaľ existujú aj prípady, kedy je člen domácnosti, najčastejšie ženy alebo deti, utláčaný a terorizovaný svojím partnerom, či rodičom. Domáce násilie nemožno za žiadnych okolností podceňovať, no obeť domáceho násilia často nevedia, čo majú robiť, aké majú podľa zákona práva a akým spôsobom sa môžu, voči domácomu násiliu, účinne brániť. V tomto článku Vám vysvetlíme, aké možnosti ponúka naša právna úprava.

Na začiatok je vhodné vymedziť si, čo sa z pohľadu práva považuje za násilie. Definíciu násilia vo svojom rozhodnutí sformuloval Najvyšší súd SR, podľa ktorého:

"Násilie znamená najčastejšie označenie jednorazového fyzického aktu, resp. postupu, pri ktorom človek spôsobuje ujmu druhému človeku. Iná charakteristika násilia hovorí o akýchkoľvek aktoch, vrátane zanedbávania, ktoré ovplyvňujú život, fyzickú a psychickú integritu alebo slobodu jednotlivca, alebo poškodzujú rozvoj jeho osobnosti. Neodmysliteľnou kategóriou násilia je bolesť a hrozba bolesti. Násilie, ktoré spôsobuje bolesť, je zdrojom bezmocnosti obeť a súčasne prejavom prežívania moci páchatel'a násilia nad svojou obeťou. Násilie sprevádzané spôsobovaním bolesti je prejavom prežívania moci páchatel'a násilia nad svojou obeťou, ktorá je v týchto prípadoch bezmocná. Táto bezmocnosť býva častým cieľom páchatel'a, ktorému tento fakt prináša istú formu uspokojenia – ide o podrobenie si obeť.

Hoci definície násilia sú rozdielne, spájajú ich však aj spoločné črty.

- *Násilím je každá forma ubližovania, prejavu nadvlády, vyhrážania sa, zneužívania moci, fyzického a sexuálneho nátlaku.*
- *Násilie nie je konflikt, v konflikte sa stretnú rovnocenné strany, kým násilie je, keď jedna strana zneužije prevahu moci.*
- *Násilím je každý čin, ktorého následkom je, že obeť robí niečo, čo nechce robiť, alebo jej bráni robiť niečo, čo chce robiť, prípadne v nej vyvoláva strach.*
- *Násilie nemusí obsahovať fyzický kontakt s obeťou, pretože zastrašovanie, slovné vyhrážky a psychické násilie môžu mať rovnako silné následky.*
- *Psychické násilie je každé správanie, ktoré priamo narušuje slobodnú vôľu a sebaúctu iného človeka. Nezanecháva síce žiadne viditeľné poranenia, napriek tomu môže byť najhoršou formou násilia. Je zvlášť účinné, ak sa spája s fyzickým násilím.*
- *Osobitnou formou násilia je sekundárna viktimizácia - druhotné ubližovanie.*
- *Násilím je aj nezabránenie násiliu.*

Pojem násilia ako taký nie je nikde vo všeobecne záväznom právnom predpise formulovaný, avšak jeho základným charakteristickým znakom je úmysel. Násilie je následkom istého druhu ľudského konania, ktoré je zámerné. Ide o telesnú, aj duševnú ujmu."

Obranu pred domácim násilím môžeme vnímať v dvoch rovinách, a to v súkromnoprávnej a verejnoprávnej. Tieto dve roviny sa však často prelínajú a pri účinnej obrane voči domácejmu násiliu je nevyhnutné ich kombinovať.

OBČIANSKOPRÁVNA ROVINA

V občianskoprávnej rovine je v prípade výskytu domáceho násilia možné využiť ustanovenia § **146 ods. 2 Občianskeho zákonníka**, a to pokiaľ ide o spolužitie manželov v spoločnom dome alebo byte, alebo ustanovenie § **705a Občianskeho zákonníka**, pokiaľ ide o spolužitie v prenajatej nehnuteľnosti. V nasledujúcich riadkoch si rozoberieme obe formy.

1. Násilie medzi manželmi žijúcimi v spoločnej nehnuteľnosti

Ustanovenie § 146 ods. 2 Občianskeho zákonníka ustanovuje, že *ak sa z dôvodu fyzického alebo psychického násilia alebo hrozby takého násilia vo vzťahu k manželovi alebo k blízkej osobe, ktorá býva v spoločnom dome alebo byte, stalo ďalšie spolužitie neznesiteľným, môže súd na návrh jedného z manželov obmedziť užívacie právo druhého manžela k domu alebo bytu patriacemu do bezpodielového spoluvlastníctva, prípadne ho z jeho užívania úplne vylúčiť.*

Rozhodnutie o vylúčení manžela z užívania nehnuteľnosti, ktorá je v jeho vlastníctve môže urobiť len súd, a to na základe relevantných skutočností a dôkazov. Manžel, ktorý je obeťou domáceho násilia by mal podať na súd **návrh na obmedzenie/ vylúčenie druhého manžela z užívania spoločnej nehnuteľnosti**. Bude musieť rovnako **preukázať**, že konkrétne **násilie** (fyzické/ psychické) znížilo kvalitu vzájomného spolužitia v spoločnej nehnuteľnosti, a to až do takej miery, že **sa spolužitie stalo neznesiteľným**. Neznesiteľnosť musí dosiahnuť značnú intenzitu, teda musí ísť objektívne o takú neznesiteľnosť, ktorú by aj iná tretia osoba (ktorá by sa ocitla v rovnakej situácii) považovala za neznesiteľnú. **Nemôže ísť teda len o subjektívny pocit.**

2. Násilie medzi manželmi/ rozvedenými manželmi žijúcimi v spoločnom prenájme

Pokiaľ ide o ustanovenie § 705a Občianskeho zákonníka, to stanovuje, že *ak sa z dôvodu fyzického násilia alebo psychického násilia, alebo hrozby takýmto násilím vo vzťahu k manželovi alebo k rozvedenému manželovi ako spoločnému užívateľovi bytu alebo k blízkej osobe, ktorá s ním býva spoločne v byte, stalo ďalšie spolužitie neznesiteľným, môže súd na návrh jedného z manželov alebo rozvedených manželov obmedziť užívacie právo druhého z nich, alebo ho z jeho užívania úplne vylúčiť.*

Uvedené ustanovenie sa vzťahuje na spoločné užívanie bytu manželmi alebo rozvedenými manželmi. Na rozdiel od § 146, ktorý upravuje obranu voči domácejmu násiliu, ktoré sa uskutočňuje v spoločnom dome, **§ 705a sa vzťahuje na situácie, ak manželia alebo rozvedení manželia bývajú v prenájme**, teda nie vo svojej nehnuteľnosti. Podobne, ako v predošlej situácii, aj v tomto prípade je nutné podať na súd **návrh na obmedzenie alebo vylúčenie manžela (násilníka) z užívania nehnuteľnosti**. Opätovne bude potrebné **preukázať to, že došlo k násiliu**, a to v **neznesiteľnej intenzite**. Záleží však na súde ako vec nakoniec rozhodne.

V súvislosti so súkromno-právnou rovinou je nevyhnuté spomenúť aj možnosť podať **návrh na vydanie neodkladného opatrenia** podľa § 325 ods. 2 písm. e), resp. písm. h) Civilného sporového poriadku. Podľa § 325 ods. 1 CSP *Neodkladné opatrenie môže súd nariadiť, ak je potrebné bezodkladne upraviť pomery alebo ak je obava, že exekúcia bude ohrozená*. Odsek 2 toho istého ustanovenia **v písmene e)** uvádza, že *Neodkladným opatrením možno strane uložiť najmä, aby nevstupovala dočasne do domu alebo bytu, v ktorom býva osoba, vo vzťahu ku ktorej je dôvodne podozrivá z násilia*. **V písmene h)** zase ustanovuje, že súd môže strane uložiť, *aby sa na určenú vzdialenosť nepribližovala alebo iba obmedzene približovala k osobe, ktorej telesná integrita alebo duševná integrita môže byť jej konaním ohrozená*.

V návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia je nevyhnutné **okrem klasických náležitostí** (označenie strán, komu je adresované podanie a čoho sa strana domáha) **uviesť aj opis rozhodujúcich skutočností odôvodňujúcich potrebu neodkladnej úpravy pomerov a opis skutočností hodnoverne osvedčujúcich dôvodnosť a trvanie nároku**, ktorému sa má poskytnúť ochrana a musí byť z neho zrejmé, akého neodkladného opatrenia sa navrhovateľ domáha.

VEREJNOPRÁVNNA ROVINA

Ak domáce násilie prerastie do takých rozmerov, kedy obeť má skutočne **dôvodnú obavu o svoj život, či zdravie** (fyzické alebo psychické) a zásahy agresora sú už neznesiteľné, potom je **najlepším riešením kontaktovať príslušníkov policajného zboru**. Tým sa dostávame do verejnoprávnej roviny. Vo sfére verejnoprávnej je v prípade násilia, či hrozby násilia možné postupovať dvojakým spôsobom. Jednak je možné uplatniť postup podľa ustanovení **Zákona o policajnom zbore** a rovnako je možné postupovať v zmysle **Trestného zákona a Trestného poriadku**.

1. Úprava podľa Zákona o policajnom zbore

Podľa § 27a ods. 1 Zákona o policajnom zbore *je policajt oprávnený vykázať z bytu alebo domu alebo iného priestoru spoločne obývaného s ohrozenou osobou a aj z jeho bezprostredného okolia (ďalej len „spoločné obydlie“) osobu, u ktorej možno na základe zistených skutočností očakávať útok na život, zdravie, slobodu alebo zvlášť závažný útok na ľudskú dôstojnosť ohrozenej osoby, najmä vzhľadom na predchádzajúce takéto útoky; súčasťou vykázania zo spoločného obydlija je aj zákaz vstupu vykázanej osobe do spoločného obydlija počas 10 dní od vykázania. Policajt je oprávnený vykázať zo spoločného obydlija takúto osobu aj počas jej neprítomnosti. Policajt vykáže osobu ústne, pričom jej presne vymedzí priestor kam vstupovať nesmie, pričom vykázaná osoba má zakázané priblížiť sa k ohrozenej osobe na vzdialenosť menšiu ako 10 m.*

Policajt je povinný vydať **potvrdenie osobe vykázanej a rovnako tak aj osobe ohrozenej**. Ohrozenú osobu musí **poučiť o možnosti podať neodkladné opatrenie** (spomínané v tomto článku vyššie) a je povinný poskytnúť ohrozenej osobe aj informácie o organizáciách, ktoré sa venujú pomoci týraným osobám. Okrem toho si polícia **vyžiada telefónne číslo tak ohrozenej osoby, ako aj osoby vykázanej**.

2. Trestný čin týrania blízkej osoby a zverenej osoby

Na záver nemôžeme opomenúť ani **trestnoprávnu rovinu tzv. domáceho násilia**. Podľa § 208 ods. 1 Trestného zákona

Kto blízkej osobe alebo osobe, ktorá je v jeho starostlivosti alebo výchove, spôsobí fyzické utrpenie alebo psychické utrpenie

a) bitím, kopaním, údermi, spôsobením rán a popálenín rôzneho druhu, ponižovaním, pohŕdavým zaobchádzaním, neustálym sledovaním, vyhrážaním, vyvolávaním strachu alebo stresu, násilnou izoláciou, citovým vydieraním alebo iným správaním, ktoré ohrozuje jej fyzické alebo psychické zdravie alebo obmedzuje jej bezpečnosť,

b) bezdôvodným odopieraním stravy, oddychu alebo spánku alebo odopieraním nevyhnutnej osobnej starostlivosti, ošatenia, hygieny, zdravotnej starostlivosti, bývania, výchovy alebo vzdelávania,

c) nútením k žobrote alebo k opakovanému vykonávaniu činnosti vyžadujúcej jej neúmernú fyzickú záťaž alebo psychickú záťaž vzhľadom na jej vek alebo zdravotný stav alebo spôsobilej poškodiť jej zdravie,

d) vystavovaním vplyvu látok spôsobilých poškodiť jej zdravie, alebo

e) neodôvodneným obmedzovaním v prístupe k majetku, ktorý má právo užívať,

potrestá sa odňatím slobody na tri roky až osem rokov.

Tento trestný čin je zločinom, pričom cieľom tejto skutkovej podstaty trestného činu je ochrana blízkych osôb a ochrana osôb, ktoré sú z nejakého objektívneho hľadiska považované za zraniteľnejšie. Pôjde o osoby, ktoré boli **násilníkovi zverené do výchovy, či starostlivosti**. Týraním je chápané také zaobchádzanie so zverenou osobou, ktoré sa vyznačuje **vyšším stupňom hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalosťou**. Týraná osoba pociťuje toto konanie, či zaobchádzanie ako tzv. **ťažké príkorie**. Dôležité je, že na to, aby bol naplnený pojem týranie **sa nevyžaduje, aby týraná osoba mala nejaké následky na zdraví, rovnako nemusí ísť ani o sústavné konanie**. Významným znakom je tiež to, že fyzické alebo psychické utrpenie spôsobené obeti tohto trestného činu **negatívne ovplyvňuje jej obvyklý spôsob života**. Páchateľom tohto trestného činu **môže byť jedine ten, komu bola zverená týraná osoba do starostlivosti, alebo ten, kto ju má vo výchove** (rodičia, príbuzný, ale aj opatrovateľka, tréner, dokonca učiteľ). Tohto trestného činu je možné sa dopustiť nielen konaním, ale aj nekonaním.

V tomto článku sme uviedli, aké možnosti ponúka naša právna úprava v oblasti ochrany pred domácim násilím. To, aký postup osoba, ktorá sa stane obeťou domáceho násillia, zvolí **záleží najmä od miery ohrozenia**, v ktorom sa osoba ocitne. Iný postup je možné zvoliť v prípade,

ak nejde o bezprostredné ohrozenie života a zdravia (napríklad časté psychické útoky ako urážky, hádky, a pod.) kedy je možné postupovať podľa noriem občianskeho práva a **iný postup bude samozrejme vtedy, keď sa týraná osoba skutočne obáva o svoj život**. V takom prípade je najlepšie, čo najskôr, kontaktovať príslušníkov policajného zboru, ktorí by mali postupovať tak, ako bolo uvedené vyššie, čím poskytnú potrebnú ochranu pred násilníkom. V prípadoch, kedy majú príslušníci policajného zboru podozrenie, že by mohlo dôjsť ku konaniu, ktoré naplnilo znaky skutkovej podstaty trestného činu podľa § 208, môžu začať vo veci trestné stíhanie.

Autor

JUDr. Milan Ficek, advokát

Ako konať proti násiliu páchanému na ženách

Násilie páchané na ženách je spoločenský problém, ktorý sa týka nás všetkých a zároveň je to najčastejšia forma porušovania ľudských práv. Každý a každá z nás môže prispieť k jeho odstráneniu :

- ak nebudeme ľahostajní/é k násiliu a nebudeme tolerovať žiadnu formu násilia vo svojom okolí a odsúdime ho.
- ak nebudeme o násilí mlčať.
- ak nebudeme násilie voči ženám zľahčovať a prenášať zodpovednosť za násilie na ženy. Za násilie je vždy zodpovedný ten, kto ho pácha.
- ak sa budeme informovať o príčinách a dôsledkoch násilia páchaného na ženách, ako aj o možnostiach pomoci a budeme informovať aj iných ľudí vo svojom okolí
- ak budeme búrať mýty a predstavy o roly ženy a muža v spoločnosti, ako aj mýty a predsudky spojené s násilím páchaným na ženách, ktoré násilie ospravedlňujú. Skutočnou príčinou násilia páchaného na ženách je nerovnocenné postavenie žien a mužov v spoločnosti a nerovnováha moci.
- ak sa nebudeme smiať vtipom o násilí. Vtipy o násilí nie sú smiešne. Pomáhajú udržiavať násilie v spoločnosti a zľahčujú ho.
- ak budeme brať na zodpovednosť páchatel'ov násilia.

Prípravy na zabezpečenie účinnej pomoci

V záujme poskytovania účinnej pomoci je dôležité najprv sa o probléme informovať, zbierať informačný materiál, prostredníctvom kurzov a seminárov rozvíjať svoju kompetenciu a nadviazať kontakty so špeciálnymi pomáhajúcimi zariadeniami pre ženy. Aktuálny informačný materiál má byť v pomáhajúcich zariadeniach a inštitúciách uložený na čo najviditeľnejšom mieste, aby ženy oslovil. Je užitočné, ak je informačný materiál k dispozícii aj v ďalších jazykoch, ktoré sa v krajine používajú. Ak pracujete v inštitúcii, ktorá sa často zaoberá touto problematikou (napr. na súde, v poradni), je dôležité, aby ste so svojimi spolupracovníčkami a spolupracovníkmi vypracovali plán, ako možno v krízových situáciách pomôcť ženám a deťom postihnutým násilím. Dôležitá je aj konfrontácia s vlastným strachom z násilia a hľadanie spôsobov, ako tento strach prekonať.

Nevzdávajte sa unáhlene spoločného bytu!

Žena atakovaná násilným správaním manžela nemá často inú možnosť, ako opustiť spoločný byt. Býva veľmi problematické sa do opusteného bytu vrátiť alebo dosiahnuť, aby z neho odišiel násilný partner.

Existuje však možnosť, aby súd dočasne zakázal násilníkovi vstup do domu alebo bytu, v ktorom býva osoba (blízka alebo osoba, ktorá je v jeho starostlivosti alebo vo výchove), vo vzťahu ku ktorej je dôvodne podozrivý z násilia. Súd ukladá takýto zákaz predbežným opatrením na návrh poškodenej osoby. Návrh musí obsahovať tvrdenia o násilnom správaní toho, komu má byť zákaz uložený, a majú byť k nemu priložené listinné dôkazy, ktoré tieto tvrdenia dokazujú. Je dôležité takéto dôkazy súdu predložiť spolu s návrhom, pretože súd rozhoduje o návrhu bez pojednávania na základe týchto dôkazov. Ten, komu je uložené nevstupovať do bytu, je týmto predbežným opatrením viazaný odo dňa, keď mu bolo doručené, a to bez ohľadu na to, či podal proti tomuto rozhodnutiu odvolanie. Súd zároveň v rozhodnutí o predbežnom opatrení uloží navrhovateľke, aby v stanovenej lehote podala na súd návrh na obmedzenie užívania bytu alebo domu alebo návrh na úplné vylúčenie násilníka z užívania. Takýto postup sa dá uplatniť pri domoch aj bytoch bez ohľadu na to, či sú v nájme alebo vo vlastníctve ženy a jej násilného partnera. Žena však musí mať k tomuto domu alebo bytu vlastnícky alebo nájomný vzťah.

Ak je byt v spoločnom nájme manželov, možno otázku, kto ho bude užívať ako výlučný nájomca, riešiť až po rozvode. Dovtedy však možno dosiahnuť zákaz vstupu alebo vylúčenie z užívania bytu alebo domu. V zásade súdy určujú za výlučného nájomcu toho, komu boli zverené do výchovy maloleté deti, a súčasne určujú, aký druh bytovej náhrady pre druhého manžela má zabezpečiť.

V prípade, keď manželia majú byt alebo dom v spoluvlastníctve, sa o byte rozhoduje pri vysporiadaní ostatného majetku. Rovnako platí, že **aj pred vysporiadaním bezpodielového spoluvlastníctva manželov možno dosiahnuť zákaz vstupu, obmedzenie užívania alebo vylúčenie z užívania bytu alebo domu.**

Zdroj: Konať proti násiliu na ženách. Vyдалo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR v spolupráci s Iniciatívou Piata žena v roku 2008 v rámci Národnej kampane SR Zastavme domáce násilie na ženách, ktorú iniciovala Rada Európy. Na vydanie pripravili OZ Pro Familia a ZZŽ ASPEKT.

TIP: Odporúčame prečítať článok <https://dennikn.sk/1299147/domace-nasilie-je-odporne-navyse-velmi-drahe-okrada-rodiny-aj-staty-o-peniaze/>

NÁSILIE NA SENIOROCH

Podľa web stránky OZ Aksen

Násilie na starých ľudoch

Nórsky spisovateľ Knut Hamsun, nositeľ Nobelovej ceny za literatúru, vo svojom slávnom autobiografickom románe „Hlad“ opisuje týranie starého človeka nasledovne:

...začali dievčatá dráždiť starca v posteli: obe poskakovali okolo neho a boli zaujaté touto prácou. Každá si našla steblo slamy a „šimrali“ ho nimi v ušiach. Chvíľu som sa na to díval a nepletol som sa do toho. Starec nepohol ani prstom, aby sa bránil. Len sa pozeral zúrivými očami a triasol hlavou, aby sa zbavil stebiel, ktoré mu trčali v ušiach. Bol som stále viacej rozčúlený pohľadom na to a nemohol som odvrátiť oči od toho. Otec vzhliadol od kariet a smial

sa deťom. Upozornil taktiež spoluhráča na to, čo sa deje. Prečo sa starec nehýbe? Prečo neohodí rukou deti preč? Vyskočil som a blížil som sa k posteli. „Nechajte ho! Nechajte ho! On je ochrnutý“, volal hostinský.

Ageizmus

Ageizmus znamená vekovú diskrimináciu, názor o nízkej hodnote a nekompetentnosti staroby. Prejavuje sa podceňovaním, odmietaním, ba až odporom k starým ľuďom. Podľa WHO (Svetová zdravotnícka organizácia) znamená násilie na senioroch každé jednotlivé alebo opakované konanie alebo zanedbanie, ktoré môže viesť k poškodeniu alebo ohrozeniu staršieho človeka. Zneužívanie a trápenie môže byť telesné, sexuálne, psychické, spoločenské a finančné.

Už asi 30 rokov sa svetová verejnosť zaujíma viacej o zneužívanie a týranie detí. Tento záujem sa rozšíril o nepriaznivú situáciu žien v mnohých rodinách a konečne od polovice 80 rokov sa začínajú množiť štúdie zaoberajúce sa problematikou týrania seniorov. Ženy uvádzajú zlé zaobchádzanie častejšie než muži. Rizikám sú vystavení najmä tí starší ľudia, ktorí sú odkázaní na opateru alebo sa nachádzajú v ústraní domova alebo opatrovateľského ústavu. Pri domácej opatere existujúce štúdie odhadujú podiel výskytu násillia voči opatrovaným osobám medzi 5 a 25%. Týranie seniorov sa veľmi ťažko zisťuje a preukazuje. Príznaky ako úzkosť, útlm a pod. sú pripisované k znakom starnutia. Taktiež rodinná súdržnosť, pocity závislosti, či strach z umiestnenia v ústave bránia človeku, aby sa dožadoval pomoci. OSN tiež pripomína, že niečo z toho, čo sa niekde pokladá za ubližovanie, v určitých kultúrach patrí skôr k tradičnému „normálnemu“ správaniu voči starým ľuďom. Kriminálne štatistiky uvádzajú, že muži a ženy nad 60 rokov sú vystavení menšiemu riziku násillia než mladšie ročníky a staršie ročníky zriedkavejšie informujú o svojich skúsenostiach s násillím, než mladší.

Rysy správania, ktoré zo strany starého človeka „priláhujú“ alebo provokujú agresívne správanie blízkych: sebeckosť, sebaľútosť, sadistické prejavy, obviňovanie druhých, večné sťažovanie, predstierané choroby, dramatické scény, stále naliehanie.

U tých, ktorí sú schopní týrať seniorov sa zisťujú činitele v ich osobnosti ako znížené sebavedomie, nedokonalé komunikačné schopnosti, drogy, alkohol, duševné ochorenie, pridružujú sa situačné okolnosti (rôzne straty – práca, spoločenské postavenie, priateľstvá..). Významným činiteľom je spoločenská izolácia od rodiny. V niektorých rodinách sa násillnícke postoje predávajú z generácie na generáciu.

Formy násillia:

- **Fyzické:** zámerné pôsobenie bolesti, zraňovanie, odopieranie základných potrieb, pasívne i aktívne.
- **Citové a psychické:** verbálna agresia, urážky, hrozby, obmedzenie kontaktov, likvidovanie pamiatok, ageizmus.
- **Sexuálne:** gerontofília
- **Finančné a materiálne:** zmeny závete, prevody majetku, obmedzovanie vlastníckych práv.
- **Odpieranie starostlivosti:** odopieranie hygienických potrieb, stravovania, kúrenia, zdravotníckej starostlivosti, zanedbanosť odevu.
- **Manipulácia s liečbou:** nadmerné podávanie sedatív, nepodávanie potrebnej liečby.
- **Druhotné ponižovanie:** spôsobené spoločnosťou.

(Článok o násilí na senioroch bol prevzatý z <http://www.aksen.sk/psychologia/nasilie-na-starych-ludoch>)

BEZDOMOVCI

Prevzaté z web stránky mesta Dunajská Streda <https://dunstreda.sk/komplexne-riesenie-problematiky-bezdomovcov-zijucich-na-uzemi-mesta-dunajska-streda>

Väčšina ľudí pri pomenovaní bezdomovec asociuje na postávajúcu, popíjajúcu osobu, ktorá pýta peniaze; niektorí si pomyslia na zamrzajúceho chudáka, otravného žobráka, vyberača kontajnerov, atď.

Bezdomovec je človek, ktorý sa vymyká zo spoločnosti už na prvý pohľad svojím oblečením alebo stupňom dodržiavania hygieny. Vyhľadáva také miesta, ktoré disponujú rovnakými charakteristickými znakmi: sú to miesta, na ktorých sa pohybuje vysoký počet obyvateľov, čiže predstavujú potenciálny zisk financií, zvyškov jedál a inej pomoci. Tieto verejné miesta sú väčšinou všetkým známe, sú to miesta pri obchodoch, na lavičkách, pri staniciach, ale aj obytné štvrte miest.

Bezdomovci už nie sú sezónnou témou, ktorú ako atrakciu médiá pravidelne ukazujú na začiatku zimy či pri prvých mrazoch. Bezdomovectvo je jedným zo súčasných celosvetových problémov.

Oficiálne v slovenskej legislatíve pojem „bezdomovec“ neexistuje. Na bezdomovcov sa vzťahuje len pojem „osoba spoločensky neprispôsobivá“, prípadne sociálne vylúčená osoba.

Bezdomovectvo zaraďujeme medzi sociálno-patologické javy. Sociálna patológia definuje tieto javy ako deštruktívne alebo autodeštruktívne správanie ľudí, skupín aj celého spoločenstva. Patrí sem patologické správanie, patogénne podmienky, spoločenské, kultúrne podmienky a procesy vyvolávajúce alebo zapríčiňujúce patologické správanie. V súčasnosti sa spomedzi jednotlivých patológií zdôrazňujú najmä **psychické poruchy, drogová závislosť, alkoholizmus, kriminalita**. Primárnym argumentom je, že jednotliviec trpiaci aspoň jednou z uvedených patológií **je náchylnejší stať sa bezdomovcom**, pretože je najmenej schopný orientovať sa na trhu práce, resp. nehnuteľností, využívať systém sociálneho zabezpečenia, či získať podporu od rodiny, príbuzných a priateľov.

Byť bez domova znamená **byť bez sociálnych väzieb** a to je to, čo robí bezdomovca bezdomovcom. K životu bez citových väzieb sa pridružia ďalšie problémy - na ich zdraví, výzore, návykoch, komunikácii, cieľoch, uvažovaní. Ich spôsob života je taký odlišný, že pre väčšinu ľudí sa stanú nedôveryhodnými a neprispôsobivými čudákmi, ktorých sa bojíme, opovrhujeme nimi, či ich ľutujeme.

Základné pojmy

Slovo bezdomovec sa dá veľmi jednoducho preložiť ako „človek bez domova“.

V Európskej únii sa do **kategórie bezdomovcov**, či ľudí ohrozených bezdomovectvom patrí osoba:

- bez prístrešku – bez možnosti pobytu pod strechou 24 hodín denne, napr. na ulici, v kanáloch či v nocľahárni;
- bez bytu – osoby v rôznych zariadeniach, napr. v útulkoch, verejných ubytovniach, ako aj osoby, ktoré opúšťajú väznicu či inú inštitúciu;
- bývajúca v neistých podmienkach – osoby, ktorým hrozí vystažovanie, obeť domáceho násillia, domácnosti v bytoch bez právneho nároku;
- bývajúca v neprimeraných podmienkach – priveľa ľudí v byte, zlý technický stav budovy, mimo pitnej vody a elektriny, rôzne provizórne stavby, maringotky.

Vznik bezdomovectva sa celosvetovo vysvetľuje na základe individuálnych dispozícií, štrukturálnych zmien v spoločnosti, kultúrneho zázemia alebo vplyvu politických opatrení. Bezdomovectvo je z tejto perspektívy dôsledkom osobného zlyhania, za ktorú sú klienti väčšej či menšej miere zodpovední sami. V druhom prípade ide o štrukturálne zmeny na trhu práce a súvisiace ohrozenie občanov nezamestnanosťou alebo všeobecné demografické zmeny v štruktúre rodín (problémom sú obzvlášť rodiny neúplné, jednočlenné domácnosti a pod.).

V súčasnosti rozlišujeme **krátkodobé a dlhodobé bezdomovectvo**:

- a. **krátkodobé bezdomovectvo** – človek je v stave akútnej núdze a práve sa ocitol na ulici. Väčšinou je to dôsledok straty zamestnania či rodinnej krízy (rozvod, úmrtie člena rodiny). Ak takémuto človeku okamžite a účinne pomôžeme, je veľmi pravdepodobné, že na ulici neostane dlhodobo, za krátky čas sa mu podarí začleniť sa do spoločnosti.
- b. **dlhodobé bezdomovectvo** – človek je na ulici už dlhodobo (kritická hranica je rok až dva). Žije špecifickým spôsobom života, ktorý spôsobuje určité problémy znemožňujúce mu úspešný návrat do spoločnosti. Dlhodobé bezdomovectvo spôsobuje množstvo faktorov, ako napríklad alkoholizmus, drogová závislosť, absencia rodiny či narušené rodinné vzťahy alebo dlhodobá nezamestnanosť. Tieto aspekty ďalej negatívne vplyvajú na ďalší vývoj osoby bezdomovca – stratí sociálne väzby, pracovné návyky, sebadôveru a sebaúctu. Spoločnosť však vníma tieto problémy zväčša len jednostranne – má predsudky a bezdomovca neprijíma.

Európska únia a jej členské štáty prezentujú bezdomovectvo ako formu viditeľnej chudoby. Chudoba v najširšom zmysle neznamena len byť hladný a nemať kde bývať. Chudoba znamená duchovnú a morálnu depriváciu, pasivitu, beznádej; chudoba je nulová šanca na zmenu bez pomoci zvonku.

Chudobu rozdeľujeme na absolútnu a relatívnu:

- a. **absolútna chudoba** - je založená na definovaní základných potrieb tých ľudí, ktorí sú považovaní v danej krajine za chudobných. Žiť pod absolútnou hranicou chudoby znamená priame ohrozenie života, je založený na predstave

o minimálnej životnej úrovni, zaručujúci osobám len fyziologické prežitie, to znamená na potravu, ošatenie a bývanie.

Na Slovensku forma absolútnej chudoby existuje v podobe bezdomovectva. Človek žijúci na ulici nemá strechu nad hlavou, má problém zabezpečiť si základné potreby na život, preto možno povedať, že je v priamom ohrození života.

- b. relatívna chudoba - predstavuje problém chudoby v bohatej spoločnosti. Je založená na porovnaní štandardu chudobných a tých, ktorí chudobní nie sú. Relatívne miery chudoby vychádzajú zväčša z porovnania príjmov k určitej strednej hodnote.

Bezdomovectvo dojíma majoritnú populáciu omnoho menej ako ostatné dôsledky chudoby, lebo sa spája s alkoholizmom, s nedostatkom vôle a ignorovaním sociálneho poriadku.

Hlavným cieľom práce s bezdomovcami je dostať ľudí bez domova späť do spoločnosti, alebo aspoň zvýšiť úroveň ich životných podmienok, prostredníctvom systémového riešenia bezdomovectva.

Charakteristika bezdomovcov

Bezdomovci sú veľmi rôznorodí ľudia z rôznych spoločenských vrstiev. Sú to muži a ženy rôzneho veku, s rozdielnym stupňom dosiahnutého vzdelania, majú rôznu minulosť, skúsenosti a odlišné problémy. Nájdeme medzi nimi skrachovaných podnikateľov, invalidných a starobných dôchodcov, naivných okradnutých jedincov, ľudí, ktorí nikdy nepracovali, zadlžených či rozvedených, ale i dobrodruhov, ktorým takýto spôsob života vyhovuje.

Sú bez vzťahov, zázemia, sebavedomia, nádeje, zmyslu života. Postupne strácajú motiváciu niečo so svojím životom robiť, často im stačí prežívať zo dňa na deň, nemajú žiadne plány, žiadne očakávania od seba, ani od druhých. Mnohí z nich si klamú, že sa v budúcnosti niečo zmení, že na nich čaká niečo dobré, bez toho, aby sa oni sami o to pričinili. Iní rezignovali a uvedomili si, že s každým dňom stráveným na ulici sa do bezdomovectva prepádajú hlbšie a hlbšie.

V minulosti boli bezdomovci vnímaní ako nedostatočne socializovaní jednotlivci, ktorí sa utiahli pred pravidlami širšej spoločnosti. **Príčiny a problémy bezdomovectva sú však omnoho hlbšie, ako neprispôsobenie sa režimu.** Veľmi málo ľudí chce byť bezdomovcom, väčšina z nich môže a chce žiť to, čo nazývame normálny spôsob života. Často sú to ľudia, ktorí **rezignovali** na akúkoľvek vlastnú snahu zaradiť sa naspäť do spoločnosti, pretože sa o to viackrát pokúsili, ale sami to nezvládli.

Pre bezdomovcov je typická najmä nestabilita ich aktuálneho životného usporiadania. Striedajú spanie vo verejných priestoroch s krátkodobými pobytmi u priateľov a využívaním sociálnych služieb. Ľudia bez domova sú zvyknutí prispôbovať sa vzniknutým situáciám.

Príčiny bezdomovectva môžu byť veľmi subjektívne. Môžu súvisieť s konkrétnym človekom, jeho minulosťou, sociálnym postavením a rodinným zázemím, zdravotným stavom či osobnými schopnosťami a danosťami. Človek o svoj domov väčšinou prichádza, keď nastane krízová situácia, pri ktorej zlyhá aj zachytaná sociálna sieť (rodina, priatelia, spoločnosť) a ktorú ďalej nie je schopný zvládnuť iným spôsobom. Ide o situáciu, ktorú človek vníma ako svoju osobnú prehru, a ktorú si sám nevyberá.

Medzi najčastejšie subjektívne príčiny patria:

- vzťahové problémy v rodine – partnerské, súrodenecké alebo rodičovské,
- úmrtie partnera, rodičov či inej blízkej osoby,
- zdravotné postihnutie,
- strata zamestnania, znevýhodnenia v prístupe na trh práce,
- migrácia za prácou do veľkých miest, kde je jedinec odkázaný sám na seba,
- neschopnosť plniť podmienky spojené s užívaním bytu/domu (platba nájomného a energií),
- strata bytu/domu v dôsledku iných okolností (podvod, právny nárok iných osôb),
- výstup z ústavného zariadenia (detský domov, psychiatrická liečebňa),
- návrat z výkonu trestu odňatia slobody,
- sklon k nekonvenčnému spôsobu života prijatý ako riešenie problémov,
- rôzne druhy závislostí.

Cesty k riešeniu bezdomovectva

Kľúčom k riešeniu problému bezdomovectva je **komplexný prístup**. Riešiť problém komplexne znamená riešiť ho na všetkých jeho úrovniach, od materiálnej, cez zdravotnú a právnu, až po sociálnu zložku. Zapojiť sa musí tak bezdomovec sám, ako aj spoločnosť.

Existujú dva modely riešenie bezdomovectva, prístup housing first a schodíkový systém.

Prístup housing first pochádza z New Yorku. Hlavný princíp prístupu spočíva v tom, že človeku bez domova ihneď poskytne domov, stále a isté bývanie, ktoré môže využívať bez splnenia akýchkoľvek podmienok. Človek zaradený do programu housing first môže, ale nemusí využívať podporné služby, ktoré v podobe odborníkov prichádzajú za ním domov. Tento prístup sa podľa skúseností z krajín, kde ho prevádzkujú, ukazuje ako veľmi efektívny, a to nielen vo výsledkoch práce s ľuďmi bez domova, ale aj vo finančných ukazovateľoch.

Prístup housing first sa v modifikovaných podobách rýchlo rozšíril aj do západných európskych krajín. V niektorých krajinách, ako napríklad vo Fínsku, sa stal hlavným zdrojom pre znižovanie počtu dlhodobých bezdomovcov. Prístup housing first šetrí nielen finančné prostriedky, ale navracia človeku bez domova dôstojnosť, rešpektuje jeho súkromie i právo na bývanie napriek problémom, ktorými trpí. Človek má možnosť v pokoji vyriešiť svoje problémy v neohraničenom časovom úseku a táto skutočnosť sa stáva kľúčovou pre jeho návratenie sa do bežného života spoločnosti.

Druhým modelom riešenia je takzvaný **schodíkový model riešenia** bezdomovectva. Ten je postavený na postupnom zlepšovaní podmienok života človeka bez domov. V prvej fáze človeka na ulici terénni sociálni pracovníci nasmerujú k sociálnym službám určeným na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb. Ide predovšetkým o nocľahárne, strediská osobnej hygieny, nízkoprahové denné centrá, útulky a domovy na pol ceste. Tam sa už dostáva k ďalšej odbornej pomoci, je v takzvanej sieti služieb. Odtiaľ by sa mal odraziť ďalej – v konečnom dôsledku až k nájmu či inému vlastnému bývaniu.

Schodíkový model riešenia bezdomovectva je postavený na postupnom zlepšovaní podmienok života človeka bez domova.

Nasledujúci model riešenia bezdomovectva bol vypracovaný pracovníkmi OZ Proti prúdu:

MODEL RIEŠENIA BEZDOMOVECTVA

zohľadňujúci jednotlivé rozmery sociálneho vylúčenia, by mal obsahovať nasledovné postupy a inštitúcie:

Prevenencia

Podpora zamestnanosti

Chránené sociálne byty

Domy na pol ceste

Ubytovne

Nocľahárne

Denné centrá

Vzdelávanie a rekvalifikácia

Chránené dielne

Streetwork

Prevenencia

Spojovací článok celej koncepcie – je sociálny pracovník (sociálny kurátor)

Riešenie problematiky bezdomovectva v krajinách V4

V4 neformálne zoskupenie štyroch stredoeurópskych krajín - Maďarska, Slovenskej republiky, Českej republiky a Poľskej republiky. Spomínané krajiny predstavujú neformálnu regionálnu štruktúru EÚ a NATO, pričom sa hlásia k rovnakým hodnotám, spája ich spoločná história, kultúra a geografické postavenie.

Maďarsko - Bezdomovectvo v Maďarsku sa stalo viditeľným pouličným javom po zmene režimu. Počas socializmu sa štát snažil riešiť tento problém vytvorením robotníckych ubytovní a inými sociálnymi službami. Koncom 80-tych rokov došlo v strednej a východnej Európe k zmene režimu, na ulicu sa dostali počte ľudí, ktorí už prišli o svoje vidiecke korene, pričom neexistoval sociálny systém, ktorý by týmto bezdomovcom pomohol. Pred dvomi rokmi začal platiť zákon, ktorý výslovne zakazuje "užívanie verejných priestranstiev na účely, ktoré k tomu nie sú určené".

Česká republika - Myšlienka pomoci ľuďom bez domova v Českej republike je založená predovšetkým na terénnej sociálnej práci. Prax v tejto oblasti poukázala na potrebu osobnej starostlivosti o daného človeka, v rámci krátkodobej pomoci existuje mobilná lekárska ordinácia, ktorá vyšetruje bezdomovcov a snaží sa zabrániť šíreniu infekčných chorôb a je vybudovaná sieť

Poľská republika - Médiá prinášajú správy, že bezdomovcov je stále čoraz viac. Štátna politika považuje bezdomovectvo za stav vylúčenia. Zákony prikazujú pomáhať bezdomovcom. Väčšinu pomoci neposkytujú samosprávy, ale mimovládne organizácie. Zodpovednosť podľa zákona spočíva na samospráve, ale prakticky sa bezdomovcami zaoberajú mimovládne organizácie.

Slovenská republika - Všetky služby pre ľudí bez domova boli v minulosti organizované nadšencami, prípadne kresťanskými organizáciami, neskôr začali vznikať občianske združenia. Nárast počtu ľudí bez domova predovšetkým v hlavnom meste Slovenska v Bratislave začal volať po zadefinovaní zariadení do zákona o sociálnych službách. Týmto krokom sa systém pomoci ľuďom bez domova zmenil.

Pojmy zo zákona o sociálnych službách v kontexte problematiky bezdomovectva

(Zákon NR SR č. 448/2008 Z.z. Zákon z 30. októbra 2008 o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov)

nepriaznivá sociálna situácia (§2 ods.2) - ohrozenie fyzickej osoby sociálnym vylúčením alebo obmedzenie jej schopnosti sa spoločensky začleniť a samostatne riešiť svoje problémy z dôvodu, 1. že nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb, 2. pre svoje životné návyky, spôsob života, závislosť od návykových látok alebo návykových škodlivých činností

sociálne poradenstvo (§ 19) – odborná činnosť zameraná na pomoc fyzickej osobe v nepriaznivej sociálnej situácii.

sociálna rehabilitácia (§ 21) - odborná činnosť na podporu samostatnosti, nezávislosti, sebestačnosti fyzickej osoby rozvojom a nácvikom zručností alebo aktivizovaním schopností a posilňovaním návykov pri sebaobslužbe, pri úkonoch starostlivosti o domácnosť a pri základných sociálnych aktivitách s maximálnym využitím prirodzených zdrojov v rodine a komunite.

pracovná terapia (§ 23) – odborná činnosť na osvojenie pracovných návykov a zručností fyzickej osoby pri vykonávaní pracovných aktivít pod odborným vedením na účel obnovy, udržania alebo rozvoja jej fyzických schopností, mentálnych schopností a pracovných schopností a jej začlenenia do spoločnosti.

nízkoprahový charakter sociálnej služby (§ 24) - sociálna služba, ktorá je pre fyzickú osobu ľahko dostupná najmä vzhľadom na miesto, v ktorom sa fyzická osoba zdržiava, a na výšku úhrady za sociálnu službu. Sociálna služba sa poskytuje anonymne bez preukazovania identity fyzickej osoby dokladom totožnosti a bez ohľadu na prejavy požitia návykovej látky.

nízkoprahové denné centrum (§ 24b) – počas dňa sa poskytuje sociálne poradenstvo, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov, utvára podmienky na prípravu stravy, výdaj stravy alebo výdaj potravín, vykonávanie nevyhnutnej základnej osobnej hygieny.

utváranie podmienok na vykonávanie nevyhnutnej základnej osobnej hygieny (§ 18) - poskytnutie základných hygienických potrieb fyzickej osobe, ktorá si ich nevie alebo nemôže zabezpečiť v rozsahu potrebnom na zachovanie ľudskej dôstojnosti.

integračné centrum (§ 24c) – poskytuje sa sociálne poradenstvo a sociálna rehabilitácia, utvárajú sa podmienky na pracovnú terapiu a záujmovú činnosť.

nocľaháreň (§ 25) - poskytuje sa ubytovanie poskytnutím prístrešia na účel prenocovania, sociálne poradenstvo, nevyhnutné ošatenie a obuv, utvárajú sa podmienky na vykonávanie nevyhnutnej základnej osobnej hygieny a prípravu stravy, výdaj stravy alebo výdaj potravín.

nevyhnutné ošatenie a obuv (§ 18) - poskytuje sa nevyhnutné ošatenie a obuv v rozsahu potrebnom na zachovanie ľudskej dôstojnosti. Za nevyhnutné ošatenie a obuv sa považuje aj použité ošatenie a obuv.

útulok (§ 26) – poskytuje sa ubytovanie na určitý čas, sociálne poradenstvo, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov, pracovná terapia, nevyhnutné ošatenie a obuv. Utvárajú sa podmienky na vykonávanie nevyhnutnej základnej osobnej hygieny a prípravu stravy, výdaj stravy alebo výdaj potravín, pranie, žehlenie a údržbu bielizne a šatstva, záujmovú činnosť. Táto sociálna služba sa poskytuje oddelene pre jednotlivcov a oddelene pre rodiny s dieťaťom alebo jednotlivcov s dieťaťom.

domov na pol ceste (§ 27) - poskytuje sa ubytovanie na určitý čas, sociálne poradenstvo, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov, zabezpečuje sa pracovná terapia, pomoc pri pracovnom uplatnení, utvárajú sa podmienky na prípravu stravy, výdaj stravy alebo výdaj potravín, vykonávanie základnej osobnej hygieny, pranie, žehlenie a údržbu bielizne, záujmovú činnosť. Sociálna služba sa poskytuje po skončení poskytovania sociálnej služby v inom zariadení, po skončení náhradnej starostlivosti alebo po skončení ochrannnej výchovy.

stredisko osobnej hygieny (§ 60) - utvára podmienky na vykonávanie nevyhnutnej základnej osobnej hygieny.

Prevzaté z <https://dunstreda.sk/komplexne-riesenie-problematiky-bezdomovcov-zijucich-na-uzemi-mesta-dunajska-streda>

NEZAMESTNANOSŤ

Prevzaté z <https://www.zdravie.sk/clanok/47763/ake-su-psychologicke-dopady-dlhodobej-nezamestnanosti>

Aké sú psychologické dopady dlhodobej nezamestnanosti?

Strata zamestnania je fenomén, ktorý sa môže dotknúť každého z nás. Neschopnosť a nemožnosť získať novú vhodnú príležitosť môže prinášať traumatizujúce pocity a skúsenosti. Čím je nezamestnanosť dlhšia, tým hlbšie sú dôsledky zmien, ktoré táto životná situácia so sebou prináša.

Práca:

- je základným zdrojom peňažných príjmov u väčšiny obyvateľov, či základ životnej úrovne jednotlivca a jeho rodiny.
- je zdrojom spoločenského postavenia a uznania
- je zdrojom samostatnosti a nezávislosti
- je priestorom sebarealizácie, uplatnenia a rozvoja schopností a zručností človeka
- je priestorom vytvárania dôležitej časti sociálnych vzťahov a kontaktov človeka

Pri strate zamestnania človek môže krátkodobo pociťovať úľavu, pocit voľnosti a dostatok času. Krátkodobá nezamestnanosť môže znamenať výzvu k hľadaniu nových životných a pracovných obzorov.

Dlhšie trvajúca situácia straty alebo nezískania zamestnania ohrozuje všetky uvedené funkcie, preto má pre jednotlivca a rodinu nepriaznivé psychologické dôsledky.

Priebeh nezamestnanosti a jej vplyv na psychiku človeka

Priebeh nezamestnanosti a jej vplyv na psychiku človeka má svoj **zákonitý vývoj**.

Harissonov model ukazuje vplyv nezamestnanosti na duševnú stabilitu nezamestnaného v závislosti na čase:

- **1. fáza – šok:** začiatočná reakcia človeka (cca týždeň) odmietanie skutočnosti, že sa stáva nezamestnaným.
- **2. fáza – optimizmus:** Nezamestnaný sa zmobilizuje, je aktívny, žije obdobie usilovného hľadania nového zamestnania, viery v budúcnosť. Spravidla obdobie troch mesiacov.

- **3. fáza – pesimizmus:** na nezamestnaného doľahne ťarcha opakujúcich sa neúspechov v hľadaní práce, dochádza k poklesu aktivity v hľadaní zamestnania, nastavajú pocity menejcennosti, nastáva strata sebavedomia a sebaúcty, prichádzajú pocity, ktoré sú subjektívne veľmi zničujúce, môžu vyústiť až do samovražedných pokusov. Je to obdobie do šesť mesiacov.
- **4. fáza – fatalizmus:** subjektívne sa nezamestnaný začína cítiť lepšie, vyrovnáva sa so situáciou, stráca však akýkoľvek záujem o zamestnanie, rastie apatia voči spoločnosti, odmieta základné ľudské a občianske hodnoty. Človek, ktorý sa dostal do tejto fázy, je len veľmi ťažko zamestnateľný.

Riziká dlhodobej nezamestnanosti

Zvlášť nebezpečná je dlhodobá strata práce, dlhodobá nezamestnanosť presahujúca dva roky. To ako sa človek s touto situáciou vyrovná, závisí od mnohých faktorov:

- Vek, pohlavie, odolnosť voči záťaži, aktivita človeka a flexibilita, motivácia k práci a subjektívne vnímanie práce ako takej
- Celková finančná situácia, miera sociálnej podpory v rodine a v sociálnom okolí, fyzické a psychické zdravie, uplatniteľnosť vzdelania

Nezamestnanosť má obyčajne psychologický nepriaznivejší dosah na mužov ako na ženy. Muž sa z pozície sociálnej role výraznejšie spája so zamestnaneckou rolou a tiež pozíciou žiteľa rodiny. Situácia prepustenia z práce u neho predstavuje závažné sociálne ohrozenie jeho pozície, autority a prestíže.

Osobitne nepriaznivé dôsledky má nezamestnanosť mladých ľudí a absolventov (nie je umožnené mladému človeku vstup do sveta dospelých). Nemôže uplatniť svoju kvalifikáciu, rozvíjať svoje schopnosti a zručnosti. Nevytvoria sa u neho základné pracovné návyky a skúsenosť začlenenia práce do života. Sťažuje jeho adaptáciu na prácu a znižuje zamestnateľnosť.

Dlhodobá nezamestnanosť prináša sebou množstvo zmien a rizík

Zmena vo vnímaní času

Rozbitie časovej štruktúry dňa a zmena vo vnímaní času je jeden z výrazných psychologických dôsledkov nezamestnanosti. Človek nemusí ráno vstávať, má odrazu veľa

voľného času, nemá deň rozdelený na pracovnú a oddychovú časť. Pri dlhodobej nezamestnanosti je veľmi dôležité vytvoriť si určitý vlastný režim a štrukturované rozdelenie dňa. Postupne sa môžu oslabovať pracovné návyky a vytvárať sa nové stereotypy. Neadekvátne trávenie voľného času hrozí najmä mládeži, ktorá preferuje hodnotu voľného času a môže mať postupne väčšiu tendenciu uniknúť z trhu práce.

Zmena ekonomickej a finančnej úrovne

Stratou istej ekonomickej a finančnej úrovne môže nastať obmedzenie v dostupnosti niektorých služieb a zábavy- koníčkov, ktoré vyžadujú peniaze. Človek sa viac zapája do domácich činností, hľadá nové spôsoby vyplnenia času a tým sa často krát mení aj hodnotová orientácia – čo po považujeme za dôležité a menej dôležité na vlastnom rebríčku hodnôt.

Zmena postoja k sebe a okoliu

Všetky zmeny môžu mať viac alebo menej negatívny dopad na sebaopisovanie a životný postoj. Pri dlhodobej nezamestnanosti, neúspechoch pri hľadaní pracovného miesta, **príliš veľa času tráveného doma prináša so sebou pocity frustrácie, zbytočnosti, neužitočnosti, narastanie obáv z možného neúspechu.** V dôsledku stresu a napätia, nedostatku príležitostí sebarealizácie klesá pocit sebadôvery, sebavedomia čo môže viesť k apatii a depresii. Nezriedka sa stáva, že prichádza k uchýľovaniu sa k požívaniu alkoholu, prejedania a nadmerného fajčenia ako prostriedku k znižovaniu pocitu frustrácie a napätia.

Zmena sociálneho statusu

Stratou zamestnania sa človek dostáva do istej sociálnej izolácie. **Stráca sociálne zázemie, ktoré vytvára pracovné prostredie.** Stráca status, rolu ktorú mu zamestnanie prinášalo. Sociálne kontakty vytvorené so spolupracovníkmi sú obmedzené na občasné stretnutia. Všeobecne počas nezamestnanosti postupne dochádza k zníženiu frekvencie sociálnych kontaktov, ktoré sa týkajú širšieho okolia.

Zmena rodinného systému

Strata zamestnania jedného člena rodiny má okrem ekonomického dopadu na fungovanie rodiny vplyv na dynamiku rodinných vzťahov. **Naruší sa rodinný stereotyp – odchody do práce, rozdelenie domácich prác, zodpovednosť členov rodiny za dodržiavanie určitých domácich pravidiel.** Zmení sa aj pozícia člena rodiny, ktorý stratil prácu – v niektorých

prípadoch potlačením či stratou autority, znevažovaním, hnevom či ľahostajnosťou ostatných členov. Rodina je systém, ktorý má svoje zákonitosti a vývoj. Otvorená komunikácia, riešenie problémov, vzájomná podpora a rešpekt môže pomôcť vyrovnať sa so situáciou nielen nezamestnanému členovi.

Zmeny sa netýkajú iba jeho, **prispôbiť situácii sa musí celá rodina**. A to nie je jednoduché. Môže dochádzať k vytvoreniu akéhosi bludného kruhu, kedy znižovanie sebadôvery a sebahodnoty nezamestnaného prispieva k prehľbovaniu negatívneho postoja ostatných členov rodiny voči sebe navzájom.

Dôležitá pre zvládanie nezamestnanosti je nielen podpora finančná, ale aj emocionálna, ktorú by mali nezamestnaným poskytnúť hlavne ich životní partneri, manželia, manželky a deti.

Dá sa povedať, že **dlhodobou nezamestnanosťou nastáva zmena životného štýlu**.

Prevzaté z <https://www.zdravie.sk/clanok/47763/ake-su-psychologicke-dopady-dlhodobej-nezamestnanosti>

KOMUNITNÁ SOCIÁLNA PRÁCA

Je v našich podmienkach pomerne nová forma sociálnej práce, ale vo svete má približne 100 ročnú tradíciu. Existuje veľa definícií, čo je komunita. Ľudia, ktorí žijú v geograficky definovanej oblasti a medzi nimi existujú vzájomné sociálne väzby a ktorí sú citovo viazaní k sebe navzájom, k miestu kde žijú, predstavujú komplexný obsah slova komunita.

Komunity môžeme chápať tiež ako akékoľvek vnímanie dobra, ktoré môže byť vytvorené medzi občanmi. Podľa tejto definície je to niečo, čo sa dá dosiahnuť úsilím občanov a nie len niečo dané geografickými podmienkami.

Teda záverom, komunita je miesto, kde človek môže získať emocionálnu podporu, ocenenie a praktickú pomoc v každodennom živote. V praxi sa môžeme stretnúť s komunitou občianskou, výcvikovou, terapeutickou ale tiež duchovnou.

Komunitná práca je metóda smerujúca k vyvolaniu a podpore zmien v rámci miestneho spoločenstva a rozumieme ňou:

- přístup k lidem, proces jako ich aktivovat, aby sa sami starali o riešenie problémov
- projekt, ako vyriešiť určitý konkrétny problém.

Je to metóda veľmi univerzálna a môže riešiť miestne problémy v oblasti sociálnych služieb, zdravotnej starostlivosti, vzdelávania, etnického napätia, životného prostredia, ale aj medziľudských, susedských vzťahov.

Proces komunitnej práce má 4 fázy:

1. zisťovanie a analýza potrieb
2. plánovanie
3. realizácia (implementácia)
4. vyhodnotenie (evaluácia)

Komunitný pracovník by mal byť profesionálom, ktorý žije uprostred konfliktov a napätí, vie načúvať potrebám jednotlivých skupín a vyjednávať medzi rôznymi záujmovými skupinami, napísať projekt a po skončení práce odovzdať kompetenciu miestnym obyvateľom.

Projekt obsahuje myšlienku šírenia hodnôt otvorenej spoločnosti, ktorá je charakterizovaná ako spoločnosť schopná permanentnej reformy pri riešení svojich problémov.

Projekt:

Je plán, ktorý mapuje určitý problém v komunite a ponúka jeho riešenie. Má stanovené ciele, postup a rozpočet, zároveň je schopný sebaevaluácie a predpokladá sa, že riešenie, ktoré ponúka, bude v budúcnosti trvalo udržateľné. Určuje, kto, kedy, ako má urobiť, aby sa ciele dokázali naplniť.

Projekt

- pomáha prekonávať čiernebiele videnie problémov
- pomáha viesť veci do pohybu, tým že formuje priority a odkrýva aj využíva potenciál komunity

ANALÝZA SOCIÁLNYCH POTRIEB OBCE, KRAJA, REGIÓNU

Bez dôkladnej analýzy nemôžeme efektívne riadiť a spravovať územné celky.

K tomu je potrebné poznať:

- demografiu regiónu (obce, kraja)
- konkrétny obsah sociálnych potrieb obyvateľstva, ich štruktúru a priestorové rozloženie

- preferencie a očakávania obyvateľstva pri ich uspokojovaní

K tomu potrebuje región (obec, kraj) získať informácie dvojakého druhu:

1. štatistické (tzv. tvrdé) údaje o populácii, voči ktorej má plniť sociálne povinnosti
2. sociologické (tzv. mäkké) o postojoch, motivácii chovania a očakávaniach zmienenej populácie

Také informácie získava subjekt sociálne – demografickou analýzou a dotazníkovým prieskumom, ktorý robí vlastnými silami alebo zadáva odborným organizáciám. Potreba diferencovaných informácií je v súčasnej etape našej transformácie dôležitá vzhľadom k veľmi odlišným dôsledkom tržných, privatizačných a liberalizačných tendencií.

Objavili sa nové sociálne problémy, ktoré sme predtým nepoznali, a ak tak nie v takých rozmeroch. Nepripravená a nedokonalá legislatíva spôsobila, že sociálne problémy narastali a narastajú, ktoré dnes spôsobujú veľké problémy a ťažkosti.

Na úrovni obce je analýza sociálnych potrieb občanov podkladom pre **komunitný plán**, ktorý musí vypracovávať každá samospráva.

MANAŽMENT V SOCIÁLNEJ PRÁCI

Tento pojem pochádza z anglického „to manage“ a znamená riadiť, viesť, organizovať, spravovať a dosahovať ciele. Historický vývoj spoločnosti ukazuje, že potreba organizovať, koordinovať a viesť ľudí k určitým cieľom a výsledkom existovala už od nepamäti. Štát a cirkvi boli prvými organizovanými inštitúciami.

Manažment je proces tvorby a udržiavania prostredia, v ktorom jednotlivci pracujú spoločne a efektívne dosahujú definované ciele. Súčasne je manažment proces optimalizácie využitia ľudských, materiálnych a finančných zdrojov k dosiahnutiu vytýčených cieľov. V sociálnej práci manažment má svoje charakteristiky v tom, že nepatrí do sféry komerčného podnikania, kde pôvodne vznikol a nejde u neho o dosahovanie ziskov.

Na rozdiel od oblasti podnikania a iných, je sociálna práca zameraná na zmeny v živote človeka, skupiny, komunity ako klientov.

Manažment v sociálnej práci je potom nástroj, ktorý umožňuje organizáciám efektívnu koncentráciu na jej poslanie a na kvalitnú odbornú prácu v prospech klienta.

U osobnosti manažéra sa predpokladajú také vlastnosti ako:

- schopnosť a ochotu počúvať iných
- ochota komunikovať
- zmysel pre zodpovednosť a dôslednosť
- schopnosť určitého nadhľadu
- morálne kvality

V organizáciách, poskytujúcich sociálne služby by sa mal stať vedúcim pracovníkom človek s najväčšou erudiťou v danom odbore a ktorý je súčasne aj odbornou autoritou a získal maximálne vedomosti a zručnosti.

Sociálny sektor predstavujú tieto oblasti:

- oblasť sociálnych služieb, ktoré spadajú do úradov štátnej správy ako sú Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, úrady práce, sociálnych vecí a rodiny,
- oblasť inštitúcií, zriaďovaných vyššími územnými celkami, ako sú detské domovy, niektoré ústavy sociálnej starostlivosti a iné
- organizácie zriaďované obcami, okresnými úradmi a ďalšími ako sú denné stacionáre, útulky a azyly pre matky s deťmi, pre týrané ženy a iné. Obce a mestá po presune kompetencií v zmysle Zákona o sociálnych službách 448/2008 Z.z. a zákona 447/2008 Z.z. majú kľúčové kompetencie v sociálnych službách.
- neštátne alebo tiež neziskové organizácie ako sú občianske združenia, nadácie, účelové cirkevné zariadenia, ktoré sa venujú sociálnym službám

SUPERVÍZIA

Andrej Mátel

Supervízia je celoživotná forma učenia, zameraná na rozvoj profesionálnych zručností a kompetencií. Ide o určitú reflexiu o profesionálnej praxi a formu postgraduálneho vzdelávania. Pri vzájomnej spolupráci medzi supervízorom a supervidovaným ide o spoločné

hľadanie riešenia, o rozvíjanie reflexie o súvislostiach, vzťahov a pocitoch v pracovnej činnosti a to všetko v atmosfére dôvery.

Ciele supervízie môžu byť krátkodobé ako je získanie niektorých zručností alebo dlhodobý rozvoj a harmonizácia činnosti celej organizácie a iné.

U nás sa metóda supervízia objavila v 60. rokoch ako súčasť psychoterapeutických výcvikov a v posledných rokoch sa presadzuje aj v sociálnej práci.

Supervízia podľa počtu supervidovaných môže byť individuálna a skupinová. Supervízia má pomáhať supervidovanému rozvíjať nové stratégie riešení s praktickým dôrazom na racionálnosť a realnosť. Slovo supervízia sa skladá z dvoch slov a to super (nad) a vízia (pohľad) do súčasnosti ale najmä budúcnosti. Tento pojem v angličtine znamená dohľad, dozor, ale tiež riadenie alebo vedenie. Nejde pritom o pozíciu nadradeného a podradeného. Vzťah medzi supervízorom a supervizovaním je akýmsi prostredím pre jeho rozvoj vo vzájomnej interakcii. Niekedy uzatvárajú medzi sebou dohodu, kontrakt o vzájomnej výhodnej spolupráci.

Supervízia v sociálnych službách

Supervízia patrí k najúčinnjším nástrojom podpory a pomoci sociálnym poradcom, sociálnym pracovníkom a cez nich samotným klientom. Na Slovensku patrí k dôležitým štandardom kvality sociálnych služieb. V príspevku autor predstavuje supervíziu, jej účastníkov, vzťahové a zákonné rámce jej realizácie.

Prvá otázka, na ktorú môžeme hľadať spoločnú odpoveď je epistemologického charakteru a mohla by znieť: „Čo je to supervízia?“ Rozšírime ju však o špecifikáciu na oblasť nášho profesijného záujmu do podoby: „Čo rozumieme supervíziou v sociálnej práci a sociálnych službách?“ Ak by sme išli cestou etymológie, hľadali by sme význam v spojení dvoch latinských slov: super a videre. Príslovka super vyjadruje v latinčine pozíciu alebo miesto nachádzajúce sa hore, navrchu, zhora, nad iným objektom. Latinské sloveso video, videre označuje činnosť spojenú so zrkadlovým zmyslovým vnímaním: vidieť, hľadiť, pozeráť sa, dívať sa. Supervízia by potom vo všeobecnosti označovala akýkoľvek nadhľad zhora, teda z inej perspektívy než je pohľad toho, kto pozerá na istú skutočnosť len z perspektívy „toho dolu“. V spoločnosti a organizáciách, ktoré sú prísne hierarchicky usporiadané a kde sú dôležití „tí hore“, pojem supervízia nezriedka evokuje a asocjuje kontrolu a dohľad. S

takýmto významom supervízie by sme sa stretli v histórii a niektorých profesiách. V sociálnej práci však patrí medzi dôležité etické zodpovednosti „prvoradosť záujmu o klienta“ (teda „toho dole“). Jedným z najúčinnjších – ak nie priamo najúčinnším – nástrojov sociálnej práce je sociálny pracovník alebo sociálny poradca. A je to práve supervízia, ktorá patrí k najúčinnším nástrojom podpory a pomoci sociálnym poradcovi, sociálnym pracovníkom a cez nich aj samotným klientom. Supervízia im pomáha pozerat' sa na svoju profesijnú činnosť z inej perspektívy, k zamysleniu sa, sebareflexii a nadobúdaniu nadhľadu nad svojou činnosťou.

Supervízia sa v sociálnej práci zväčša chápe ako poradenská metóda využívaná pre zabezpečenie a zvýšenie kvality profesijnej činnosti, respektíve kompetencie sociálnych pracovníkov (Oláh, Schavel et al., 2009, s. 127). Ona vytvára predpoklady a podmienky pre profesionálny rozvoj, vzdelávanie a odborný rast zamestnancov v pomáhajúcich profesiách, pričom zároveň slúži aj ako prostriedok sebapoznania v prospech skvalitnenia práce s ľuďmi (Schavel, Tomka, 2010, s. 14).

Účastníci supervízie

Supervízia môže byť veľmi odporúčaným nástrojom profesijného rastu odborníkov v pomáhajúcich profesiách, môže byť štandardom kvality sociálnych služieb, ba dokonca aj nariadením legislatívy, ale nikdy nebude uvedená do reálnej praxe bez osôb, organizácií, inštitúcií, či skupín, ktoré si budú vedomé jej významu pre seba a profesijnú činnosť, ktorú vykonávajú. Jedinci, ktorí sú účastníkmi supervízie, sa zvyčajne nazývajú supervizanti. V sociálnych službách nimi môžu byť sociálni poradcovia, sociálni pracovníci a iní pracovníci. Ak sú účastníkmi supervízie viacerí jedinci, hovoríme o supervíznej skupine. Veľkosť skupiny je závislá na počte supervidovaných, za ktorých je supervízor zodpovedný. Podľa Schavela by to vo všeobecnosti mali byť štyria alebo piati supervizanti, výnimku môžu tvoriť supervízne stretnutia na princípe bánintovských skupín (Schavel, Tomka, 2010). Supervízor by mal byť vysoko profesionálny sociálny pracovník, ktorý koná s vysokou mierou empatie, úcty, pravdivosti, flexibility, záujmu, zaujatosti a otvorenosti (Oláh, Schavel et al., 2009). Supervízori neposkytujú klientovi priame služby, ale nepriamo ovplyvňujú služby, ktoré sú klientovi poskytované priamo supervidovaným (Schavel, 2010b, s. 10)

Profesionalita supervízora

Kvalifikačné predpoklady supervízora na Slovensku upravuje na Slovensku zákon č. 448/2008 Z. z. Supervíziu podľa neho vykonáva fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské

vzdelanie získané štúdiom v bakalárskom študijnom programe alebo magisterskom študijnom programe zameranom na sociálnu prácu, sociálnu pedagogiku, špeciálnu pedagogiku, liečebnú pedagogiku, psychológiu, alebo má uznaný doklad o takom vysokoškolskom vzdelaní vydaný zahraničnou vysokou školou a absolvovala odbornú akreditovanú prípravu supervízora v oblasti sociálnej práce alebo poradenskej práce. (por. § 84 ods. 8). V súčasnosti poskytuje akreditované vzdelávanie supervízorov v sociálnej práci v rozsahu 240 hodín Asociácia supervízorov a sociálnych poradcov a Inštitút ďalšieho vzdelávania sociálnych pracovníkov pri Vysokej škole zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave (Schavel, 2010b, s. 93). Supervízor by sa mal permanentne vzdelávať, pričom *conditio sine qua non* jeho rozvíjajúcej sa kompetencie by mala byť jeho vlastná super-supervízia.

Etika v supervízii

Supervízia ako osobitá metóda sociálnej práce a špecifická činnosť sociálnych pracovníkov si vyžaduje osobitú etickú pozornosť. Medzi jej kľúčové hodnoty patrí kompetencia, dôležitosť ľudských vzťahov a dôvera (Mátel, Roman, 2010). Podľa Schavela (2010, s. 339) je etickým záväzkom supervízora vyhovieť oprávneným požiadavkám supervidovaného, objektívne a spravodlivo ohodnocovať, vyhnúť sa zneužitiu moci a aplikovať supervíziu svedomito a zodpovedne. Úlohou supervízora je chrániť záujmy klienta. Supervízorovou povinnosťou je aj vyhnúť sa dvojitému vzťahom so supervidovanými, najmä sexuálnym.

Rola supervízora

V britskom aj austrálskom etickom kódexe sociálnej práce (2002) nájdeme zmienku, že rola supervízora môže byť výchovná, podporná, rozvojová a zameraná na činnosť sociálneho pracovníka (In: Mátel, Roman, 2010). Osobitosť supervízie vychádza najmä z jej špecifických cieľov a funkcií. Pred vyše šesťdesiatimi rokmi zdôraznil Robinson (1949) výchovné (edukačné) ciele supervízie v sociálnej práci. O niečo neskôr sa začali akcentovať jej riadiace (administratívne) aspekty, ktoré zahŕňali úsilie o kontrolu a koordinovanie sociálnych pracovníkov pri výkone svojho povolania. Kadushin (1976) k týmto dvom pridal podpornú funkciu, ktorá zahŕňa emocionálnu oporu a podporu v pracovných ťažkostiach (Shulman, In: Edwards et al., 2004).

Vzťahové rámce supervízie

V procese supervízie sa jej účastníci nachádzajú vo viacerých vzťahových rámcoch, ako vyjadruje schéma č. 1. Supervízor je vo vzájomnom a dynamickom vzťahu k supervizantovi, resp. jednotlivým členom supervíznej skupiny, ďalej k zadávateľovi supervízie (ak nie je identický so supervizantom), profesii a profesijnej komunite. Okrem toho je nutné v supervízii prihliadať na vzájomné vzťahy medzi členmi supervíznej skupiny a v neposlednom rade na vzťahy supervidovaných sociálnych pracovníkov ku klientom (Mátel, Roman, 2010).

Dôležitosť ľudských vzťahov patrí v súčasnosti medzi kľúčové hodnoty supervízie v sociálnej práci. Model supervízie založenej na vzťahu je blízky teórii sociálnej práce založenej na vzťahoch. Supervízia, podobne ako poradenstvo a terapia, je procesom spoluvytváraným v rámci vzťahu (Hawkins, Shohet, 2004). Dôležitosť „kontextu pozitívnych vzťahov“ zdôrazňoval aj Kadushin (1976).

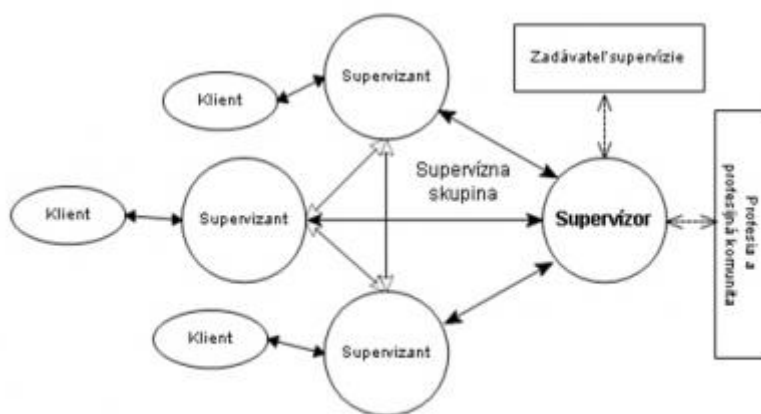

Schéma č. 1

Zákonná opora supervízie

Legislatívna úprava supervízie je v súčasnosti upravená zákonom č. **305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Podľa neho sa za účelom zvyšovania profesionality práce v zariadeniach vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (detský domov, detský domov pre maloletých bez sprievodu, krízové stredisko, resocializačné stredisko) vypracúva a uskutočňuje program supervízie. Súčasťou programu supervízie je aj spôsob zabezpečenia tohto programu (por. § 47, ods. 7).

Podobne aj zákon č. **448/2008 Z. z.** priniesol na Slovensku dôležitú legislatívnu oporu pre supervíziu v zariadeniach sociálnych služieb. **Podľa neho poskytovateľ sociálnej služby je povinný na účel zvýšenia odbornej úrovne a kvality poskytovanej sociálnej služby**

vypracovať a uskutočňovať program supervízie (§ 9 ods. 10). Táto sa stala jedným zo štandardov kvality poskytovania sociálnej služby.

Inštitúcie poskytujúce sociálne služby

Vzhľadom na inštitúcie a organizácie poskytujúce sociálne služby uvedené v zákone č. 448/2008 Z. z. je uskutočňovanie supervízie zákonnou povinnosťou. Vzhľadom na druhy sociálnych služieb sú v zákone uvedené nocľaháreň, útulok, domov na pol ceste, nízkoprahové denné centrum, zariadenie núdzového bývania, zariadenie podporovaného bývania, zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby, rehabilitačné stredisko domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie, denný stacionár, opatrovateľská služba, monitorovanie a signalizácia potreby pomoci, krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií, odľahčovacia služba, pomoc pri zabezpečení opatrovníckych práv a povinností, poskytovanie sociálnej služby v integračnom centre.

Ak sa v týchto zariadeniach nerealizuje supervízia, nejde len o porušovanie zákona. Sociálnym pracovníkom nie je umožnené používanie jedného z najdôležitejších nástrojov profesijného rastu, celoživotného vzdelávania a zvyšuje sa riziko vzniku syndrómu vyhorenia. Konečným dôsledkom môže prísť k poškodzovaniu klientov a celkovému znižovaniu kvality poskytovanej služby.

Na základe legislatívy by mal mať každý sociálny pracovník možnosť pravidelnej supervízie, čo však ešte automaticky neznamená, že ju skutočne má. Napriek nemalým ťažkostiam s jej realizáciou, ak sociálny pracovník rozpozná jej kľúčový význam pre seba a užívateľov služieb, mal by konať dostatočne asertívne, aby ju skutočne aj dosiahol (Parrott, 2010,). To isté platí aj o poskytovateľoch sociálnych služieb a zamestnávateľských organizáciách. Ak si títo dostatočne uvedomia nesmierny význam a dôležitosť supervízie pre sociálnych pracovníkov a klientov, popri desiatich argumentoch ako sa to nedá, budú hľadať aj jeden, ako sa to dá.

(Pojednanie o supervízii v sociálnych službách je prevzaté z časopisu Prohuman, Autor: prof. PhDr. ThDr. ThLic. Andrej Mátel, PhD.

VŠZaSP sv. Alžbety v Bratislave)

PRÍLOHY

PRAKTICKÉ AKTIVITY VŠZaSP sv. Alžbety n.o. V BRATISLAVE V OBLASTI SOCIÁLNEJ PRÁCE A ZDRAVOTNÍCTVA – PROJEKTY VO SVETE A NA SLOVENSKU (prevzaté v web stránky VŠZaSP sv. Alžbety, n.o. v Bratislave vssvalzbety.sk)

Prečo sme začali?

"Bola to nevyhnutnosť, lebo sme veľmi zle spávali, keď sme videli v televíznych spotoch tú strašnú biedu. Vtedy sme sa budili desaťkrát za noc, teraz je to trochu lepšie - už len štyri razy..." už teraz zľahčené slová profesora Krčméryho, iniciátora myšlienky projektov v rozvojových krajinách.

Profesor Krčméry tvrdil o sebe, že je "len agitačné stredisko" a že poďakovanie patrí lekárom, bez ktorých by projekty zostali len na papieri. Medzi prvých, ktorí začali pracovať pre chudobných v rozvojových projektoch patria lekári a sociálni pracovníci našej vysokej školy, docenti a profesori : Benca, Daria Kimuli, Danko, Doczeová, Ťažiarová, Holečková, Buček, Očenáš, Sládečková, Farkašová, Bartkovjak, Uherčík, , Mitterpachová, Kniezová, Augustínová, a mnohí ďalší.

Profesor Krčméry začal pracovať pre chudobných ešte ako dekan Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce v Trnave. Spolu s dvoma lekármi otvoril prvý projekt v africkej Keni – v

Nairobi. Nechcel si však sám robiť zásluhy, veď keby nie on, odštartoval by to niekto iný. Pomáhať je predsa poslanie každého človeka. Smrť sa odstrániť nedá, ale lekári môžu bojovať proti utrpeniu.

V súčasnosti má Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety dvadsať projektov v desiatich krajinách sveta.

Na začiatku našich projektov bola snaha pomôcť deťom ulice v Nairobi, Keňa. Jedným z najväčších problémov Afriky v dobe prvého projektu bol vysoký výskyt AIDS, táto choroba bola smrteľná v tej dobe.

Čo hovoria štatistiky o HIV/AIDS?

- vo svete je nakazených vírusom HIV **40 000 000** ľudí
- v Afrike je nakazených vírusom HIV **25 000 000** ľudí
- **10 000 000** detí a mladých ľudí nakazených vírusom HIV
- **17 000 000** sirôt po rodičoch zomrelých na AIDS
- ročne zomiera najmenej **1 000 000** ľudí na AIDS
- od začiatku objavenia sa choroby po dnešný deň zomrelo **3 000 000** ľudí...
- **50%** novo nakazených každoročne sú deti a mládež
- v podsaharskej Afrike je AIDS najčastejšou príčinou smrti vo veku **15 – 49 rokov**
- Afrika má **15 000 000** sirôt po rodičoch zomrelých na AIDS
- **80 %** nakazených dospelých sú ženy
- úmrtnosť chorých na AIDS v krajinách tretieho sveta je skoro 100%, zatiaľ, čo v bohatých krajinách Západu je niečo nižšia než 10%

Aj toto sú dôvody, prečo sa VŠ ZSP sv. Alžbety angažuje v zdravotníckych projektoch v rozvojových krajinách bojujúcich s vírusom HIV.

Na projektoch VŠZaSP sv. Alžbety, n. o. sa vždy skĺbila sociálna práca so zdravotníckymi aktivitami, v situácii našich klientov sa ani nedajú tieto dve činnosti oddeliť.

Vysoká škola má rozvojové projekty, ktoré hlavne rozvíjajú činnosti, pri ktorých sa klienti učia zručnostiam, ktoré im majú v budúcnosti pomáhať postaviť sa na vlastné nohy. Sú to najmä vzdelávacie projekty, ponuka štúdia priamo v ich krajine, ktoré poskytujeme napr.

v Keni, Kambodži, Vietname. Ďalšie projekty sú humanitárne, ktoré riešia momentálne akútne potreby chudobných a rôznymi katastrofami postihnutých klientov, ako sú lokálne vojny, prírodné katastrofy- zemetrasenie, sucho, záplavy a pod.

Ochrana dôstojnosti ľudského života...

V súčasnosti žije v ničivých a ponižujúcich podmienkach extrémnej chudoby viac než miliarda ľudí.

Naším cieľom je prispieť k rozvoju a pozdvihnutiu chudobných ľudí cez zdravotnícke, sociálne a vzdelávacie projekty v súčasnosti v týchto krajinách :

KEŇA

- Klinika Mary Immaculate, Nairobi
- Antimalnutričné centrum Mukuru, Nairobi
- Antimalnutričné centrum sv. Karola Lwangu, Lunga Lungu, Nairobi
- Inštitút sociálnej práce (Bc. Mgr. PhD. program), Nairobi
- Klinika sv. Rafaela, Mihango
- Centrum sv. Kizita pre chlapcov z ulice, Mihango
- Centrum sv. Gianna Beretta pre chlapcov z ulice, Mihango
- Centrum "Boh s nami" pre siroty a deti ulice, Guithurai, Nairobi
- Klinika bl. Ladislava Batthyányho-Strattmanna, Eldoret
- Centrum sv. Bakithy pre dievčatá ulice, Eldoret

BURUNDI

- Nemocnica sv. Sára Salkázyovej, Rutovu

ETIÓPIA

- Klinika bl. Matky Terezy, Kibre Mengist
- Antimalnutričný program, Kibre Mengist

UGANDA

- Nemocnica sv. Karola Lwangu, Buikwe

JUŽNÝ SUDÁN

- Klinika Božieho milosrdenstva, Nyamlel
- Nemocnica Panny Márie Fatimskej, Gordim
- AAA Nemocnica, Marial Lou
- Nemocnica Mary Immaculate, Mapuordit

RWANDA

- Podpora stavby základnej školy, Kibeho

KAMBODŽA

- House of smile, Phnom Penh
- House of family (HOF), Sihanoukville
- Inštitút sociálnej práce (Bc. program), Phnom Penh

HAITI

- Centre de Sante, Môle Saint-Nicolas
- Mobilná klinika, Port-au-Prince
- Klinika, Baie de Henne
- Finančná podpora školy, Fond Blanc

UKRAJINA

- Detský domov bl. Teodora Romžu, Korolevo
- Detský domov sv. Alžbety, Seredne

Keňa

Za zdravotnú starostlivosť v Keni treba platiť

"Najhoršiu charitu na svete robia Slováci a Američania. Odovzdávajú sa jej tak, že zabúdajú na seba"... povedala o nás írsky rehoľná sestra Mary Kileen, ktorá už vyše 20 rokov pomáha chudobným v Keni.

Tri štvrtiny obyvateľov Nairobi žijú bez práce, bez jedla, bez vody...v slumoch. Sú totiž na pokraji záujmu spoločnosti. Ak sú chorí, umierajú pre pár korún, ktoré im

chýbajú. V Keni totiž neexistujú zdravotné poisťovne a zdravotnú starostlivosť treba platiť v hotovosti.

Pre všetkých chudobných v Keni sú určené aj nasledujúce projekty, v ktorých každý deň pracujú a odovzdávajú seba slovenskí lekári, sociálni pracovníci, študenti a dobrovoľníci: **Klinika Nepoškvrnenej Panny Márie v Nairobi, Antimalnutričné centrum Mukuru v Nairobi, Antimalnutričné centrum sv. Karola Lwangu v slume Lunga Lunga v Nairobi, Inštitút sociálnej práce (Bc. Mgr. PhD. program) v Nairobi, Klinika sv. Rafaela v Mihangu, Centrum sv. Kizita pre chlapcov z ulice v Mihangu, Klinika bl. Ladislava Batthyányho-Strattmanna v Eldorete, Centrum sv. Bakithy pre dievčatá ulice v Eldorete.**

Naša Vysoká škola pomáha učiteľom v Keni s reformou školstva v oblasti digitalizácie.

Budú mať školskú reformu, no učitelia nie sú na ňu materiálne ani vedomostne pripravení.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce svätej Alžbety preto v spolupráci s partnermi, kenskou Základnou a strednou školou Sv. Filipa Neriho v Joske a Krajským vládny úradom v Machakos spustila v roku 2022 strategický projekt, ktoré ho cieľom je:

- Vyškoliť 6 500 učiteľov v kraji Machakos na aplikáciu školskej reformy do výučbového procesu a na digitalizáciu výučby.
- Vytvoriť podmienky pre výučbu informatiky pre 250 žiakov Ngalalya High School.
 - Vybudovať výučbové a školiace stredisko vybavené výpočtovou a didaktickou technikou, nábytkom, knihami a solárnymi panelmi.
 - Doplniť infraštruktúru školy Filipa Neriho, obohatiť ju o nové sociálne zariadenia, dobudované Centrum poľnohospodárskej výučby s novou studňou a vodnou vežou a vybudovaný športový areál.
 - Zabezpečiť škole výpočtovú a didaktickú techniku pre modernú výučbu.
 - Zabezpečiť nový predmet robotika a jeho digitalizované vzdelávanie pre 1 200 žiakov.
 - Podporiť v štúdiu tri skupiny znevýhodnených študentov. Pôjde o aktivity školského dievčenského klubu STEM pre 100 dievčat, o prijatie 75 detí s telesným znevýhodnením na štúdium a o udelenie 250 štipendií pre deti z marginalizovaného sociálne znevýhodneného prostredia na štúdium.

- Poskytnúť kvalitnú výučbu informatiky pre 205 študentov zo Štátnej školy Ngalalya High School.

Plány máme obrovské, zaniehanie ešte väčšie. Tento projekt s názvom Digitalizácia základných a stredných škôl a zvýšenie digitálnej zručnosti učiteľov v kraji Machakos SAMRS/2022/ST/KE/1 v trvaní od 15. 09. 2022 do 30. 09. 2027 je spolufinancovaný z prostriedkov Slovenskej agentúry pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu, SlovakAid.

Farmársky projekt v Keni

Ľudia, ktorí v Keni prišli o prácu kvôli koronakríze dostali do rúk nové remeslo. Slovensko-kenský tím Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce svätej Alžbety a lokálneho partnera St. Philip Neri Primary School v Keni postavil na nohy ľudí bez práce, farmárov, ktorí stratili kvôli lockdownom klientelu aj ľudí zo slumových oblastí.

V priestoroch slovenskej základnej školy v Keni prenajali pre tých, ktorí chceli pracovať poľnohospodársku pôdu a zriadili tak farmu. Viac ako 280 žien a mužov si prenajalo kúsok políčka a obrobilo. V škole sa naučili ako sa o pestovanie a úrodu starať a po roku sa môžu poľnohospodári pochváliť neuveriteľným úspechom. Vypestovali tisíce kilogramov kukurice, fazule, či rajčín. Okrem toho špenát, kapustu, cibuľu či zelené papriky. Farmári podľa vlastného uváženia časť úrody spotrebovali a zvyšnú časť predali, aby si naakumulovali prostriedky na ďalší chod farmy.

Projekt myslel aj poľnohospodárov, ktorí nevedeli kvôli lockdownu predávať svoje produkty.

Hrozil im krach a ukončenie podnikania. 133 z nich Slováci podporili v zachovaní biznisu. Dostali podľa svojich potrieb sadenice a hnojivá.

Vďaka projektu dostalo viac ako 500 domácností v slumoch vrecia pôdy, hnojiva a semienok špenátu a sukumy, takzvaný Kitchen-garden set, aby si mohli niečo výživné vypestovať aj v nehostinných podmienkach slumu.

Tento projekt vznikol vďaka spolupráci Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce Svätej Alžbety a St. Philip Neri Primary School z grantu Slovenskej rozvojovej pomoci Slovakiaid v rámci humanitárnej výzvy. Začal sa v auguste 2020 a skončil v júli 2021. Ale aktivity farmárov, ktorých spustenie umožnili prostriedky Slovakiaid pokračujú ďalej samostatne aj logistickou podporou St. Philip Neri Primary School.

Burundi - krajina detí

Oblasť zdravotníctva v Burundi je charakterizovaná nedostatkom infraštruktúry a zdrojov, nízkymi mzdami a množstvom doktorov a sestier pracujúcich v zahraničí, či dokonca pre mimovládne organizácie pôsobiace v rámci krajiny. Deti do piatich rokov a tehotné ženy majú zdarma prístup k zdravotnej starostlivosti, ktorá však nie je dostupná. Medzi významné problémy v tejto oblasti patria AIDS/HIV, malária, choroby dýchacích ciest a chronická podvýživa, prístup k zdravotníckym zariadeniam vo vidieckych oblastiach, koncentrácia skromných zdravotníckych zdrojov, najmä doktorov, v mestských oblastiach a pomoc osobám postihnutým fistulou a obetiam znásilnenia.

Chronická podvýživa zasahuje 41 % obyvateľstva a viac než 16 % obyvateľstva je úplne závislých na potravinovej pomoci. Utečenci v zahraničí, osoby vysídlené v rámci krajiny a navrátilci predstavujú osobitne zraniteľné skupiny obyvateľstva s osobitnými humanitárnymi potrebami.

Slovenskí lekári poskytujú chýbajúcu zdravotnícku starostlivosť **v nemocnici sv. Sára Salkázyovej v Rutovu** pre všetkých chorých a chudobných.

Vďaka finančnej podpore dobrodincov môže naša VŠ pomáhať deťom v Burundi pri zabezpečení základných životných potrieb. Ďakujeme.

Sirotinec v Rutovu, Burundi

Polovicu populácie v krajine tvoria deti do 15 rokov. Občianska vojna zmenila Burundi na

krajinu chudoby, chorôb a násilia. Obrovským problémom v Burundi je HIV/AIDS. Prvý prípad zaznamenali v roku 1983. Odvtedy epidémia rapídne narástla tak, že sa stala hlavnou príčinou smrti v regióne. Do roku 2003 bolo zaznamenaných 250 000 prípadov dospelých a detí a v tom istom roku zomrelo na AIDS 25 tisíc ľudí.

K rastu epidémie prispela sociopolitická kríza v deväťdesiatych rokoch, chudoba a migrácia obyvateľstva. Ženy prevažne žijúce v utečeneckých táboroch a na vidieku tvoria najzraniteľnejšiu skupinu, ktorá môže získať túto chorobu. Je to výsledok ich biedneho ekonomického statusu, vysokej miery negramotnosti a prevalencie sexuálneho násilia páchaného na nich. Po matkách však zostávajú HIV pozitívne siroty. To je to najboľavejšie, čo sa dá v Burundi vidieť. Podľa odhadov žije v tejto krajine viac ako 200 000 HIV pozitívnych sirôt. Pre rodiny sú záťažou a preto žijú na ulici. Každé piate dieťa sa v Burundi nedožije viac, ako päť rokov.

Pre tieto deti žijúce na uliciach pripravuje Vysoká škola sv. Alžbety výstavbu troch sirotincoch.

Sirotám sa bude poskytovať náhradná rodinná starostlivosť formou ubytovania, stravovania, školskej dochádzky, výchova. Ďalej bude zastúpená zdravotná starostlivosť, podľa potreby aj antiretrovirálna liečba cez našich lekárov v Rutovu. Odbornú starostlivosť budú zabezpečovať sociálni pracovníci zo Slovenska a burundskí pracovníci.

Etiópia

Vírusom HIV je nakazených viac ako 200 tisíc detí

Najčastejšou príčinou zdravotných problémov v Etiópii je izolácia veľkého množstva populácie od modernej medicíny. Veľký analfabetizmus tiež spôsobuje, že sa k obyvateľom nedostanú moderné medicínske praktiky. Navyše väčšina zdravotníckych centier v krajine je orientovaná len na liečebnú, nie preventívnu stránku. Takmer tri milióny obyvateľov Etiópie sú nakazení vírusom HIV. Závažné vírusové ochorenia a HIV/AIDS tvoria asi tretinu hospitalizácií.

Počet moderných zdravotníckych zariadení sa od roku 1970 zvyšoval veľmi pomaly a to zvlášť na vidieku. Osemdesiat percent obyvateľov nemalo prístup k prostriedkom, ktoré by zlepšili ich zdravotné podmienky. 56 % nemocničných lôžok bolo lokalizovaných v Addis Ababa, Asmera, Dire Dawa, a Harer. Výsledkom toho sa vidiecka populácia spoliehala na tradičnú ľudovú medicínu. Podľa štatistík v polovici deväťdesiatych rokov pracovalo v krajine 546 lekárov určených pre populáciu 42 miliónov ľudí, na jedného lekára teda pripadalo 77 000 pacientov. Len menej ako 40 % populácie sa dostalo k modernej zdravotnej starostlivosti.

Hlavným zdravotným problémom Etiópie sú prenosné choroby spôsobené úbohými zdravotnými podmienkami a nedostatkom vyškoleného zdravotného personálu a zdravotníckych prístrojov. Hlavnou príčinou úmrtí ľudí v nemocniciach sú infekčné ochorenia čriev a žalúdka, tuberkulóza, zápal pľúc, podvýživa a anémia, ochorenia pečene ako napríklad hepatitída, tetanus, malária, AIDS. Deti do päť rokov sú najviac postihované infekciami horných dýchacích ciest, hnačkami, očnými infekciami, kožnými infekciami a podvýživou.

V mestečku Kibre Mengist, 450 km na juh od Addis Ababa, Misionárky lásky zriadili **Nemocnicu bl. Matky Terezy**, kde v spolupráci s týmto rádom od januára 2007 VŠZaSP sv. Alžbety vysielala vždy na dobu troch mesiacov posádku, ktorú tvoria poväčšine lekár, zdravotná sestra a sociálny pracovník. Taktiež sme otvorili v roku 2008 **Antimalnutričný program** pre podvyživené deti.

Uganda

Úspešný pokles výskytu infekcie HIV

Uganda je jedna z mála afrických krajín, kde klesol výskyt infekcie HIV a zdá sa, že je to vzácny príklad úspechu vyrovnávania sa s tvrdou krízou AIDS. Na začiatku roku 1990 bola 15 % prevalencia vírusu HIV/AIDS u dospeljej populácie. Na konci roku 2005, UNAIDS odhadovala, že 6.7 % dospelých bolo nakazených vírusom HIV. Môžeme povedať, že krajina zrealizovala dobre načasovanú úspešnú verejnú edukačnú kampaň, ktorá zahŕňala dôslednú výchovu na školách a zdravotnícky program.

Problémom Ugandy je nedostatočná sieť nemocníc. Štátny sektor je vo veľkej miere závislý na finančnej pomoci zo zahraničia – hlavne na podpore Svetovej banky, ktorá má za cieľ bojovať predovšetkým s maláriou, tuberkulózou a HIV/AIDS. Finančné prostriedky smerujú do centrálného Ministerstva zdravotníctva, čo bohužiaľ vedie k nízkej efektivite, neadresnosti pomoci, nepravidłnosti dodávok liekov a korupcii. V minulosti bolo financovanie už niekoľkokrát pozastavené s cieľom nátlaku na ugandskú vládu, aby prostriedky lepšie spravovala. Došlo k čiastočnému zlepšeniu situácie, ale i naďalej zostáva štátny zdravotnícky sektor nespoľahlivým poskytovateľom starostlivosti. Štátni zamestnanci sú málo motivovaní k práci, často sú formálne zamestnaní a viac-menej väčšinu času pracujú na súkromných klinikách. Lieky zo štátnych zdravotných stredísk a nemocníc sa rozkrádajú – končia v súkromných lekárnach, kde za ne pacienti platia. Oficiálne je teraz starostlivosť v štátnych zariadeniach zadarmo, avšak bez úplatku sa ošetrovanie pacient často nedočká. Poplatková politika štátneho sektoru sa mení.

Na súkromných klinikách sa poskytuje pomerne kvalitná starostlivosť, ale takúto starostlivosť si môže dovoliť len málokto. Súkromný sektor tvorí špecializované pracoviská, existuje len niekoľko všeobecných nemocníc pre najbohatších.

Slovenskí lekári poskytujú chýbajúcu zdravotnícku starostlivosť v **Nemocnici sv. Karola Lwangu, Buikwe**.

Kambodža

Deti bez minulosti a budúcnosti

Kambodža sa stala po 30 ročnom občianskom konflikte jednou z najchudobnejších krajín sveta, kde príjem na osobu je nižší ako 300 dolárov ročne a polovica obyvateľov žije z menej ako desiatich dolárov mesačne. Podľa indexu chudoby UN sa Kambodža zaradila na 73 pozíciu zo 78 rozvojových krajín. Má jednu z najhorších možností rozvoja v severovýchodnej

Ázii.

Jedno z dvanástich detí v Kambodži sa nedožije jedného roka. Jedno z ôsmich detí sa nedožije päť rokov. Hovoríme o desaťkrát vyššej úmrtnosti ako v Thajsku, a jedenásťkrát vyššej ako v Spojených štátoch. Každá 36 tehotná žena v Kambodži umrie počas tehotenstva dôsledkom

komplikácii. Z celkovej populácie 20 miliónov Kambodžanov v roku 2003 sa 670 000 detí stalo sirotami z rôznych dôvodov.

Napriek poklesu oficiálnej prevalencie HIV/AIDS dospeléj populácie z 3,9 % v roku 1997 na 2,6 % v roku 2003, zostáva Kambodža najohrozenejšou krajinou regiónu. Testovanie reprezentatívnej vzorky tehotných žien vo vládnych predpôrodných klinikách odhalilo 2,8 percent žien infikovaných vírusom HIV. (Ministerstvo zdravotníctva v Kambodži 2004).

45 % zo všetkých detí mladších ako päť rokov je mierne, alebo veľmi podvyživených. Zabraňuje to ich rastu a vývoju. Len 36 % Kambodžanov má prístup k bezpečnej pitnej vode a len 16 % ľudí má prístup k adekvátnej zdravotnej starostlivosti.

Vysoká škola sv. Alžbety zameriava pomoc hlavne pre siroty nakazených vírusom HIV a ich rodinám v projekte House of smile v Phnom Penh, **House of family (HOF) v Sihanoukville** a zároveň otvorila projekt vzdelávania **Inštitút sociálnej práce (Bc. program)**.

Južný Sudán

Cesta k slovenským lekárom trvá aj 5 dní

Sudán je krajina zmietaná dlhodobou občanskou vojnou medzi islamským Severom a kresťanským Juhom, ktorá trvala viac ako 30 rokov. Dlhodobá občianska vojna mala devastačný charakter na infraštruktúru už predtým zaostalej krajiny a vyžiadala si 2 milióny obetí a 4 milióny ľudí sa stali utečencami.

V južnej časti neexistujú cesty, benzínové pumpy, banky, priemysel, evidencia obyvateľstva, nie je tam elektrina, pitná voda, funkčné zdravotné zariadenia, stredné školy, nie je tam žiadna univerzita, domáci lekári a zdravotné sestry.

Aj v týchto ťažkých podmienkach pomáhame zachraňovať ľudské životy cez projekty v spolupráci s lokálnym partnerom: **Klinika Božieho milosrdenstva v Nyamlel, Nemocnica Panny Márie Fatimskej v Gordime, AAA nemocnica v Marial Lou, Nemocnica Nepoškvrnenej Panny Márie v Mapuordit.**

Južný Sudán

Bezpečný štart do života v Juhosudánskej republike

Ešte pred rokom to bol sklad, dnes tam prichádzajú na svet deti. Vysoká škola Svätej Alžbety za rok realizácie projektu v Juhosudánskom zdravotnom centre Agangrial dokázala vytvoriť ženám podmienky na bezpečný pôrod, znížila výskyt smrtiacich infekcií a poskytla vzdelanie lokálnym zamestnancom a pacientom. V zrekonštruovaných priestoroch starého skladu nemocnice dnes vďaka slovenskému projektu dokážu zdravotníci urobiť v priemere päťsto výkonov mesačne, ktoré spočívajú v pôrodoch, prenatálnej poradni, ošetrovaniach rodičiek aj novorodencov. Vakcínu, ktorá deti chráni pred smrteľnými chorobami dostane každý mesiac v priemere 200 detí. Okrem desiatich zdravotníkov ktorí dostali potrebné vzdelanie a zručnosti sa vzdelávajú aj rodičia detí. Počas sedenia v čakárni sa každý deň dozvedia dôležité informácie o tehotenstve, pôrode, opatreniach a postupoch pri pôrode v domácnosti, princípoch šírenia infekčných ochorení, hygieny a správnej výživy. Takúto edukáciu absolvuje 10 až 50 pacientov denne.

Projekt financuje SlovakAid.

Podpora potravinovej sebestačnosti a prístupu k pitnej vode v kraji Cuibet, Južný Sudán SAMRS/2021/SSA/1/1.

Voda a vlastnoručne vypestované potraviny. To prináša Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce Sv. Alžbety v Bratislave vďaka svojim partnerom obyvateľom Južného Sudánu. Krajina známa ako krajina hladomoru a závadnej vody môže vďaka grantu SlovakAid poskytnúť miestnym obyvateľom v oblasti Cuibet to najcennejšie.

Projekt, ktorý sa začal v roku 2021 poskytuje obyvateľom kraja Cuibet možnosť potravinovej sebestačnosti a prístupu k pitnej vode.

Projekt

- založil 3 farmy so závlahovým systémom v troch rôznych oblastiach kraja
- vyškolil viac ako 400 miestnych farmárov a poskytol im materiál a pomôcky na sadenie. Farmári si vďaka tomu začali na bezplatne prenajatých farmách pestovať vlastné plodiny
- vyvrtal jednu studňu na vodu

- sfunkčnil/opravil dve studne na vodu.
- Vyškoliť miestnu populáciu, ako sa starať o studne.

Partnerom projektu sú Hope for sick and poor a juhosudánska organizácia Green Village Network.

Haiti

Haiti je v súčasnosti jedna z najchudobnejších krajín sveta

Ľudia tu trpia chronickým nedostatkom potravín a stále sa zhoršujúcim vysychaním krajiny v dôsledku masívneho odlesňovania v minulosti. Hlad plodí biedu, beznádej i kriminalitu.

80% obyvateľstva denne zarobí len jeden americký dolár. Ekonomika krajiny nie je životaschopná, tretina celkových príjmov krajiny tvoria peniaze, ktoré svojim rodinám posielajú emigranti zo zahraničia. Neexistujú verejné sociálne služby, školstvo či lekárska pomoc sú v katastrofálnom stave. Po rokoch diktatúry je fungovanie štátu v rozklade.

Haiti potrebuje pomoc v oblasti sociálnej, vzdelávacej, zdravotníckej. Obnovili sme **Centre de Sante v Mole Saint-Nicolas, Kliniku v Baie de Henne, tiež sme podporili mobilnú kliniku v Port-au-Prince a poskytli sme finančnú pomoc pre školu vo Fond Blanc.**

Zambia

V Zambii sa ľudia usmievajú pri pôrode aj umieraní

Zambia je chudobná, typicky rozvojová krajina. Obrovským problémom je tu AIDS – v roku 1999 takmer 20% obyvateľstva (asi 870 tisíc) bolo nakazených vírusom HIV a počet úmrtí na toto ochorenie v roku 2005 presiahol 99 tisíc ľudí.

Priemernou dĺžkou života 37, 5 roka sa Zambia zaraďuje na 6. najnižšiu priečku na svete. Na druhej strane nie je v Zambii príliš rozvinutý obchod s drogami a taktiež hospodárska kriminalita tu nehrá významnú úlohu.

Zambia patrí medzi najmenej rozvinuté krajiny sveta, v roku 2004 sa umiestnila na 164. mieste zo 177 krajín usporiadaných podľa indexu ľudského rozvoja.

Už roky krajine pomáha Czech Aid pod vedením doktora Stanislava Kusého. K spolupráci sa pripojila aj Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety. Počas celého roka je pacientom v Lusake k dispozícii **Klinika doktora Kusého**, ktorá je na Zambijské pomery výborne vybavená.

Ukrajina

Chudoba na Ukrajine vedie rodičov k opusteniu detí

Ukrajina je jedna z najväčších krajín východnej Európy a tiež jedna z najchudobnejších, s deťmi, ktoré často nesú bremeno chronickej chudoby. Životné podmienky sa dramaticky zhoršovali počas posledného desaťročia a veľa rodín – zvlášť tie so slobodnými rodičmi – žijú pod hranicou chudoby. Demografická situácia na Ukrajine je tragická. Počet obyvateľov žijúcich na Ukrajine sa drasticky znížil, z 52,2 milióna v roku 1990 na súčasných 45,2 milióna. Viac ako 7 miliónov ľudí je nezamestnaných.

Chudoba, alkoholizmus, drogová závislosť a ďalšie sociálne problémy sú hlavnými dôvodmi prečo rodičia opustia svoje deti a vzdajú sa rodičovských práv. V mnohých prípadoch sú to dievčatá z rizikových rodín s nízkym príjmom alebo z rodín nestarajúcich sa poručníkov. Dievčatá sú bez príjmu, ubytovania, bez muža a podpory. Podľa posledných odhadov

UNICEF (2006) na Ukrajine žije a pracuje 40 000 až 300 000 detí. Okolo 115 000 detí môže byť infikovaných HIV.

Uprostred týchto drsných sociálnych a ekonomických podmienok, niektoré matky situáciu nezvládnu a radšej opustia svoje deti alebo ich dajú do detských domovov. V súčasnej dobe viac ako 100 000 detí na Ukrajine žije v takýchto inštitúciách. Vrátenie opustených detí do ich biologických rodín sa zdá byť prvým najlepším riešením. Avšak sanácia rodín a úprava rodinného života na Ukrajine je veľkým problémom. V takomto prípade, keď nie je možné vrátiť dieťa do dysfunkčnej rodiny, alebo neexistuje biologická rodina, keď nie je dostatok náhradných rodín alebo adoptívnych rodín, potom malé rodinné detské domovy sú oveľa lepšie ako veľké štátne inštitúcie a predstavujú zdravšie, dlhodobé riešenie s nižšími nákladmi.

Vysoká škola ZaSP sv. Alžbety spolu s organizáciou Úsmev ako dar otvorili **Detský domov sv. Alžbety v Seredne** a Ústav sociálnych vied a zdravotníctva bl. P.P. Gojdiča VŠ ZaSP sv. Alžbety v Prešove zriadil **Detský domov bl. Teodora Romžu v Koroleve** na Ukrajine.

Ďalšie aktivity sa rozvinuli počas vojny na Ukrajine. Hneď v prvých dňoch slúžili dobrovoľníci našej vysokej školy na hranici pri utečeneckej kríze vo Vyšnom Nemeckom, kde zabezpečovali humanitárnu pomoc utekajúcim ženám, deťom a starým ľuďom spolu s viacerými inými organizáciami, ako napr. Maltézska pomoc, Evanjelická diakonia, Ekumenická vojenská duchovná služba, Gréckokatolícka cirkev a inými. Takisto sme rozvinuli centrum pomoci pre ukrajinských vojnových utečencov v našej budove v Bratislave, ktoré však slúži aj sýrskym vojnovým utečencom.

Rusko

V Moskve žije 50 000 detí na ulici

Od pádu železnej opony sa podľa odhadov v bývalých republikách Sovietskeho zväzu ocitli na ulici až štyri milióny detí. V Moskve žije na uliciach až 50 000 tisíc detí.

Veľa ruských detí a mladých uprednostňujú bezdomovectvo pred krutým zaobchádzaním v útulkoch. Tieto deti sú časťou armády miliónov chlapcov a dievčat bez domova, ktoré sa cítia nešťastné vo svojich domovoch alebo utiekli od surovej disciplíny v štátnych domovoch detí. Mnohé z nich sa neustále vracajú na hlavné stanice metra, do podchodov ciest a na železničné stanice. Cez deň sa potulujú v meste, žobrujú v meste a kradnú čo môžu z obchodov. Na noc sa vracajú na stanicu.

Stanica je hnusný a násilný domov, plný chorôb. Niektorí chlapci a dievčatá sú prostitútky, iní sú nakazení hepatitídou alebo HIV. Niektorí fetujú lepidlo držiace sáčky pri ústach, aby sa cítili lepšie, aby zabudli. Ďalší inhalujú výpary pod kabátmi.

Právnicki pre bezdomovcom hovoria, že 90 % detí na ulice nepochádza z Moskvy. Iba tri útulky, s úplnou kapacitou niekoľko tisíc, sú ochotné ich prijať. Jeden z útulkov je rezervovaný pre nepľnoletých, ktorí spáchali vážne zločiny, ďalšie sú oficiálne určené len pre legálnych obyvateľov Moskvy.

Katedra misiológie VŠ ZaSP sv. Alžbety od mája 2008 začala spolupracovať na projekte v Bužarove, 70 km od Moskvy, ktorý je určený pre deti a rodiny ulice.

Arménsko

Ničivé následky po zemetrasení v roku 1998

Ničivé zemetrasenie v roku 1988 postihlo mestá na severe Arménska. Zahynulo pri ňom okolo 80. tisíc ľudí. Zasiahlo hlavne jeho ekonomickú infraštruktúru. Veľa továrni a elektrární bolo zničených a väčšina finančných zdrojov krajiny musela byť použitá k zaisteniu pomoci obetiam zemetrasenia a k rekonštrukcii životne dôležitých objektov. Zemetrasenie viedlo i k odstaveniu jadrovej elektrárne a následnému prerušeniu dodávok ropy a plynu z Azerbajdžanu a celková blokáda spôsobila arménskemu obyvateľstvu veľké škody. Niekoľko rokov bol denne vypínaný prúd, nekúrilo sa v továrňach, ktoré ešte fungovali, ani v nemocniciach. V Arménsku pretrváva zložitá ekonomická situácia. Krajina naďalej využíva priamu finančnú pomoc medzinárodných inštitúcií, ruskú podporu v dodávkach energonosičov, jadrového paliva a iných strategických surovín. Zlá hospodárska situácia sa odráža na ťažkom sociálnom

postavení obyvateľstva a pokračujúcej emigrácii najmä mladých ľudí. Na ekonomiku krajiny negatívne vplýva neriešený konflikt v Náhornom Karabachu, pokračujúca dopravná izolácia krajiny, vysoká korupcia a následne nízka úroveň zahraničných investícií.

Katedra misiológie VŠ ZaSP sv. Alžbety pod vedením prof. Ing. PhDr. Ladislava Bučka, PhD. každý rok vysiela študentov misijnej a charitatívnej práce na tri mesiace do **Domu sestier Matky Terezy v Jerevane**, kde sa starajú o mentálne postihnuté deti a mládež. Študenti majú možnosť pomáhať na misii sestier od roku 2003.

Srbsko

Vysoká škola Sv. Alžbety už dlho pomáha v záchytnom utečeneckom tábore v Srbskej Subotici. Utečenecký tábor má kapacitu asi 300 ľudí a jeho zloženie sa stále obmieňa. Vysoká škola vysiela do oblasti materiál a humanitárnu pomoc, ktorá je v tejto chudobnej oblasti viac ako potrebná. Vďaka **www.expodom.sk**, ktorý nám darovali pártý stan, budú naši lekári a záchranári odteraz pracovať pod altánkom v suchu aj počas nepriaznivých podmienok.

Libanon, humanitárna pomoc pre utečencov zo Sýrie a Iraku.

38 tisíc ľudí bez kvalitnej stravy, vzdelávania a zdravotnej starostlivosti žije v Libanonskom utečeneckom tábore Dbayeh v Bejrúte. Pomáhajú im Slováci vďaka humanitárnemu grantu SlovakAid a aktivite Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce svätej Alžbety, ktorá od roku 2020 so svojim partnerom zlepšuje zdravotnú starostlivosť obyvateľov tábora. Projekt zrekonštruoval a vybavil miestnu kliniku v tábore, ktorá predtým dokázala kapacitne ošetriť len desiatky pacientov. Klinika vďaka bezbariérovému prístupu otvorila svoje brány aj pre telesne postihnutých ľudí, čo za štyri mesiace fungovania projektu využilo 65 telesne znevýhodnených žien. Utečenci, pre ktorých bola kvalitná zdravotná starostlivosť doteraz nedostupná začali vyhľadávať kvalitné služby aj vďaka novoprijatému lekárovi, sestrám a skladom, ktoré sa zaplnili liekmi, vakcínami, či terapiou pre podvyživené deti.

Projekt funguje od augusta 2020 zatiaľ poskytol pomoc viac ako desaťtisíc pacientom a viac ako štyrom stovkám podvyživených detí. So svojimi aktivitami pokračuje ďalej. Partnerom

Vysokej školy Svätej Alžbety v Libanone je organizácia Little Sisters of Nazareth, ktoré v regióne pôsobia už 36 rokov.

Zo Slovenska prichádza pomoc pre utečencov zo Sýrie a Iraku z tábora Dbayeh v Bejrúte

Podvyživené deti, ktoré ešte prednedávnom nemali problém so stravou, pacienti s covidom, ktorých nikto netestuje, choroby, ktoré sú ľahko liečiteľné a predsa sa o pacientov nemá kto postarať. S takýmito problémami utečenci zo Sýrie a Iraku žijúci v Libanonskom tábore Dbayeh hľadajú pomoc na klinike, ktorej programy financuje Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce svätej Alžbety. Prostredníctvom grantu Slovak Aid mohla v auguste 2020 škola skvalitniť starostlivosť o pacientov v tábore a spustiť v ňom aj antimalnutričný a vakcinačný program. Rukami lekára prešlo za pol roka takmer 11 tisíc pacientov. Očkovanie absolvovalo takmer dvesto detí a 430 detí sa dostalo k liečbe podvýživy. Vďaka antigénovým testom zo Slovenska podstúpila testovanie viac ako tisícka chorých. Projekt na mieste prevádzkujú vždy dobre naladené a usmiate Little Sisters of Nazareth, ktoré v regióne pôsobia už 36 rokov.

Sýria, Aleppo. Pomoc SlovakAid v meste, ktoré vstáva z popola.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce svätej Alžbety spolu s partnermi LATIN PARISH ST FRANCIS ASSISI a STEP IN spustili v Sýrskom Aleppe projekt zlepšenia zdravotnej starostlivosti pre vnútorných presídlencov. Domov sociálnych služieb, ktorý prevádzkovali partneri sme vďaka grantu SlovakAid skvalitnili poskytovanie starostlivosti o 55 seniorov a telesne postihnutých. O klientov sa stará prijatý lekár, domov už nemá výpadky teplej vody a elektriny vďaka solárnemu systému a domov má k dispozícii lepšie zdravotnícke vybavenie. Projekt urobil aj edukáciu viac ako 20 tisícom členom komunity o ochorení Covid 19 a jeho prevencii. Komunita okrem informácií dostala aj balíčky ochranných prostriedkov pred šírením tohto vírusu. Bavlnené rúška ako súčasť balíčka ušilo 20 miestnych žien. Zdravotnú starostlivosť obohatilo otvorenie ambulancie praktického lekára, ktorú navštívilo viac ako 1500 pacientov. Projekt sa začal v septembri 2021 a grant SlovakAid podporuje jeho aktivity do decembra 2022.

Irak

Okrem utečencov pomáhame v Iraku aj postihnutým deťom.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce svätej Alžbety pomáha cez svojho partnera telesne a mentálne postihnutým deťom v Iraku.

Projekt, ktorý naša škola rozbehla v spolupráci s organizáciou STEP-IN sa zameriava na podporu zdravia vnútorných presídlencov a utečencov v Iraku. Chceme zlepšiť zdravotný stav telesne a mentálne postihnutých detí v oblasti Dohuku s dôrazom na ich inklúziu a inklúziu ich rodín do spoločnosti. Cieľom je

- vytvoriť podmienky pre poskytovanie kvalitnej fyzioterapeutickej starostlivosti pre telesne a mentálne postihnuté osoby v oblasti
- zvýšenie personálnej a inštitucionálnej kapacity rodičov, miestnych zdravotníkov a špeciálnych pedagógov.

Kto bude mať z projektu benefit:

700 telesne a mentálne postihnutých detí. Rehabilitovaným deťom sa zlepší motorika, čo im umožní lepšie začlenenie sa do spoločnosti a zvýši kvalitu života.

6 fyzioterapeuti, z toho minimálne 3 ženy, ktorí budú vyškolení na prácu s deťmi

200 členov komunity, predovšetkým rodičia postihnutých detí a ich blízki rodinní príslušníci, ktorí sa naučia, ako svojim deťom čo najlepšie pomôcť.

V spolupráci so STEP-IN pomáhame v Iraku od roku 2016 tisíckam utečencov a presídlencov v tábore v Duhuku.

Projekt s názvom Rehabilitačná starostlivosť pre telesne postihnuté deti vnútorných presídlencov v Iraku pod číslom SAMRS/2022/HUM/1/2 v trvaní 01. 09. 2022 do 31. 03. 2024 je podporený zo zdrojov SlovakAid prostredníctvom Slovenskej agentúry pre medzinárodnú a rozvojovú spoluprácu.

Slovensko

Vysoká škola sa angažuje v aktivitách na pomoc bezdomovcom, Rómom a týraným ženám a deťom. Spolu s partnerskými organizáciami poskytujeme pomoc v projekte OZ Križovatka, s mestom sme organizovali spoločný projekt Útulok pre bezdomovcov.

Naše aktivity na Slovensku zahŕňujú aj pomoc vojnovým utečencom, najmä zo Sýrie a z Ukrajiny.

Naše tímy pri utečeneckej kríze pomáhali v Budapešti a Roszke už v roku 201. Hneď po vypuknutí vojny na Ukrajine sme pomáhali utečencom na hranici vo Vyšnom Nemeckom, neskôr v Michalovciach, v druhej vlne utečeneckej krízy zo Sýrie na záchytnom pointe v Kútoch a v našej budove v Bratislave sme vybudovali centrum na pomoc utečencom, kde poskytujeme potraviny, ošatenie, hygienické pomôcky a dočasné ubytovanie.

Informácie o projektoch boli prebraté zo stránky vssvalzbety.sk Nájdené na <https://vssvalzbety.sk/projekty/humanitarne-projekty> 24.11.2023